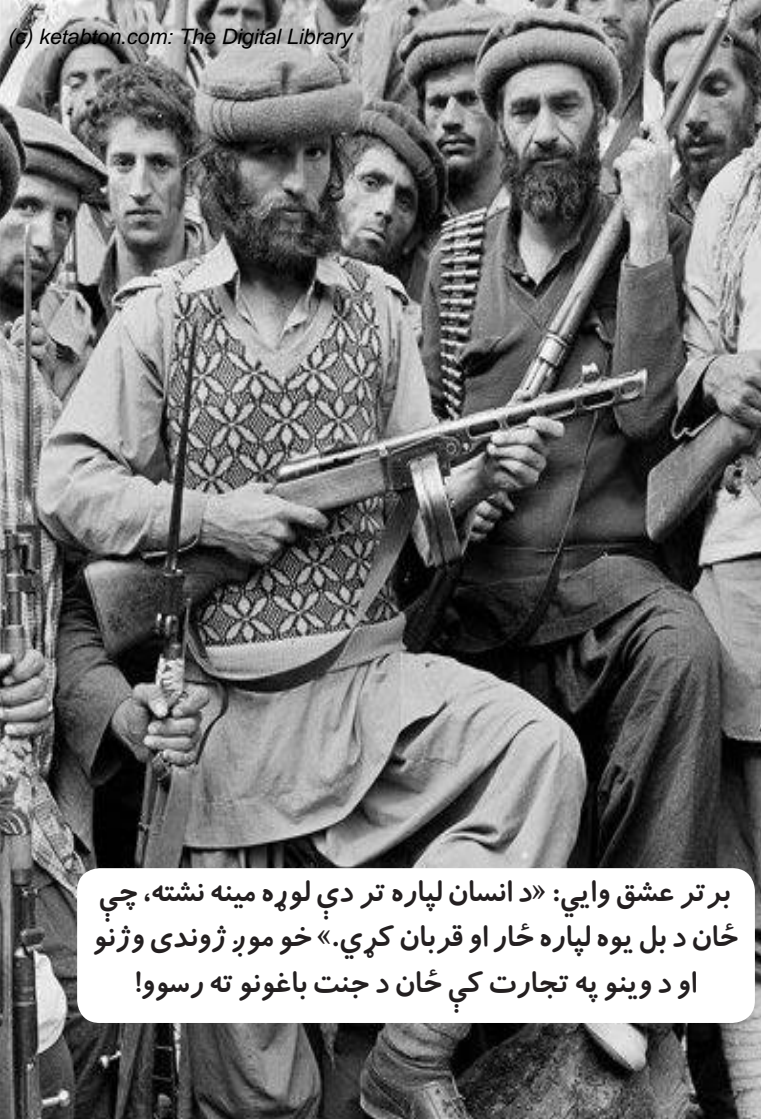

Ketabton.com

لومړی ګام

«ټول په دې فکر دي، چې نور وگړي او ټول بشریت بدل کړي؛ خو هېڅوک د ځان د بدلولو په فکر کې نه دي.» ليو تولستوی

«زه» لاسپېڅلی، «بل» ناولی!

لږ تر لږه نیمه پېړۍ کېږي، چې دلته د بل بدلولو کلچر پېل شوی! او دغه سپین خدایي کلی، د انسان-فرد د بدلولو مسلخ گرځېدلی. دلته هر «بل» زیات دی، «اضافي» دی او چرې زموږ غیرتي نښې دي!

دلته «بل» زیات دی! بل حق نه لري. بل ناروا او حرام دی. او دا له ماشومتوبه را زده کېږي!

پرته زما له ډوله، زما له فکره، زما له رسم او رواج، زما له اند او باوره پرته بل یو هم روغ نه دی، سپری نه دی او خدای ناروا کړی!

برتر عشق وايي: «د انسان لپاره تر دې لوړه مینه نشته، چې ځان د بل یوه لپاره ځار او قربان کړي.» خو موږ ژوندی وژنو او د وینو په تجارت کې ځان د جنت باغونو ته رسوو!

موږ پر يو بل کانگې کوو. بل را ته ازغی دی. بل اور را اچوي.
بل ظالم دی، ناجنس دی، بدل دی، کچه او ناپاک دی!

د بل بدلولو باغ لنډ انځور

دا څو ميليونه په وينو سره قربانيان، زخميان، عقلي او رواني ناروغان،
دا له خپل پلرني کور، کلي، ښار څخه شړل شوي انسانان،
دا د غچ او انتقام له اوره ډک بالفعل او بالقوه جنگي لان،
ټول ټول د بل بدلولو دوزخي فکر او فرهنگ هغسې راوړل لکه دا اوس يې چې راوړي!
دلته زوی انقلابي شو، پلار ضد انقلاب شو. بزگر ږيره خربلې سرلوڅی معلم وواژه، په ضد کې يې بریتور ضابط، د ټانک په گولي کلی او
جومات نښه کړ.

دلته هر نوم، هر خېل، هره درجه انسان قاتل شو. او داسې هم کلی قاتل شو، هم ښار قاتل شو.
موږ يو بل د ککړ ذهن، ککړ فکر، ککړو اخلاقو، ککړ چلند او ککړ رواج په خاطر غندو، محکومو، وهو، وژنو...!
او موږ د خپل ذهن-باور له نظره بل د ککړ اند-باور په خاطر؛ د خپل «روا» او «مقدس» غضب په اور کې سوځو او تباه کوو!
وه نه وه! يو وخت زموږ د ادارې د وړتياوو لوړولو او ادارې د پراختيا رييسه آريه نجات، زما د مشر زوی «بهرام امرخېل» په ليدلو سره هکه
اړيانه شوه او ويې وپل: «وفا صيب، بچه ات طرف تو نه رفته!»
زه واييم دا يې کمال دی، چې ما ته نه دی شوی!
زه «يو» يم! نوی ځلمی بهرام بيا ځانته «يو» دی! هيڅ «يو»، د بل «يو» تکرار نه دی.
ځکه نو خلقت دومره رنگين او متنوع دی.

هېڅ «يو» په «بل» کې نشي تکرارېدلای!

تنوع خدايي لورينه ده. د فکر تنوع، د اخلاقو تنوع، د رواجونو تنوع، د اندونو-باورونو تنوع، د رنگونو او قومونو تنوع... او بالاخره د هر وگړي
تنوع ددې شاهد ده، چې هر يو ژوند خدايي شهکار دی!

دغې مېرمنې وخنډل او په خپلو تبصرو يې زموږ د خبرو، د افکارو، د خويونو او چلندونو تنوع ونه خپله. او په دې سره زه يو هم او بهرام يو هم په خندا شوو.

موږ نړۍ، چاپېريال، انسانان د خپلې هېندارې دريځ ته را ټيټوو. هر بل بايد هغسې واوسي، لکه زه چې يم. ځکه نو اټکل کوم، چې لا ځان سم نه وينو. لا خپل «ځان» ته نه يو رسېدلي. ځکه به نو دلته په دغې افکارو، ايډيالوجيو، باورونو او خويونو را جمعه کړې ټولنه کې فردیت او تنوع سپېڅلي نه وي.

ځکه به نو بڼايي د يوه يوه خدای را څخه خوشحاله نه وي!
په دا ډول ذهني - دوزخي فضا کې، هر فرد او وگړي چلپيا خوري؛
ځکه نو بيا زه هم چلپيا خورم،

زه هم د بل لپاره هومره نامقدس، ککړ، بد، خراب او ناولی يم؛ لکه هغه چې زما ذهن ناولی، ناروا او حرام را پېژندلی!
په داسې اند او باور سره هم «زه» او هم «بل» چلپيا خوروو. بيا نو هېڅوک نشته:

وېرېرم، دغه جگړه چې موږ متمدنو فکرونو - خويونو اسير کړي انسانان يې کوو؛ د ټولوژني مبهم مانيفست نه وي!!!
اخلاقو او باورونو څومره تاوان رسولی دی! بل دې اوسي؛ خو چې خپل «فردیت» او «تنوع» حلال کړي! زما په څېر روا سپری شي!
زما افکار، زما اندونه - باورنه، زما عادتونه په ماته غاړه خپل کړي. خپل فکر، باور، اخلاق او عمل يې وگرځوي.
بڼايي په دا ډول پوهه، عقل، اند او باور سنډال انسان، د ټول ژوند وژلو لپاره بس وي!

په دې ډول چلند سره دنيا تکراري شمېره ده.
ځمکه زما غټه شوې، پر سپدلي څېره ده،
وگړي له ما جوړ بتان دي.

زمانه زما د ساعتيری ساعت دی.

آه، څه وکړم، په دا ډول کلمو انځور کړي کول هم زور غواړي؛ دلته به دمه شو!

دویم گام

«تر هغو چې انسانان د تر لاس لاندې موجوداتو بېرحمه وژونکی وي، هېڅکله به سلامتی او سولې ته ونه رسېږي؛ دا ځکه: تر هغو چې انسانان د حیواناتو په ټولوژنه لاس پوري، یو بل به هم وژني. په حقیقت کې، هغه څوک چې د قتل او غم کر کوي، نشي کولای مینه او بنیادي ور بېي.»

د کپتان نیازمحمد کیسه:

کیسه له سره ثوره ور دمخه ده: نیازمحمد هم اول نمره او هم زموږ کپتان وه. هغه د بزگر بچی وه؛ خو له موږ غوندې خانزاده گانو یې، د درس میدان وړی وه. بنایي د بنوونځي کتابچې او قلمونه به یې هم د هگيو په پیسو و. نیازمحمد پر موږ بد لگیده. ځکه هغه «بل» و. اول نمره و، کپتان و، او د الجبر هر سوال ځواب یې په ذهن کې و. کیمیا او بیالوجي هم لکه اوبه ورته وه. تاریخ او جغرافیا یې هم له یاده قصه کول. او همداسې نور کتابونه یې ټول په مغز کې وه. هغه وخت هم ولاړ، هغه د میدان مرکزی لیسه هم ولاړه، هغه د نیازمحمد کپتاني هم ولاړه.

مادولسم په غازي لیسه کې ختم کړ، کابل پوهنتون ته دت شوم او نیازمحمد په منډه منډه طب انسیتوت خلاص او بله ورځ ډاکتر شو. او دې مینځ کې انقلاب ځوانان خورل، ترڅو څو تنو غیر پښتنو جنرالانو د گوند، پوځ او پولیسو څلور پنځه لکه انقلاب

«هر انسان د ځان لپاره لاره ده او یوازنی حقیقت. عیسی خپلو دولسو یارانو ته په خطاب کې ووېل: «زه لاره یم او حقیقت.» خو هغه د مسیحا له اکاهې څخه غږېده، نه د هغه عیسی له قوله، چې له انسانه پرته بل څه نه وه.»

ساتونکي په قمار وواهل او بيا کابل د تنظيمونو شو او کليو ته د سرو کابلانو لارې خلاصې شوې او فاتحو کليوالي ځوانانو هم په سکر بيستانو ونومول. د نياز محمد د ډاکترۍ کار و بار هم ميدان ښار ته و کوچېد. نور نو ډاکتر د ريشي غور ځولې وه، کميس او پرتوگ سره له کابله ميدان ښار ته په گشت کې وه!

خو د بل بدلولو «زمری» او «سور ملنگ» او يو عالم سړي ورپسې وه! هغوی د چا په ربره پر پښولو، پگړۍ يا پکول په سرولو نه بنديدل! بيا يې ډاکتر نياز محمد د کابل ميدان ښار په لاره کوز کړ.

مور، خور او بل او بل، چې څومره سر او تندي وواهه، خو د ولايت مقام ته، د جنگ له نغاړو سره، را کوز شوي والي صاحب، په عرض ورغلې کورنۍ داسې ځواب کړه: «مور خبر نه یو!».

بل وخت خور، ورور په خوب ويني. شهيد ډاکتر وايي: «خوري! زه قوماندان (...) کوز کړم، بيا يې نښه کړم، بيا يې د ډاک په ازغو او څخندو کې کش کړم. راشی! پکول مې د پلانکۍ ډبرې خټ ته پروت دی، چرمي بوتان هم ورو سپيانو شکولي او دلته ډاک کې پرې ايښي.» مړی پيدا شو. نښې نښانې د نياز محمد وې. کورنۍ، مور او خور زورور والي ته عرض وروړ. والي پلانکۍ را وغوښت. پلانکۍ هم د مخالفې جبهې جنگ ته روان وه، وخت يې کم وه؛ نو خبره ور يې خلاصه کړه: «اوس خومې وژلې څنگه يې کوي؟! که مسلمان ؤ، مفت به جنت ته ولاړ شي که کاپير ؤ، اوس به خپل نصيب ته رسېدلی وي؛ بي دهغې يې جهنم ځای ؤ، اوس څه ما وژلې، څه خدای ژوند ترې اخستلای.» «قومندان والي» هم دغې کشالې ته داسې د پای ټکی کښېښود: «اوس نو شوي، زه خپل قومندان نشم خپه کولای، اخر هغه چې بندي کړم بيا ته د هغه پر ځای جنگ ته ځی؟؟؟»

د سره ثور، سره اور دغه جوړ کړی قومندان په خپلو ځوانو همسنګرو ملګرو کې «بل» نه لیده. هر يو دی ؤ. خو نياز محمد «بل» ؤه. پيدا يې کړ او ختم يې کړه.

ښه، شرم دی، چې د قضاوت گناه وکړم! خدای شته او هېڅ شی پټ نشي پاتې کېدلای! دا کيسه به پرېږدو، او خپلې ته به را وگرځو.

زه چې په فکر کې غلط شم، او په ځان غمجن شم او د خپلو جیبونو او جايداندو په تللو او نورو سره په مقایسه کولو شم، نو يو گل په شان اولاد زړه ته را ولوېږي او ترې په شکر سر ټيټ کړم.

اولادونه مې ښکاره دي. هر يو يې ځانته ژوند، ځانته فکر او خيال، ځانته پېژندنه، ځانته رنگ، ځانته جهان، او ځانته سرنوشت لري. نه يې قد له چا سره مقایسه کوم، نه خبره، نه عقل، نه لياقت، نه عمر، نه سويه، نه خېل او قوم، نه ځواکمني او شهرت!

«هغه سړي په دفاعي دريځ کې
 څرگنده کړه: «مور ډېر رنځېدلي يو...
 ټول وايي، چې حقيقت له بيانه لوړ دی.
 ر بازار تارز ووېل: «هغه چې ته وايي
 حقيقت لري، خو حقيقت تل ؤ. نه له چا
 زېر بېري او نه له منځه ځي.
 زما دوستانو تاسو بايد پوه شئ، چې هر
 يو د خدای تعالی د عشق او رحمت د
 سمندر يو څاڅکی ياست.
 نو له تاسو غواړم، ای زما ښو دوستانو،
 چې د ځان دننه د هغه په لټه کې اوسئ،
 او دعا وکړئ، ستاسو کنډولي دومره
 در ډک کړي، چې مينه در څخه څپي
 ووهي.»

درېيم گام

«ټول د خدای تعالی په لور په سفر کې دي»
 تبتې راهب

بيا خپله پوښتنه را اخلم: آیا زړه مو را سره مني، چې هديرې د بل بدلولو اند و باور جوړې کړي؟؟؟
 يو څه به له شخصي تجربو در سره شريک کړم:

د فواجه صامب لمونځ!

داودخان، د حکومتی زغوالو ټانکونو او د بگرام هوايي ډگر ميگ الوتکو را چپه کړ، خو مکتبيانو ته خدای مظاهري او مارشونه په لاس ور کړل.

د نويو، ځوانو رهبرانو نسل، د گڼو مارشونو، ولوله ناکو بيانيو سرې ورمې، او د لور او بېل له وسلې سره، د ډول اتن ته د بزگرانو چپه او راسته اتنونو او غاړو اچولو، مور هم وتخنولو او د پلرو له «ښه کوه، بد مه کوه!» نصيحتونو، د تل لپاره را جلا او دغې نوي لارې ته را واوښتو او ډېر ژر د انقلابي بيرغونو او شعارونو په جوش او خروش کې را تازه او د مبارزې په ميدان کې د «گرم شه لا گرم شه! يې د آزادۍ لمره، يې د نيکمرغۍ لمره...» سرود ته ودریدو.

نور نو تاريخ په منډه وه. بدلون راوستونکو معلمينو د «مادي برابرۍ» د بنسټگر خبره په وار وار را تکراروله، چې «انقلاب د تاريخ اور گاډي دی!»

اټکل کېده چې دوه درې کلونو کې به فيوډالي افغانستان، د «کور، ډوډۍ او کالي» د مساوات په جنت بدل شي! ځکه نو په همدې سره خوله نوې ځوانۍ کې، د زړو خانانو او ملکانو: لکه وکیل حفيظ الله امرخېل، او ملک عبدالظاهر، او خانداني ملايانو، لکه لوی خواجه صاحب له مخې بې سلامه تېرېدو. نور نو څوک ددې وه، چې دغو نيمچه ځوانو سازمانيانو ته د زړو وختونو خبره بيا را ياده کړي. زمور همزولي هم په عادت او په چلند رنگارنگ وه. د انقلاب په کار کې ځني تيز، ځني پخ او ځني بيا ډېر تيز وه. هغه نيمچه دنګ ځوان، چې زه يې دلته صديق نوموم؛ بيا ډېر تيز وه! ټوله ورځ يې په ځان او په ملا او د کلي لوی خواجه پسې را اخیستې وه. بالاخره يې راپور ور کړ، چې «لوی خواجه اشرار دی!»

- څنگه؟

- ما په لمانځه وليده!

لوی خواجه صاحب، د اگسا ادارې نامعلومو بندخونو ته ولويد؛ خو د يادې ادارې د وخت لومړی مرستيال، ډگرمن محمد يوسف امرخېل په امر، د صدارت له توقيفخې را خوشې شو او اوس هم لمونځونه ور کوي او خلکو او يوسف خان په خپلو دعاگانو کې يادوي. دا بله يې هم واورئ:

فلقی کورنی

اوس نو غرونه او غارونه او لېرې ځنگلونه، د حکومت له کنتروله وتي وه. شپه شپه به د خزاندار عیسی خان له کلا لېرې، د موشکوش او سه صد و سه برد ټوپک يو نيم ډز او غرپ پورته کېده. زه به د میدان درې، د خزانه دار صاحب د کلا په برج کې ناست وم او مزدورانو او بزگرانو ته به مې زړه له غمه شین شین وه! ذهن کې به ځان سره لگياوم، چې دار تجاع دې کور وران شي، چې د فيوډالانو د سود او سلم د اقتصادي ظلم د بيا رواجېدلو لپاره بزگران داسې، غرو ته خپړوي او په ناپوهۍ کې يې د جنگ اور ته ور اچوي!

نور نو والیان، ولسوالان، ریيسان او مدیران شوي معلمان، له کلاشینکو فونو سره ګرځېدل. مکتب هم تش لاسو مکتبیانو په ګزمو ساته! زه به هم د بزګرانو کورونو کې ډکو دسترخوانونو آوارېدل، د هغوی د زمانو او لوڼو مکتبي کېدلو او په درې سوه درهمو واده کولو د فرهنگ د عامېدلو په امید، کلا کې پروت وم.

آخر یې د میدان مرکزي لیسې ته - چې اوس د ذکر الله شهید په نامه نومول شوې وه - دار دو یو T 54 ټانک راوست او په دې پولادي جنگیالي یې، د شپې او ورځې لخوا مکتب ساته. د ورځې به سازمانی مکتبیان په مټو باندې، د انضباطانو له سرې پټې سره، په مکتب ګرد را ګرځېدل؛ خواصل زور د ټانک وه او قدر یې هغه وخت مور ته معلوم شو، چې بله ورځ له لیسې وکوچېدل! په سبا چې ورغلو، نو لیسې توره ایره شوې وه. چېرې اسیانو ویل مولوي... په څو تنو اوربوز ترلو مور وترلو، بیا یې په لیسې تېل واچول، ګوګر یې ور ولګاوه، او نور په خپله مخه پسې ولاړل. لیسې را ګډه شوه میدان ښار ته. نور نو غرو ته ختلی ملایان او بزګران، په معلمانو پسې پټ پټ را کښته شول. نن شپه د ده په کور جنگ، سبا د هغه درمند سوځېدلی، نن پلانی مکتبي له ګوره وپستل شوي، بل سبا یې د پلانی خان یا ملک زوی اګسا پلچرخي ته اچولی.

دې کې یې زموږ یو معلم، چې دلته یې زه د (دوست محمد) په نوم یادوم؛ له کوره ووېست. معلم چا ونه لید چې څرنگه، چا او په څه ډول قانون او طریقه محکمې کړې؟ مور ته احوال راغی، چې معلم یې د کور تې د اوږده چپه ګردن په خاطر «خلقى» ثابت کړی او په همدې نغده ګناه یې تېره پر سر وړاړولی!!!

له دې ګیسو څخه نه غواړم چا ته د دار رسی یا د برائت وثیقه جوړه کړم. خدای تعالی چې شته، د بنده ګی په حال کې «بنده» به د څه شي قضاوت وکولای شي؟؟؟

څوک خبر دي، چې له جسمي مرګ وروسته به د معلم ورځ ښه وي، که د هغه، چې ورځ کې یې د نخاس په اندازه سپرو پر ستونو، د خپل غضب چاره را کښوله؟! برکت یوسی.

یادونه:

له ټولو هغو ځوانانو او مشرانو او همزولو څخه چې په یو ډول سره، له یادو شویو فکري-باوري لوریو سره ګډ حسي - عاطفي درد او تړاو لري، عذر غواړم او په ټینګه سره تکراروم، چې ددې کیسو له راوړلو څخه زما مقصد یوازې او یوازې زموږ د ګډ درد (د بل بدلولو تراچیدي) انځورول دي، چې افغانستان کې یې له میلیونونو وګړو ژوند، سلامتیا، شخصیت او خوشحالي اخستي ده او لاهم دغه دوزخ زموږ پر فردیت را چاپېر پروت دی.

«داسې زه په دې جهان کې د بشر لپاره پردی یم، هغه ما ته نه گوري؛ بلکې قدرت ته یې د خبرات سترگې نیولې دي.»

څلورم گام

«ټولې طریقي پر خدای ور ختمېږي، نومه وار خطا کېږه، چې بل نه غواړي خدای هغسې وويني، لکه ته یې چې وینې، یا ژوندی استاد ستا په سترگو نه ویني، یا دنیا ته په بل نظر گوري... ټول د خدای په لور په سفر کې دي.»

بل بدلول له کومه را پیدا کېږي؟

دا کیسه له وړ کتوبه را سره پېلېږي. له هغه وخته چې «ښه» او «بد» را پېژندل کېږي. اوس په دې باور یم، چې زه «ښه» روزل شوی یم، بل «بد»! زموږ روزنه-فکر، باور، عادت، رسم او رواج-هر څه ښه دي او د نورو بد دي. زما «ښه» ما ته یا له پلرو او نیکو پاتې دي یا مې له معاصرو ایډیالوجیو او راز راز باورونو او مانیفستونو څخه راقرض کړي او اوس مهال زه د داسې ښو بار کشوم، چې

زما له فرديت سره بيگانه دي.
دا ځكه چې زما د فرديت په رگونو او اعضاو كې، د ټولني او كتلي د فرهنگ له ارشيف څخه د يوه مړه كالبوت ذخيره كړې وينه را تزريق شوې.
دغه «بنه» او «بد» چې په ما كې ظاهر شوي، زما ذاتي ډايقي نه دي غوره كړي.
زما بنه له هير وختو را پاتې دي.
زه په ډېرو لرغونو ذهنونو كې يم.
له ما د بل مرام ټوپك جوړ دی.
زړه چاره، او زور د جنگ بيرغ، زما د اشغال شوي وجود په لاسونو كې، د يوه مړه كالبوت، د تزريق شوي فرهنگ، ننگ او ناموس دی.

زه په كبر كې كبروالا په ما كې
زه به اوس ځانته متې را بډوهم. د پاسوالو، د شپني يا غرمني خوب په دمه كې په ځان ننوځم او تر څو مې «ځان» نه وي زېرېدلی، شی به ځان كې نه پرېدم!
څه بد خوب مې لیده! د بل پر ضد هره خبره، هر كار او هر اقدام رانه په خوب كې وشول. انسان په وينه ژوندی دی او زه يې په پردی وينه چالان كړی وم!
زما او يوه زراعتي چرگ، زما او يوه فارمي خوسي، غوايي، آس... څه توپير شته؛ دواړه د معاصرې انساني اگاهۍ مادي، حسي، ذهني او رواني «قدرت» او «شهرت» لوړې داسې مصنوعي مصنوعي، ډبل ډبل او ځانناخبره ميدان كې خوشې كړې يو.
هغه لرغونی، هغه د «عتيق» د زمانې، چې كبر كې پروت وه؛ مړ نه وه؛ مړ زه وم، چې د ژوند وينه را بدله شوې وه او د مړي خيالانونه را په كې په غورځو پرځوول!
هغه بنه، چې ما يې بېرغونه او شعارونه وړل، ټول مړه وه! او زه د مړو نصيحتونو ته په بيگاره عادت شوی وم.

زما فكر كه اوبه شوې ډبره!
په لوړه وایم: دا ډبرين تبرونه، مسي سكي، جوهر داره چې، او د غرڅو په پوټكو خامك دوزي شوې د بخت او اقبال پيل او پای منترونه، زما

له ماشوم وجود سره اړخ نه لگوي.

په ډاگه وایم: معاصره تکنالوجي هسې د مخې پرده ده؛ مور اوس هم په ډبرو کې اخته یو! ځانته مو معاصر ډبر پیر جوړ کړی. ډبره زړه ده، د کبر نښه ده، ډبره زموږ فکر، اند او باور، رواج او عادت د زریزو لپاره ساتي.

ښایي زموږ فکر او ذهني گانه اوبه شوی ډبره وي، چې د مغز د حجرو په بڼه استحاله شوي.

وگورئ، ډبره په زړه کلکه ده که زموږ فکر او مغزي متاع؟ ډبره چې وسله شي، نو یوازې د چاسر ماتولای شي، خو ذهن، چې باروت وپېژندل اوس اصلي ټولوژنې ته، د تخنیک او صنعت په لاسو دامونه جوړوي.

ذهن په ټولو قتلونو ککړ دی. د هر قتل خټ ته یو روزل شوی ذهن او باور ولاړ دی.

ذهن مو دومره په «ډبره» میښ دی، چې ډبره په هر څه کې کاروو. حتا مېزونه او څوکی، د سپکې ارچې د لرگي پر ځای له ډبرو جوړوو. ډبره مو د مېز د سر ښایست دی.

کېدای شي یو ځل دا پوښتنه شخصي کړو، چې ولې ډیری څه له ډبرې جوړو او لوړې بیې په ډبرینو اجناسو ورکوو، لکه چې ذهن ډبره ده؛ خو د مغزو په شکل.

عجیبه ده! زه ددغو ښو، چې اوس را ته په باور او هر څه بدل شوي، په اړه هېڅ شخصي انتخاب یا تجربه نه لرم. ولې بل بدلوم؟

- ځکه چې زه سپېڅلې بل ناولی دی،
- ځکه چې زه اصیل بل کم اصل دی،
- ځکه چې زه برحق او بل ناحقه دی،
- ځکه چې زما فکر، نظر او عمل الهي امر دی، د بل د خنځیر او شیطان دی!!!
- ځکه چې زه د پلرو په دود ځم او بل د خپل تللي پلار فکر-باور په ځان کې جوړ او دود کړی،
- ځکه چې پلرو داسې نصیحت راته کړی،
- ځکه چې زما په بل زړه خوږېږي،
- ځکه چې زه جنتي، بل دوزخی دی،
- ځکه چې زه متمدن، بل وحشي/بربر دی،

- ځکه چې بل را باندې ښه نه لگېږي،
- ځکه چې د بل فکر، باور، رسم او عادت او هر څه غلط دي!
- او ځکه چې...

قتل د پارنو هنر

آخر دا ولې؟ دا ولې؟ دا ولې؟؟؟

ځکه چې دروغجن شولو، خپل حقيقي مينه گر خدای تعالی موقهر جن معرفي کړ! نارې مو کړې، چې والله که یو هم پرېږدي! والله چې له سر او مال سره خو مو سره اور ته واچوي! والله چې...

اوس خپل غېر را منعکس شوی او پخپله د خپلې وېرې ښکار گر ځېدلي یو؛ ځکه نو بریت غټ غټ پرېږدو، تپانچه او کتاروزمې په ډډورا ځړو! او د عکسونو- یادگارونو له لارې په راتلونکو نسلونو پاچاهي کوو!

لاړ شه، په بشري تدوین کړو، باورونو او نظریاتو یو نظر وکړه! یوه له خپل ذهني- رواني خدایگوتې زر لاسی مار جوړ کړی! بل ښکرور چهارپای په خپل معبد کې ایښی، بل بیا ځانته دومره وپرونکی دروني تصویر ترې جوړ کړی، چې د نامه په اخیستلو سره یې، ژامې کړېږي!!!

دا له وړکتوبه ویرول شوي غټان دي، چې د خپل ماشوم هویت د له لاسه ور کولو په ماتم کې، خپل غچ له بل څخه د هغه د «اصلاح» کولو په نامه اخلي!!

دومره غټې خبرې سره به یو څه دمه شو: برکت یوسئ!

پنځم ګام

«حقیقت هېڅمهال، هېڅ کتاب کې نه ځاېږي.»

ذهن دى فدايگوتې

انسان اسير دى، ذهن پاچا دى.

ذهن قانون دى.

ذهن غير مسوول او واجب الاحترام دى.

ذهن ټولواک دى.

ذهن له نيکې ډک دى. ذهن ځمکنى او آسماني برائت پانې په واک کې لري.

ذهن د انسان د ټولې هستې فاتح دى.

معاصر انسان ذهن جوړ کړى او موډ کړل.

د انسان ټوله اصلي هسته (خپل يا خود يا self) په ذهن خرڅه شوې.

«زه» په ذهني خوندونو معتاد دى او ددغه اعتياد له مخې ذهن پر سر سپور دى.

د انسان تلپاتې ژوندى هسته «اروا»، د ذهن د ځانناخبري ديکتاتور په اسارت کې ده.

زموږ ټولې معاملي، دعوي، قضيبې، مسئلې د ذهن په لاس کې دي. ذهن تر ټولو

برتر قاضى دى.

انډيوال او يار او دوست را ته ذهن انتخابوي.

مسلك او کار مو د ذهن واک دى.

«سالها دل طلب جام جم از ما مى کرد

آنچه خود داشت ز بيگانه تمنا مى کرد.»

حافظ

د ژوند جوړه، د کورنۍ طرز مو ذهن ډيزاينوي.
د جامو، وينستانو، موډلونو ستاېل ذهن را ښيي.
خوراک او څښاک ذهن را زده کوي.
راشه درشه، ښه او بد مو ټول د ذهن په وس کې دی.
او ټول ژوند مو د ذهن په لاس کې دي.
ذهن د کولو او نه کول امر او اجازه صادروي.
ذهن له سترگو پټ حکومت دی. مور د ذهن په غوښتنه سوله او جگړه کوو.
ذهن زموږ د ټولو کړو وړو امير او بادار دی.
ذهن لويه بلا ده! هر دليل ذهن را جوړ کړی.
مور په خپلو مقدسو ذهني دليلونو مړي کوو، مړي ځينو او نور مړي جوړوو!
«زه» د ذهن سرباز دی. ذهن چې څه غواړي، انسان هسې غږېږي، هسې امر کوي، هسې خلک بدلوي...
او چې په خوله نشوه، ذهني مکتبونو او باورونو «قانون» جوړ کړی. قانون زه ته حق ورکړی! ددې حق او قانوني خونديتوب په چتر کې
هغه هر بل رانيسي، بند ته يې اچوي، آزادي ور څخه اخلي،
چې په دې هم وانه وښت؛ بيا يې په سوک بدلوي.

قتل ذهن پيشيښي کړ او بيا يې وپنځاوه

په سوک چې بدل نه شوه، په لور، په ډبرين تېر، يا په جوهر داره چاره او يا په عتيقه توره يې ټټر او سينه ور څېږي.
اوس خو ذهني اختراعاتو کار ډېر آسانه کړی: ټوپک، ټپانچي، ماشينگني، توپي، توغندي، الوتکي... هله هله هله... آتم او نيوترون او
هايډرو جني بمونه؛ ټول د ذهن هوسونه دي چې د تقدیس په اوبو سوچه شوي نفس تر امر لاندې، دا نور ټول انسانان بدلوي!
دامو پابښت دی. دامو دوام دی! او د پلرو پلرو له وخته راپاتې قانون او ټول قانون ساتونکي يې ددغه سپېڅلي عتيقه فکر عمري «عسکری»
ته وتي دي!

انسان غوښن، نرم موجود دی. خپل افکار او باورونه په نرمه لهجه وايي او تفسيروي.

د معلم او ملا، تیور یسن او رهبر ددبده خپلوي او خلک د خپلو افکارو په کوډو کې را ایسار او بند ساتي. داسې انسان ډلې، ساز مانونه، گوندونه، اتحادې او بلاکونه جوړوي او په نورو ډله ییز برید وروړي. بیا معاملي کوي. بیا اور بند کوي. بیا جزیه ورکوي. بیا له سره یرغل کوي. بیا ولسونه ماتوي، ملکونه او پاچاهۍ نیسي، غنیمت او سره او سپین راټولوي.

انسان له ډیله لاسه!

انسان په ذات آزاد دی، خو وړ باندې را چاپیره بندیځانې یې د خپلو فکرونو- باورونو غني (جولاگک) وړ باندې راوبدلې، را تاو کړې! انسان لا ځانته وزگار نه دی. انسان نور جوړوي. نور بدلوي. نور ښه کوي.

انسان د اصلاحاتو مامور دی.

انسان نور بدلوي. «انسان-دوزخ» همدا دی!

انسانې ذهن له دومره دوزخ تکثیرولو سره سره لا هم لکيا دی: نوې معمارۍ، نوي ښارونه، نوي سرحدونه، نوي چین دیوالونه جوړوي او اوږده زمانه، د فلسفې یا عقېدې د خدا یگیو په نامه، خپل خوبونه په دفتر او کتیبو کې پتوي او کشی شي ملایانو ته د دنیا او اخرت جواز نامه ورکوي!

حقوقی ادارې زما تر امر لاندې دي. جنگیالی داسې زما فکر- وینا اسیر کړي، چې زما د «اور!» په قومنده، نه وچ گوري نه لامده! ځمکه په خپلو ټولو تیلو او غازو او آتومي انرژۍ کې سوځي.

او آسمان هم د ټولو واورو، بارانونو او رلیو په شکل کې، د لوی مینه گر، عاشقانه اوبنکې، په پتو او باغونو را خڅوي! او موږ په افریقا کې لمر وخورولو او په سایبریا کې کال دولس میاشتي واورو وسوځولو!

او چاره په لاس، د خپلې ذاتي وچې د مخالفې وچې، د ژوند په ښکار راوتې یو! هدیږې زموږ دوزخي عقل خوړلې د آدمیانو بې ساه کلي دي.

هر قتل ته چې گورم وایم نه چې ما کړی!

هرې اوبنکې ته چې گورم، وایم نه چې ما تویه کړې؟

ځکه چې د عم دوسیه، د «انسانی کارنامې» په نامه، د سرنوشت په ارسیف کې خوندي شوې!

زه باید، د تاریخ په اوږدو کې، د لوړ شوي غرور-افتخار، ویاړ، حماسې- له هسکه لاندې راوغورم. غرور- چې مور ورت ته د عزت لقب ورکړی- باید دومره اړه شي، دومره سوکان وخورې، دومره لغت لغت شي، چې بیا یو شاخکی وینه زما په ژبه رانشي، چې بیا یو دانه اوبنکه پیدا نشي، او ژوند د زړونو، ذهنونو، حواسو، عواطفو... د خدا کړس او کړوس په سر واخلي.

له ما زاړه لاس واخلئ!

هومره ژوندی علم نه یم، چې زده شم. داسې څه نه لرم، چې زړونه مو ور باندې راشنه شي. دومره هم نه یم خاوره ایره شوی، چې د غر تر نغري لاندې مې «سمندر» بنکاره شي. خو: ځینې دومره کولپ (قفل) شوي، چې غواړي، زما د «زه»، یا بل یوه «زه»، د فکر- باور په شوق کې، ځانونه بم کړي، واسکت کړي، او ځان د مافوق سرعت نور راکټ په وسیله، د ثوابونو جنت ته ور پورته کړي. مطبوعات، رسالې او کتابونه هم زما په افکارو سره دي. او زه د ډیناسور په هډوکو خط خط پاتې لرغونی سرود! دا ډول زه، د بې نومه او بې نشانه فرعون په څېر، د خپل نفس خدایي جوړوي. ټول سړي بدلوي. ټول گلستان-افغانستان بدلوي. له ایره کړي گلستانه د باندې وځي، ټول گل گل جهان بدلوي!!! او ایډیالو جیست زه، یو سړی هم په خپل فکر او دریغ او خپله خوښه آزاد نه پرېږدي. هغه گڼي، چې «بنايست» زه یم. «بڼه» زه یم. «متبرک» او «جنتي» زه یم. «شريف» او «اصیل» زه یم. زه «حقیقت» یم. حقیقت په ما کې «پای» ته رسېدلی.

زه «دايمي كلام»، «دايمي پيغام»،

او «دايمي نجات» فقط زه يم.

نو جهان زما د تورې په وړاندې حلاله وينه ده.

وينه به تر هغو بهيرې،

او زما د تورې په شرنگ به بهيرې،

او لا به سپل کېږي، خو چې ټوله ځمکه، ټول نفوس، ټول نور او يا زره قومونه زما د باور د «غنمو» درمند راوړي!

وگورئ، سوله څومره آسانه کار دی! ټيکاو څومره آسانه لاسته راتلای شي! وينه تويېدل څومره ساده ختميدلای شي!

خو چې ټول زما رنگ خپل کړي:

زه چې په هر نر او بنځه کې،

هرې وينا او هرې خبره کې،

هرې ليکنې او هر فرمان او قانون کې،

هرې فيصلې او محکمې کې،

يوازې ځان ووينم؛ نو بيا بيغمه اوسئ، «زه» هيڅوک نشم وژلای!

که دا نشی منلای، يو ځل يې تجربه کړئ. زه هره شېبه په خپل دغه لوظ ولاړ يم.

به به! «زه» موجود دوزخ دی. «زه» ټول د تصور وړ دوزخ دی.

که د دنيا پر مخ يو شاخکی تېل هم پاتې نشي، او يوه لمبه غاز هم موندل نشي، او حتا لرغونې چقمقي ډبرې هم ټولې مصرف شي؛ نو داسې

کرخت موسم کې هم «زه» د زرهاوو زرهاوو دوزخونو لپاره اور لري.

د بل بدلولو ذهن دومره لنډ نه خلاصېږي!!!

تر بل گامه به يو څه دمه شو!

برکت يوسئ.

شپږم ګام

«لومړی ډاډ تر لاسه کړه، چې د خدایي مینې څراغ دې تل روښانه دی؛ وروسته بیا د دنیا کارونه کوه.»

لږ تر لږه څلوېښت کلونه کېږي، چې د ډېرو د عصر او د رنسانس د عصر، د فکر سوداګرو، دلته د بل د بدلولو دوزخ سور کړی. دا بازار د قصابی مسلخ دی. دې بازار کې د هر بل انسان شخصیت، هویت، فکر، خیال، ایمان، شرافت او بالاخره فردیت، چاندماری شوی او چاندماری کېږي.

د ذهني مفربو نفسانیا تو ژبه:

زما کړه وړه ټول قانوني دي. یوازې زه د بخښني سرچینه یم.
زما امر د حقیقت له کوره راغلی. زه د حقیقت مبلغ، ترویجګر، ساتونکی او قضاوتګر استازی یم.
زه باید وساتل شم. زه باید لا څواکمن شم. زما شاوخوا باید د ساتونکو دیوال روان وي.
د ځمکې د شتو قبالي باید زما په نامه شي. د ژوند انرژي زما د فکر د کالبوت وینه ده. ژوند باید زما د فکر پلي کولو لپاره مصرف شي.

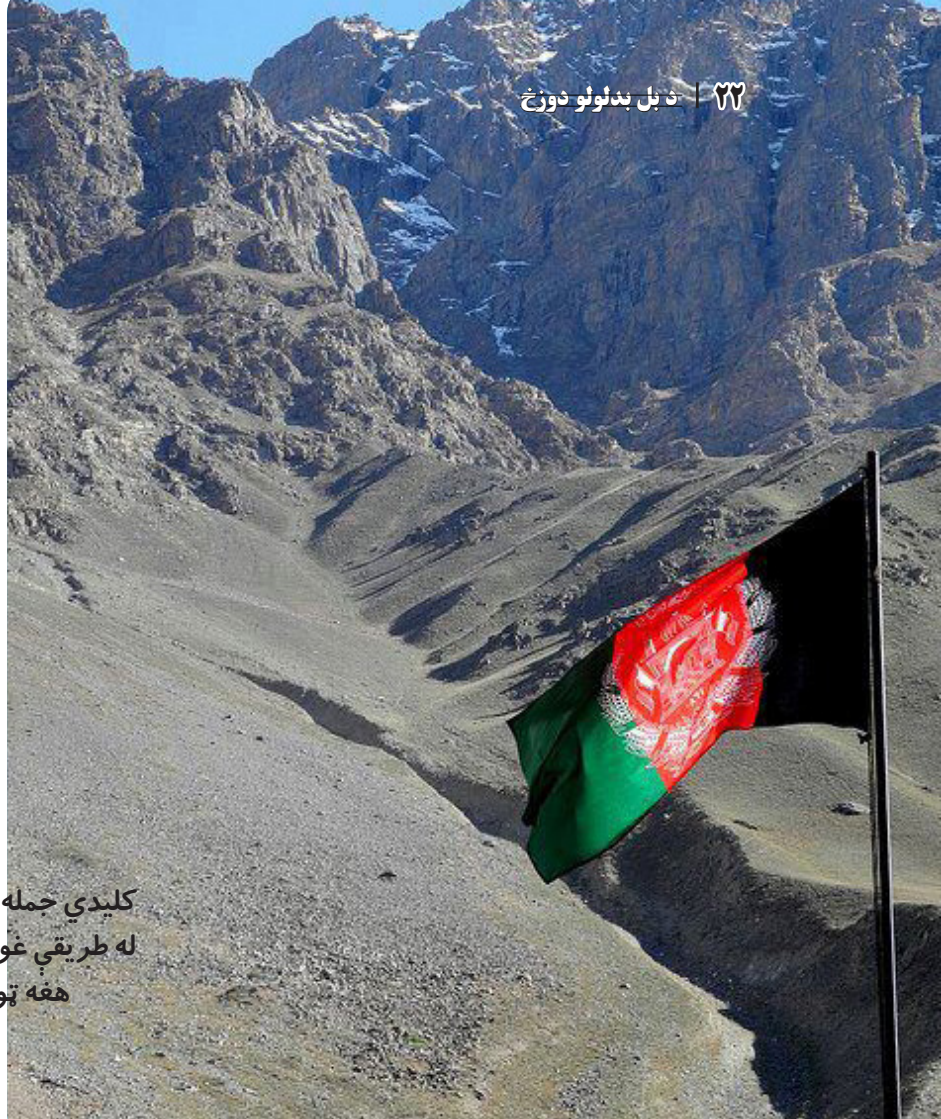
ځکه چې زما فکر او باور کامل دي او له یوازینی منبعې را سپارل شوي. دا چې ذهن کې د یوه فکر - باور رامینځته کېدل او ډېره کېدل له څه لارو، او څه ډول تر سره کېږي؟ دا باید راوسپړل شي.

ذایقي (روزل) کېږي

په ماشومتوب به مور زړه راباندې خوړ، چې ولې غوښه، کوچ، ژېړ غوړ... نخورم!
ما به د خپلې ماشومانه ذایقي روژه یا په سپینو غټو وریځو او مستو ماتوله او ور سره مې هګۍ او شپو مېې هم ښې اېسېدې، خو د ژړو غوړو او کوچو یا د پسه د واز دې بوی به چې راباندې ولګید، بیا چا په دسترخان نشوم کښینولای!
مور به راپسي سرگردانه وه او ګاونډیو ته به یې زړه تشاوه، چې «انور، څه شي ته خوله نه وروړي! اخر زه څه وکړم؟! بې له مستو او شپو مېو په بل شي ځکه هم نه کړي! اخر سبا به یې کولمې وچې شوي وي! بیا یې زه د پلار جواب په څه شي ورکړم!؟»
د آغالا ښځې، یا د حاجي کاکا ښځې به ورته وېل، یو ځل به دې ملاکاکا ته بیولی وای!
د ملاکاکا د دم او دعا وختونه هم تېر شول او پر ما هم ماشومتوب داسې د یوه کاغذي فرمان په څېر تېر شو. د ژوند په مینه ګره سپینه پاڼه کې ټول خپلې خوښې ته پرې ایښی وم، چې څرنگه راته طبیعي، آسانه او په خوښه برېښي، هسې انتخاب وکړم. خو ابو زه غټ پټ او سور او شین غوښتم.
د ماشومتوب جنت هم ولاړ. هغه میدان، ها د خزانه دار عیسی خان د کلا نوم هم ولاړ! ها د غوا کوچ او شودې هم ولاړې!
«آبو» هم ولاړه! زه هم ځوان او پسي دومره په عمر سپین شوم، چې اوس د سر و بښتانو رنگ ته ناست یم؛ خو اوس ډېری خواړه، حتا ځینې هغه خواړه، چې له ګاونډیو ملکونو افغانستان ته راغلي، په آسانی او خوند سره خورم.
دا بدلون څرنگه رامینځته شو؟ زما ضد ناکې ذایقي څرنگه خپل عادت بدل کړ؟! د وسلو یا د سرو او سپینو زرو د کوم انقلاب د فرمان کار وه، که د جراحی پر میز عملیاتو، زما ذایقه دومره ډېرو نا آشنا خوړو ته آماده کړه!
نه! نه ذایقه عملیات شوې، او نه هم ما د کوم فرمان له مخې دغو خوړو ته تابع کړې؛ بلکې ما خپله ذایقه داسې روزلې.
ما په دې باندې په پوهېدلو سره، چې راز راز سابه، میوې، لښیات او نور خواړه بدن ته ګټې لري! د هغو په خوړلو پېل وکړ. ذایقي لومړیو وختونو کې عکس العمل ښود، خو ورو ورو آرامه شوه، عادت شوه او اوس له دې ټولو خوړو خوند اخلي.

له دې ښکاري چې ذایقې ابدې نه دي؛ بلکې روزل کېږي.
فکرونه-باورونه، «ښه» او «بد»، «اخلاق» او بداخلاقي هم داسې مادي-زمانې دي.
هغسې چې ماده زړېږي، شیان، څېرې زړېږي، زمانه هم تېرېږي؛ او په دې مخ په زړېښت روانه مادي زمانه کې، دا شیان هم زوگره، ځوانې، زړېښت او تمامېدل لري؛ خو وېل یې یو څه وخت غواړئ!
تر بله گامه به لږ چرت ور باندې ووهو!
پر زړونو مو برکت شه!

کلیدي جمله: «د عشق طریقه، د خرد او فهم له طریقې غوره ده؛ ځکه چې په عشق سره، هغه ټول په لاس راوړلای شي.»

اووم گام

«د جگړې د دوو خواوو دوه سرتېري، چې نه سره پېژني، د هغو دوو تنو لپاره جنگپېري، چې يو بل پېژني؛ خو خپله نه سره جنگپېري.»

ماشومتوب کې به کله ناکله، د مور بيا، بيا و بلو په سودا کې واچولم، چې زه به کمزوری رالوی شم! همزولي به چې ډېر ژېر غور، غوښې، وازدې او کوچ خوري-زورور، هډور او غښتلي پهلوانان را غټ شي!! بيا به زه هېچا سره د جنگ نه وم!!!

د پارتيايزو او پا کو کلتی دوره

څلور، پنځه کاله له ما مشر د تروری زوی مې، محمد حکیم چې اوس د ملي پولیسو

داکتر نجیب الله، پکتیا کې دې خاورینې دنیا ته پښه را کښېښوده. انقلابي رالوی شو. اوږده کلونه یې د «دولتي اطلاعاتو د خدمتونو اداره» وخرخوله. بالاخره له دې هم لوړ شو. د هغه گوند په سر کې کښېناست، چې د «ثور دموکراتیک انقلاب» صلاحیت او مسوولیت ور له غاړې وه. ویې لیدل، چې د مساوات انقلاب د بل بدلولو ناسور دوزخ دی؛ نو له دې کشف سره یوازې سر میدان ته راووت، چې د ټولو سرونه، مالونه او د ژوند طرزونه د «ملي روغې جوړې» په بېر کې، د چوپیا او آرامۍ برخه ته وباسي؛ خو خپلو جنرالانو، د انقلاب د تیوریسانو په هڅونه، له واکه لېرې او د آریانا څلورلاره کې د پانسۍ کېدلو تر شپې پورې بدرگه کړ.

جگړن دی - ښوونځي کې تر ما یو صنف دمخه وه. دا هغه وخت وه، چې له بهره راغلي سیاسي ایډیالوجي، مکتبونو ته په ښکار راوتې وې؛ ځکه نو «گوند، گوند بازی» او «پارت، پارت بازی» وې! ځکه نوزه هم، د ترورزي په پارت کې شامل شوم. د هغه ترور بیا کابل کې واده وه، ځکه یې نو د کابل نوآباد ختینې کوڅې وروستي سر کې، د شپې ځای درلود. هغه به له کابله بکسپنجې او هشت تقه چاکوگان راورل او مور اخیستل. ما هم یو غټ چاکو راوښووه. دغه چاکو برنجي پوښ کې پټ وه، چې په خاص فتر سره به یې تیغ دباندي راوت.

اوس نو میدان مرکزي لیسې ته هم د سرو او شنو سیاستونو خوشبویی رانوتې وې. مکتبیانو به مظاهري کولې، چاکوگان او بکسپنجې به یې گرځول او دغو په ظاهره ملکي ټوليو او کنډکونو یو بل ته تور او برېښ درلود؛ خو نوره قومنده یې د هم رنگه معلمانو په لاس کې وه. دا د یو بل بدلولو د دوزخ پېل وه. دغو ایډیالوجیکو ټوليو او کنډکونو کې د فرد رنگ ضایع کېده، او ټولو گډ رنگ خپلاوه. د عصر مانيفستي او ایډیالوجیکي مانیو ته سړی ننوت؛ خو هلته په «توده» او فکري «پرگنه» بدلیده. ایډیالوجي او عقیده یې، بې شکله خوړونکې وه. دغې گېډې له ټول نفوسه کالبوت جوړاوه.

دلته وگړی د فکر، احساس، عاطفې، غریزې، ارادې او حتا روان له پلوه خلع سلاح کېده.

او د فکر او باور په تارونو، د ایډیالوجی او عقیدې د آرمانی انسان، تر امر او ارادې لاندې اېل کېده.

ځکه نو سره خوله ځوانانو په آسانه منله، چې «تره کي او گوند روح او جسم دي!»

ځکه نو سید داود تړون، ځان د سرو گوليو مخته ور وغورځاوه، چې د انقلاب ستوری ژوندی پاتې شي!

ځکه نو د یو مدرسه خوانه ملاصاحب په فتوا، زما او ستازوی، ورور او کلیوال، د واسکت اورونه په خپله سپینه سینه تړي او ځانونه په اوداسه د امریکایانو، یا داخلي فوځیانو او پولیسو، او نیکتایي داره رېره خریلو ډالري معاش خورو او نورو عوامو مینځ کې الوزوي، چې جنتیان ژر جنت ته او دوزخیان ژر دوزخ ته ور واچول شي!

حیف راځي له دومره قضاوتونو څخه!

خو دا ولې؟؟؟

زما یې د چا په ژوند څه؟

زما یې د چا پر فکر - باور څه؟

زما يې د چا پر ډک او تش دسترخوان څه؟
 زما يې د خلکو په خپلمنځي او رضا کارانه، «عادلانه» يا «نا عادلانه» اقتصادي او اجتماعي اړيکو څه؟
 زما يې د چا په جنتي کېدلو او دوزخي والي څه؟
 زه ولې د خدای په خدایي کې گوتې وهم؟
 زه ولې د سرنوشت په سرعت کې گوتې وهم؟
 زما ولې د چا «جنت» ته او د نورو «دوزخ» ته لېرلو لپاره بېړه ده؟
 څوک به وي، چې تر خدای تعالی دې زياته لورينه، زياته مهرباني او زياته مينه له يوه، يوه «روح» سره ولري؟؟؟
 له ما د څه شي پوښتنه کېږي؟
 او که زه وينې تويې نه کړم، د خدای تعالی په ابدې پادشاهۍ کې به څه کمې يا زياتې راشي؟
 لږ که سر گريوانه ته کوز کړم، نو بنايي د خپلو ذهني، وحشي، نفسي بنامارانو نارې، سورې را په غوږ شي!
 ذهني نفسانيات عبارت دي له: کبر، شهوت، ترلتيا، طمعي او خودپرستي څخه!
 کبر (غرور) مې دادی، چې ځان «من» گڼم نور چارک، پاو، خور، مثقال...!
 يو شهوت مې دادی، چې د وينو د ويالو په خاص موسم کې، د جنت حورو او غلمانو او د شرابو ويالو ته ور تيريرم!
 ترلتيا مې داده، چې غواړم هم «شهيد» شم، هم «غازي» شم او هم «روغ او سلامت» کور ته راشم. او داده، چې «اول ما، بيا مې مور او پلار،
 بيا مې خویندې وروڼه، بيا مې بنځې امېره، بيا خوانبې خسر... او اخر کې دا نور دله گان!!!
 طمعه مې داده، چې يو ځانمنلی سړی (رهبر، امير...)، يا د مړو کېرونه واسطه کړم، او پرته له عملي امتحانه، هم په ځمکه کې او هم په
 آسمان کې، لوی منصب تر لاسه کړم،
 خودپرستي مې: «تر ما اتل نسته! په هند او سند او په کابل نسته! تر ما اتل نسته!!!»
 عذر کوم، فقط غواړم خپل د عمر ونوزخمونه دلته په گډه کشف او که خدای تعالی غوښتي وه، خپل دايمي رنځ له رېښې درمل کړو.
 بس تر بله گامه به ټول پر دې نيمه نظرونو يو څه دمه ونيسو!

اتم گام

«انسان باید کونښن وکړي، چې د خپل ذهن او جسم بادار شي... او له خپلو همنوعانو سره مهربانه او جوړ واوسي.»

ترېم ژورې کړیغې

تر گام اخیستلو دمخه، زما شخصي عذرونه!

زړه مې غواړي، له دغو کلمو ووځئ او ووځو!

غواړم، په دغه سنگي خط سره پل واخلو او اخر ځانونه د خالصې پوهې سمندر غاړو ته وباسو! نو تاسو یې هم را سره ولولئ؛ خو پر ځان پورې یې مه تړئ.

ځکه چې زما لپاره ژبه، د نسبي پوهاوي وسیله ده.

دغه ژبه، په هر صورت یوازې کړیغې جوړوي! او غواړم دا کړیغې دومره اوچتې کړم، چې تر

هر بل نه ژورې ولاړې شي او د اوږدو زمانو له ډبلو خپرو لاندې ویده «ځان» را ویني کړي!

نوزه حق لرم، ته حق لري او هغه حق لري، چې په خپلو تجربو سره، د ذهني واکمنۍ په ماڼۍ

زلزله گډه کړي،

او زموږ او ستاسو د وجود دننه، خوداگاه برخه (روح) را ویني شي

او موږ ټوله لاره، ټوله مصافحه د ځان دننه کشف او په مینه گر، نڅاه ډوله حرکت سره وړاندې ووهو!

څه به نه وایم: انځور ته به غوږ شو!

(...) سکوت ټول هغه متن دی، چې یو

رنګه گز په خبرو راځي او کتابونه ور

څخه متر کېږي. سکوت د غږ ساه ده. بې

ساه غږ مړ دی!

«چې غوتې پسې وهې په لاس به درشي!

چا وېل چې په درياب کې گوهر نشته!؟»

خو دا غوتې به د ځان دننه وهو؛ د وجود د کیهان سمندر دننه دی؛ خو چې دومره زړه را په کې پیدا شي!!!

اوس د خپل روان گام خبره:

په ایډیالوجیک حکومت کې، د ذهني پاروگرو، په تیغ بندیو سره، د فرد فردیت-بڼه ده ووايم شخصیت-قصاص کېده او درگړه کېږي. دلته آزاد انسانان، د ایډیالوجی په سرفو کې ذوب کېدل (او کېږي) او له هغوی (سازماني ډله، کتله، رمه، گله او خپل) جوړېدل او جوړېږي! دلته هر چا له خپلې خولې نفس کاره، هر چا په خپله خوله خوړل او څښل کول، هر چا په خپله خوله خبرې کولې، هر څوک په خپلو پښو روان وه، هر چا په خپلو لاسونو بل له ستوني را نیوه او را نیسي یې...

خو دغه پښې او لاسونه، دغه سترگې او غوږونه، دغه خولې او ذهنونه او حتا احساسات، په مرموز ډول، د ایډیالوجی په (نو) او کولمو پورې تړلي ول. او هلته په سر سر کې، یو ځانناخبره پاروگر ناست و! هغه فکر کاوه. هغه تصمیم نیوه. هغه امر ور کاوه!

همداسې، د مکتب په دوره کې، شرایطو ته په کتلو سره، ایډیالوجیو خپل سرتیري په چاکوگانو او بکسپنجو سنبال کېدل؛ خو ما له دې شوقه چاکو گرځاوه، چې همزولي مې ومني. همزولي را ته د نارینه په سترگه وگوري؛ خو د حزبونو د کارو بار لانه وم. گوندیان له ورايه معلوم وه. د هغوی د هر یوه ډبل یا سلایي په شان نري بریتان ددې نښه وه، چې څوک دی او د چا د بدلولو لپاره گوندي امر ته منتظر ولاړ دی؟

هغوی زورور وه. د مکتب او ادارې وس نه پرې رسېده.

بیا داود خان مېاشتنی آزمویني راووبستې، او د دوی تبلیغات لاهه لمبو شول. یوې خوا خپل مکتب د «ارتجاع، امپریالیزم، فیوډال، ملک، سي ای یې، امریکا...» په اور بلاوه. بل سازمان په «سور استعمار، کمونیزم، شوروي، کاجې بی...» بل د څه شي، بل د څه شي مړي له کېرو راوېستل او شرمول!

د خولې شعارونه وه او په دې خاطر د ثانوي دورې هلکان، په ډله ییز ډول، د یو بل بدلولو ته ستراتیجی او تکتیکونه جوړول او هغې ورځې ته ور نېږدې کېدل، چې د سردار په لاسونو جوړ جمهوري نظام نسکور او د بدلون بیرغ په ارگ ور پوي.

نور به دمه شم. تاسو دې نیمه نظرونو ته یو څه دمه شی!

زما ټوله لیکنه دې ستاسو هر یوه له فردي تنوع او شخصیت څخه زار شي!

نهم گام

«خدای مینه کوي، او له خپلو بې پروا مینه گرو په کلکه ساتنه کوي. او ورو ورو هغوی د ځان په لور ور کاري او جذبوي.»

د ایډیالوجی او بې ژونده باورونو جال

ژوند او عملي تجربې وښووله، چې ایډیالوجي ژوند هدف نیسي. ایډیالوجي ژوند دښمنه ده. ایډیالوجي د هر دا ډول قتل مسووله ده.

ایډیالوجي او وچ باور، ځانپرست او خودمحوره دي. ایډیالوجي او بې ژونده باورونه، د حقیقت بت کول، د بت

د ماشوم لپاره د چرگ آذان، د پشیانو د ناوې د سر خپرې، د سپیڅلو سپینو وریو ور پښمین غبرونه، د مرغانو وریا ساز او سرود، د مور او پلار د خوب خړ بدل... ټول لویه دنیایي سمفوني جوړوي. ماشومان نه و پریري؛ ځکه خدای چې شته؛ نو سړی له څه شي وو پریري؟

شوي لمانځل، دودول او عادت گرځول دي.

دا په ظاهره پوهه، روڼتيا، عقل، منطق خو په معنا کې وچ باروت او سوزنده جهل دی.

دا د بل بندولو، زورولو او وژلو اخلاق دي. مور د يو بل بدلولو په دوزخ کې، يو د بل په وينو سره پره ولاړ يو او لاهم ځيني شته، چې باور لري، د بل بدلول؛ د سرنوشت اراده ده او بايد ټول استعدادونه، اختراعات، وسلې، ښکاره او پټ امکانات، د بت-باور په مزدورۍ او برده گۍ کې وي.

مور د عادتونو مريان

يوه ورځ خبره را نه ټولگي کې خطا شوه. د رخصتۍ له زنگ سره، خپل ټولگيوال غلام حضرت-وروسته د څارندويو افسر شو او په غلام حضرت پخپلسر مشهور شو- گونبې ته کړم. گډه يې را لوڅه کړه. وبل يې «باخبر چې ما څو چاکوگان خوړلي! چې بيا دې زه وليدم، صنف کې نېغ نېغ نشي؛ له ما به ځان ساتي!!!»

په دې ورځې پوه شوم، چې د چاکو گرځولو او چاکو وهلو د کار سپړي نه يم. بس چاکو مې د لاندې کلا آصف ته، چې سترگه يې د باروتو په اورلوبه کې له لاسه ورکړې وه؛ ورکړ او هغه يې پيسې د مکتب په کتابونو را خلاصې کړې. خو ورځې په احتياط گرځېدم؛ خو ورو ورو مې عادت بدل شو، او پوه شوم، چې زه ښه وم؛ نو ټول ښه دي!

د چاکو عادت مې پر بښود. داسې هر عادت بدلېدای شي.

فکر، دريځ، چلند، ډول، جامې هر څه داسې دي.

سنگار او د څېرې، وښتانو لرل او نه لرل او ډولونه يې ټول داسې دي.

کورنۍ ژوند، د کورونو ډول، د کورونو مهندسي، لارې، گودرونه، سپړکونه، باغونه، ميله ځايونه، ورزشونه، راشه درشي، جشنونه او نماځغونډې، د برکت ځايونه او سپړي، او څېزونه،

ادبيات او موسيقي... دا ټول ځکه راباندې ښه لگېږي، چې ورسره عادت شوي يو.

دغه سپېڅلي پلرونو راکړي، او خپله د هغو له مينځه، اصله او اصالته نه خبر يو او نه څه شخصي تجربه ورڅخه لرو.

ژوند د ماشومانو دی

«ماشومان که د مشرق يا د مغرب دي- د ژړا او د خندا انداز يې يو دی» ساېل

لږ ځانونه ماشومانو سره مقایسه کړی. گوری، هغوی نه مور په شان خواږه خوري، نه هسې جامې اغوندي، نه هسې راشه درشه پالي، نه هسې احساسات بڼيبي،

نه زموږ له خبرو، او عقلي-منطقي بحثونو خوند اخلي

او نه زموږ د سپېڅلو عادتونو او خيزونو څه خیال ساتي!!!

ماشومان پټ پاچایان دي.

هغوی په زړونو دومره شتمن او ماږه دي، چې بې تخت او تاجه پاچاهي کوي.

هغوی ته پورنده پیتاوی، د ویالې غاړه، دښته، د شتوتلو پټی، د خره د شاه سپرلی، مندې، غغاستې، خنداوې...هر څه د پاچاهۍ بې شانه تختونه او تاجونه دي.

د ماشوم لپاره ټوله ځمکه د پاچاهۍ تخت دی.

ماشومان ژوند کوي؛ خو په هېڅ شي زړه نه تړي، په هېڅ شي عادت کېدل نه مني.

ماشومان په دومره خبرو نه خلاصېږي، نو تر بله گامه به یو څه ساه واخلو!

په زړونو او زړورو خیالونو مو برکت اوسه!

لسم گام

له دې کوڅې يې
خراغونه هدېرې ته وړي
کورونه قبرونه لري
ومان نیازی

د اسماعیل قصه داسې هم جوړېږي

اووه، اته کاله دمخه، چې ملي راډیو تلویزیون کې، د نجیب روشن د ریاست په زمانه کې، هلته په کار لگیا وم. یوه ورځ د تلویزیوني خبر په څانګه کې، په دې اورو-انقلابونو غږېدلو، چې ارواښاد کبیر عمرزي دا کیسه میدان ته راواچوله او موږ یې ور باندې چوپ کړو:
هلمندی بابک، د کلي او تېرو پیغورونو تنګ کړ، او مخ په کابل یې راواچول.

حقیقي تسلیم: «نفس باید له هرڅه لاس واخلي؛ ترڅو روح وکولای شي، له خپلو (مادي، عاطفي او ذهني) پوټکو او غلافونو ووځي، او د بشپړې آزادۍ په لور لوړ شي.»

بابک، له کابله مخ په ګردیز ورو ولوید. ددغې کیسې «اسماعیل» یې، د حکومتي اردو په یوه اطرافي کنډک کې پیدا کړ. له دومره ستړیا

وروسته يې لاسونه وړ کړل، چې اسماعيل يې مچ کړي. شپه يې هم په قشله کې ورسره واړوله، خو په دې شرط چې کلي ته به ورسره ځي، او پلار به يې واده ورته کوي!

اسماعيل، له ټولي کنډک ته، له کنډه غونډه ته... همداسې د امرونو سلسله تکميل کړه او له پلار سره، کلي ته د واده په رخصتي ولاړه. سپين، يا غمړنگی، زيره خرپلی، ځوان وروسته له وختو کلي کې کښته شو.

چا پېژانده او چا نه پېژانده. خو کلي کې دا خبر لکه باد داسې تيت شو:

«خبر ياست که نه؟ پلار يې خپل ضابط اسماعيل زوی کلي ته را ورساوه!!!»

اسماعيل، يوه يوه همزولي ته کتل او اوبه کېده. ښه وه، اخر په کور کې له دومره سترگو گونډه شو!

شپه شوه. ډوډی وخورل شوه. ملا د لمانځه آذان وکړ. پلار خپل ضابط زوی، په ښايسته سپينو کاليو کې، په جومات را ننويست. له دې سره ټولو مخونه له امام را واپړول، او حکومتي ضابط ته يې کتل.

اسماعيل شرم نيولی وه، او ځان يې وروستي صف کې برابر کړ. ښه ؤ دې وخت کې قامت شروع شو او کلي ته راغلي زيره خرپلي ځوان، په خوشحالی لاسونه د غوړو نرميو ته ور پورته کړل.

جمعه خلاصه شوه. ځوان مسافر غوښتل، چې پورته شي له کليوالو مشرانو او همزولو ځوانانو سره په غاړه سترې مه شي وکړي؛ خو د قومندان پلار سړي پرې را تاو شول. اسماعيل يې سوټ بوټ وټاړه. پلار چاره را کښله او د سترگو په رپ کې يې ځان له دې غمه بېغمه کړ.

يو شغغغغغ شو او د تکبير نارې پورته شوې. دا کار د پلار قوماندان په دې خبرې سره ختم شو:

«جهاد بايد له ځانه پېل شي!»

آه! لږ به ددغه زرغون درد له جاري اور سره چوپ شو.

يوولسم گام

«مه پر پرده، چې د نورو افکار، حتا زما... تا په حرکت راولي، او د هغوی په افکارو پسې مه ځه. ددې پر ځای خپل زړه ته غوږ اېښوول زده کړه. ژر به زده کړې، چې جسم او ذهن مو په يووالي کې دي او هغه مهال له ټول ژوند سره يووالي درک کوي.»

مور ماشومان په زوره له لاسه نيولي، چې لويان شي! ماشومان د لوېدلو په خطر ور روان دي. خو شاهد يو، چې په دغه «لوی ځان» نشو ماشوم کېدلای.

ز مور «اسماعيل» خو خپلې مادې جامې (کالبوت) له لاسه ور کړې، خو روح الهي سپرغی ده. او دغه د غږ او رڼا د اقيانوس مسافر څاڅکی نه مري او نه يې څوک اسيرولای شي. روح نه څوک بند ته اچولای شي او نه يې ژوبلولای شي. نوزرونه بايد ډاډه اوسي، چې الهي سپرغی به له اور دوسر گرانو، آموښتونو، او تجربو وروسته، د ځانپوه موجود په توگه، خپل آسماني کلي ته ستنېږي. نور اځی يوه شېبه ماشومانو غوندي له اند پښنو سپک شو.

ماشوم د مقیقت فالصه څېره

ماشوم د حال زمانې اوسېدونکی دی. هغه ته حقیقت هره شېبه ژوندی

دی.

ماشوم هستي او نيستي يوه گڼي.

هغه ته ځمکه الهي باغستان دی، او آسمان په دغه باغستان را چاپيره کېږدی دی.
د ماشوم د سپين او خالص عقل په تله کې د ژوند پاچا، د ټول ژوند او ژوندو باغوان هم دی.

ماشوم چې د سرو زرو کانونو باندې ودروي، خو د هغه سترگي، حواس او زړه د بوډۍ په ټال کې الوزي راالوزي.

ماشوم زړه لرونکی دی او زړه په کې پاچا دی. هغه نه د نصیحتگر پلار کوي، نه د ملا او نه د هغه ډاکتر، چې راغلی او ورباندې د ایچ ای وی او ایچ ای څه شي واکسین لگوي.

ماشوم زړه ته تسلیم دی او زړه یې خدای ته پرايښي. تر ماشوم بل زړور نشته.

ماشوم ته د یوه پاچا کېدل او د بل باغواني، د اوبو په شان آسانه دي.

ماشوم ته ځمکه کور، آسمان یې چت، ستوري خدایي خراغونه او سپوږمۍ خدایي ناوې ښکاري.

او لمر د ژوند لوی باغوان گڼي.

ماشوم ته دوزخ او جنت، د کور تنور او باغچه یو شان برېښي؛ فرق یې نه کوي.

ماشوم ته دغه شېبه رښتیا ده. هغه هر چېرې چې دی، هغه یې وطن، هغه یې جنت دی.

ماشوم ملاتړکې او گاونډ باغ کې په خدا شني پېغلي، یوه له بلي ور کې همزولې گڼي.

ماشوم ژوند حلال گڼي او له ټول ژوند سره مینه حلاله تر سره کوي.

ماشوم هرې څېرې، هر تفاوت، هر راز فکر-باور خاوند ته خاندی، هغه له هېچا نه وېرېږي؛ ځکه نو ماشوم د هېچا د بدلولو نېټ او عمل نه تر سره کوي.

ځکه نو ماشوم له بنده آزاد دی.

ځکه نو د ماشوم وژل په هېڅ فکر او باور کې نه ځایېږي.

ماشوم ژوندی حقیقت دی؛ ځکه نو د حقیقت اولاد هم دی.

حقیقت یې پلار دی، مور یې دی، ژوند یې دی، شېبه او زمانه یې دی، حقیقت یې د سترگو او ښو په شان دی، حقیقت یې د شاهرگ په شان دی.

حقیقت یې د سترگو تصویر دی، حقیقت یې د خولي غږ دی، حقیقت یې د اور بدلو آواز دی، حقیقت یې شېبه شېبه دی.

ماشوم هميشه په حقيقت کې دی.

ماشوم ته د کلي او کور دېوالونه، د هيوادونو پولې، د زندان پولادي درې، پنجرې،
خنځيرونه او زولنې، او روزل شوي زندانبانان، ټول اضافي دي.

ماشوم مور ته د دوه روپيو نه دی. دومره ساده گي او بې پروايي يې، هېڅ فکر او فلسفه زموږ لويانو زړونو او فکرونو او حواسو ته نشي را کولای.
ماشومان دومره زړور دي، چې لويان شي؛

خو «لوی» دومره بې زړه دی، چې بيا هېڅکله نشي «ماشوم» کېدلای.

حقيقت د ماشوم هم عمری دی. ځکه په زړښت کې د ماشومتوب سهوې او خطاووې خوږې خوږې را يادوو او خپل مړه زړه ته، په دې
خاطرو سره، سيروم ور تېرو.

ماشوم د هستی په اندازه دی، او «زه-لوی» يوازې د ځان په اندازه!

ماشوم له هر ژوند او هر ژوندي سره ژوند کوي؛ ځکه بې زمانه دی؛ خو لوی هر بل ژوند ته له رسيو، چرو، تيانچو، لاسي بمونو او له اوره ډکو
واسکتونو سره ولاړ دی، ځکه په عمر تنگ دی. لوی يوازې په خپل ذهن کې ژوندی دی. او نور ژوند ته مړ دی.

ماشوم ژوندی شخصیت دی؛ خو لوی! لکه په انتحار کې د الوتې بدن يو ميليون تيتې عضلې، هډوکې، غړي، نه ويلې ارزوگانې او نورې
راز راز برخې!

آه! څومره را سره وسوځېدلې په دې سوځنده عکسونو، چې زموږ لويانو د سر نوشت په تابلو را څر بړي!

لږ به د زړه په کور کې دمه شو!

لويه خدايه! لږ مو زړه را ماشوم کړي!

۱ - زه ډېری مهال د قصابی دوکان کې، ټوټه ټوټه خوړند پسه، وزې... ته گورم او د هغه د برخې برخې شوي بدن درد، په خپلو حواسو کې تجربه کوم. پسه د
مخلوقاتو تر ټولو د شريف موجود د ذايقي هوس، شل برخې کړی: تنه په يوه چنگک، زړه او ځيگر په بل بل چنگک، لاسونه او پښې دباندي له کلې سره، د گردې
لرگينې غولې پر سر ايني، او سترگې آسمان ته حبراني نيولي: وای وای انسانه ته ميوه خور وې، غوښه خور شوې!

دې ته په کتو سره، بنايي زه د خپلو ټوټه ټوټه اعصابو، افکارو، احساساتو، وپلو او نه وپلو عواطفو، رواني او دروني رنځونو... په پاشلي حالت ویر نیسم. بنايي ډېری نور
غتان هم زما په شان پاشلي ذهني، رواني، عاطفي وضعيت ولري؛ ځکه د ژوند خوند رانه کډه کړې؛ ځکه نو د ماشومتوب د شوتلې او مالگې خوندونه په خوب هم
نه وينو؛ ځکه نو بوتلي اوبه هم مور ته د وپالې د خړو او ککړو اوبو خوند نشي را کولای!

دولسم ګام

«د بل وګړي د آزادۍ له پېلېدلو سره، زموږ آزادي ودرېږي؛ دې ته د مسوولیت وانه واي.»

ماشوم مخ لوشۍ مقيقت

د ماشوم سترګې، حواس او زړه په ژوند را ټول دي. هغه يوازې ژوند وينې، يوازې په ژوند پوهېږي، او يوازې ژوند کوي؛ ځکه خاندي، بې پروايي کوي، او که د مور د ټول عمر د سرو او سپينو غوټه په لاس ورشي، نو د دوه روپو په اشلپلاک يې ور کوي.

ماشوم، انساني ذهن جوړ کړي شيان، په دوه روپو سودا کوي.

ماشوم له حقيقت سره څنگ پر څنگ، خوا په خوا او حتا يو ځای اوسي. حقيقت سره لوړېږي، غوړېږي او د حقيقت د يوه بخر کي په

شان اوسي. ماشوم ته حقيقت تک سپين او داسې دی؛ لکه د سهار ژېړی لمر، لکه د تورې شپې سپينه سپورمی، لکه د سين شين شورس، لکه د ژړندې د ډبرينې ميچنې گرځنده حرکت، لکه خپله خدا او ژړا يې، لکه د مور مچه يې، او لکه د ځمکې پر مخ، د ژوند ميليونونه رنگينې او متفاوتې خېرې. د حضرت مسيح دا خبره بيا را په زړه شوه، «چې ماشوم نشې جنت به ونه وينې!» ماشوم ژوندی دی، تر او تازه دی. ماشوم يو دی. ماشوم يوالی لري. ماشوم په ټول ځان او «يوه ځان» پوه دی او واحد ځان اوسي. ماشوم ژوند کوي او لويان ژوند تېروي. ماشوم «ژوند کول، ژوند باندې پوهېدل او ژوندی اوسېدل» يو ځای تر سره کوي. خو لويان يوازې د ژوند سپل او ننداره کوي! ماشوم د ژوند کامله ننداره ده. ماشوم د حقيقت ژوندی نښه او څېره ده. ماشوم حقيقت حاضر گڼي. ځکه چې ماشوم په هېڅ شي باور نه لري. ماشوم حقيقت کې داسې حل دی، چې حتا ذهن کې يې نه ساتي. ماشوم د حقيقت اوسېدونکی دی. او بالاخره: ماشوم مخ لوڅی حقيقت دی. ماشوم په ځان پوره دی. له پوهې، حافظې، عاده پاک دی. ماشوم د هېڅ شي په اعتياد اخته نه دی.

د قومندانانو د شورا فيصله

بالاخره پر شمال د را خور جنرال په خودمختاری سره، د اسلامي انقلاب په خس او خاشاک مالامال سپل، د «ثور دموکراتيک انقلاب»، په وچه او خړو نيولې پلازمېنه (کابل) را واوښت.

له دې سره، پر کابل را سپرې څلور واړه لارې خلاصې شوې. له پلچرخي، سنگ نوشته، کوتل تخت، او کاریز میره، کلیوالي ځوانان، چې کلونه کلونه یې، د کابل آرمان کاوه، ټول د «الله اکبر» له نعرو سره، آزادانه په کابل را ننوتل.

په کابل کې بېرغ بدل شو. دریشي پوښه وزیران، او ریيسان په کورو کینېناستل، خو ځني یې له پکول او پتو سره، د نویو فاتحانو مبارکۍ ته ورغلل. له راډیو افغانستانه د جواد غازیار، «مجاهد مجاهد...!» ترانه پورته شوه. پاکستانی څوارلس منی بوجی اوړه او پاکتي غوري، منډویانو ته راوړسېدل. د کوپون مغازې بندې شوې. او آزاده موسیقي، تلویزیوني پروگرامونه، د بنځو عکسونه، او عسکري دریشۍ بندې او له کابله ورکې شوې.

مور کابل کې بند پاتي «کمونستي بقايا»، اوس د نویو فاتحانو تر شک لاندې، کلي ته ولاړو. د میدان درې، د چاریکې سیمې، د حزب اسلامي تر زرغون بېرغ لاندې ساه کنبله. زما د مکتب دوری ټولگیوال، عبدالرقيب، اوس جهادي لوا مشر وه. غاړې مو سره ورکړې؛ خو زړونه مو سره ونه تخنېدل، خبرې مو سره وکړې؛ خو د کرکې، ځانپالنې، او فکر-باور دریځ، د ولیو مینځ کې مېرېان را خوشې کول.

بله ورځ کلي ته د ملاکاکا له مرکز څخه مکتوب راغی. ضابط آمان، چې نصب دوسته مجاهد قومندان وه، خلک خبر کړل او په شپه شپه کې یې ټول، پټ په پټه په «قول» واړول او خوندي یې، کابل کې خپلو کورونو او کورنیو ته را ورسول او په دې توگه څوک د قومندانانو شورا ته په لاس ور نغلل. د مکتوب محتویات:

جهادي قومندانانو شکایت کړی، چې له کابله راغلي کسان، سین کې لامبو وهي، وېښتان رمنځوي، کورته په اوږو اچوي، په پولو گرځي...

وار دي دمې دی! ټول مکتوب به په بل گام کې خلاصو!
پر زړونو مو برکت شه!

ديارلسم گام

«ځنې موارد داسې دي، چې يوازې د څه وخت په تېر بدلو سره، هغه زده کولای شو.»
هارولد کلمپ

د قومندانانو د شورا تورونه:

له کابله راغلي دولتي مامورين، وار په منصبداران، عسکر، مکتبتيان او پوهنتونيان، په دې گناه تورن وه، چې د ماموريت او رسمي کار د وخت کورتي اغوندي، سين کې لامبي، وپښتان رمنځوي، د پتو په پولو گرځي او بله يې دا چې کورتي په اوږو اچوي!
امير او قومندان په پاڼه دستخط کړی وه، چې ياد ياغي باغي کسان راټول او د «ملاکاا مرکز» ته ور وخېژوي، خو ددغو نارواو حساب ورڅخه واخيستل شي.

داد بل د بدلولو د دوزخ يوه وړه او هېره کيسه ده، خو مور او تاسو انقلاب او ايډيالوجي سوی نسل، په سلهاوو او زرهاوو داسې نورې کيسې او خاطرې په ياد لرو، چې د بل د بدلولو د کار دوزخي اتلانو، د آزادو او خپلواکو انسانانو په ژوند، آزادي او بالاخره د هغوی په سر او مال باندې څه راوړل!!

غزنيوال اجمل سلطاني، چې د بل بدلولو اورونو يې پلار په ځان لاهو کړی، کيسه کړي، چې غزني او اندرو کې يې ځنې کسان يوازې په دې جرم، چې جيب کې قلم گرځاوه، د مرگ تيارو کندو ته ور وغورځول.
په هر حال د مجاهد او شهيد آمان شخصي مېړانه وه، چې ټول روغ رمت کابل ته راواوښتل او څه مهال د قومندانانو له شورا پټ شول.

د قوماندانانو د شورا غوښتنه برخه، هغه ځوانان وه، چې همزولي يې زياتره د پلرونو د عسکري او ملکي نوکريو او يا هم د مناسب کورني اقتصادي او اجتماعي حالت له مخې، د څو شپو په تمعه کابل ته کډه شول. دارباب غريباد په سرلشکرۍ، د بابا له غره را کوزو شويو موش کش او يازده تکه ټوپکوالو وره بلوا هسې پلمه شوه، او ټول ميدان له حکومت څخه ياغي شو.

دې سره، د تاريخ د پاڼو په اوښتلو کې، د کابل په وجود، د ای اس ای د قوماندانی د «ستراتيجيکې ژور تيا» د نخشې له مخې، يوه په بله

پسي زر چرې ننوتې.

په کابل د جنگ ځنگل را تاو شو.

په کابل کې لوړې انگولا کوله.

په کابل، د الله اکبر له نعرو سره، کتار کتار سکر بيست او سکر چهل را کوز بدل او په گناهگارو او بيگناه بنباريانو يې خولې لگولې. په حيرتانو کې، چې د نجيب په حکومت ټک وشو، نو د حکومت د غټ جنگي ماشين صاحب صلاحيت جنرالانو يوه خوا بله خوا لاري جوړې کړې او دې سره کابل غاړه کښېښوده او خپل ماتې خوړلي، منتظر با معاش و بې معاش مدافعان يې، په ټيټو سترگو بېرته کليو ته ور پرېښوول. اوس نو دور بدل وه! اوس نو خدای د مرميو او بمونو په کړس او کړوس کې را لويو شويو جهادي قوماندانانو ته موقع په لاس ور کړې وه، چې د کمونستي حکومت د واک پر کلونو کې، د خپلې مرگ ژوبلې په هره پېښه کې، دغه ور په ياد شوي همزولي، چې د هغوی د خيال او تصور په دنيا کې به، زيره خريلې او چنگ چنگ بريتونه د ټانک پر سرونو گرځېدل، اوس په بيغمه زړه تصفيه کړې.

ددغو کابلي شويو همزولو گناه دا وه، چې دموکراتيک نظام تر بيرغ لاندې يې زده کړې بشپړې کړې وې، مامورين او منصبداران شوي وه، له روس صفته حکومت څخه يې معاشونه او امتيازات اخيستل!

هغوی رپرې خريلې، ښځې يې مخ لوڅې د خپلوانو ودونو او د غم او بناديو محفلونو ته تللې راتللې، لوړانې او زامن يې د پخو تعمیرونو مکتبونو ته تلل راتلل.

او اصلي خبره داچې: د دوی کندوان او کورونه له روسي اوږو، غوړيو، زراعتي چرگانو او څه شي او څه شي ډک ډک وه او کلي خوب او خوراک د ميگ الوتکو د بمونو په ډم او ډوم کې کول. او اوس يې د دوه ميليونه شهيدانو... ميليونونه معيوبانو، کونډو، رنډو تاوانونه غوښتل!!! دا زلزله هم د مغلوبينو په سرونو او کورونو او مالونو تېره شوه! هر چا خپل کار وکاوه. څوک وژلي، څوک ټکولي، څوک يې د دوست او تربور

تر مخې سپک او بې عزته کړي... خو د چا چې طالع برابري وي، او د چا خبره عقل يې کار کاوه، نو د معاش په پس انداز يا مکروريانونو کې د خپل اپارتمان په نيمه بيغه خرڅولو سره يې ځانونه روسيې، هندوستان او تاجکستان او ځنو يې حتا اروپا او امريکا ته ورسول. يوه دمه به واخلو!

يوه مڼه را ولويده، سمدستي نړۍ
د جادبي له قانون نه باخبره شوه.

ميليونونه جسدونه وغورځېدل، خو
بشر د انسانيت معنا درک نكړه.

چارلي چاپلین

خوار لسم گام

«عشق يې بخښي، قدرت يې اخلي.»

لږ تر لږه دادی شاوخوا څلوېښت کلونه کېږي، چې پر افغانستان د بل بدلولو د دوزخ سور اور بل دی.

دا اور موږ خپله بل کړی.

دا اور له هغې ورځې بل شوی، چې زما ذهن کې دې فکر ځای نیولی، چې زه غوره يم بل بدل دی.

دا اور لا ځکه پر موږ راگډ دی، چې زه او زما فکر، چلند، اخلاق، رواج، دود-فرهنگ اصيل دي، د بل راته بدل او ناچله بر بښي.

دلته که د کارگر او بزگر سور نظام راشي، که امریکې کې روزل شوې ډموکراسي، دلته که خلافت ټينگ شي، يا ملتپال د قدرت پر آس سپاره شي،

نو بيا هم اور بل دی، ځکه چې موږ ځانونه، د خپل کړي اصولي فکر-باور، اخلاقو، فرهنگ او تمدن ځانگړي عسکر حسابو؛ نو د بل بدلولو زموږ ورځنی کار او بار دی.

لویان، د مقیقت کاغذي څېرې

حقیقت له ټول بشري عقل، تفکر، ایجاد او پاللو مشر او بر دی. او ماشومان د حقیقت په عمر دي. ځکه يې سترگې، لیده کاته، خداوې، منډې او لوبې، د روح

«له هغه څه چې لرئ يې راضي واوسئ؛
او ژوند څرنګه چې دی، جشن ونیسئ.
کله چې درک کړئ، هېڅ کمي او نقص نشته
ټوله دنيا به ستاسو وي.» لایي تسه.

جنتي سرنوشت، د سپري مخي ته ردي.
دا ژوندی الهي نښې دي او دغه خدایي نښې نه دي عادت شوي.
ز مور «ښه» د ماشوم سپین او له عقله وحشي ذهن ته لکه چرس او سره شراب داسې دي. او مور هغوی په خپلو مقدسو چرسو، بنگو، هیروینو او شرابو معتادوو.
آه! لکه، چې ټول عقل معتاد دی؟!
مور ماشومان په را لوبولو سره، دومره په زوره په خپلو خبرو، ویناو، نصیحتونو او رواجونو عادت کوو، چې دا یې په یوازیني فکر، باور او چال چلند واورې.
مور له ځانه یوه تکرار دنیا پرېږدو.
مور له ځانه تکرار انسانان پرېږدو.
ز مور ښه په گل گل ماشومانو کې متناسخ کېږي او دې سره د «نوي» ماشوم زوکړه، بیا بیا خټ ته غورځي.
مور دومره تنگ نظره یو، چې ژوند ته د یوې بلې خبرې، یوه بل فکر-باور، یوه بل اخلاق او رسم او رواج اجازه نه ورکوو. مور خپل بچیان، او خپلوان او د خپل او تېر نسل په خپل تکرار بدلوو.
ځکه د زړو شیانو لپاره جنگېږو!
ځکه زړې حافظې را په کې حکومت کوي،
ځکه مور د ژوند په خوند هېڅ نه پوهېږو؛
او دا ځکه، چې:
مور ژوند نه کوو؛ بلکې ژوند تېروو!
ځکه نو هر څه، چې خورو، نو مالګه یې پېریانو وړې. هر څه چې څښو نو خوند یې نشته. هر څه چې گورو، نو زړه مو ورسره آرام نه مومي.
مور هر څه گټو. هر څه پیدا کوو. هر هر څه زیرمه کوو. خو ډاډ مو له زړه او ژوند نه گډه کړې!
مور څه شي پسې سرگردانه یو؟
یو څه به له زړه سره دمه واخلو!
گوندې که زړونه او ذهنونه مو د حقیقت په اقیانوس کې یوه غوټه ووهي!

مینه ژوندی نړۍ لید دی.
مینه ژوند پنځوي.
مینه د لومړي کور په لور قطعي لاره ده.

پنځلسم ګام

می بخور مصحف بسوز آتش اندر کعبه زن
ساکن بت خانه باش مردم آزاری مکن»

مور «خان» پسي سرگردانه يو. له مور خان ورک دی.

مور د «بل» عادت اشغال کړې یاستو.

مور د زړو او پردیو عادتو مستعمرې یاستو.

له تاسو سره مې شریکه کړه، چې یو د پنخلسو- شپاړسو کلو سازماني ځلمکې، څرنګه یو د لمانځه په تور اګسا ته قلمداد کوي! په دې هم سره خبر شو، چې د ذکر الله شهید د لیسې ښوونکې، فقط د کور تې د غټ چپه ګردن په خاطر، د خپل ډول صحرايي محکمې لخوا، سور کاپیر ثابتېږي او ځندانه ځواني یې تر ډبرې لاندې کېږي.

او بیاد یوه مشهور جهادي تنظیم، د قومندانانو شورا، له کابله کلي ته ورغلي پخواني ږیره خریلي، په ولیو د کور تيو اچولو، وېښتانو رمنځولو، لامبو وهلو او د پولو پر سر ګرځېدلو په تور، ځانګړې غرنۍ محکمې ته جلبوي.

خدای خبر څومره خدایي عاشقان به د خدای د نوم اخستلو په جرم، د نفس پرستو بنیادمانو د غضب خوراک شوي وي؟ (نه پوهېږم په دې او دې ته ورته د نورو د بدلولو په اور لڼو مرکزونو کې به څومره سپېڅلي آسماني څېرې خاورې ايرې شوي وي؟)

مور په ناڅېرې توګه د یوه زاړه-ښایي مړه- تعهد لپاره، د ژوند نعمت مصرفوو.

دلته، د جنت په دې ورکه ځمکنۍ څنډه باندې ذهني اګاهۍ- ښه ده ووايم انساني اګاهۍ- د ژوند سوځولو دوزخي کورې ګرځېدلي، چې هره شېبه، هره ورځ او هر وخت د «بل» په شخصي او فردي عقیده، باور، فکر، طرز، سلیقه، ډول، مورال... د قهر او غضب اورونه ور بلوي!

دلته نېردي هر مکتب، فکر- باور د ځانپېژندنې او حقیقت سرچینې موندونکې په دعوي سره، په ځانناڅېرې ډول په خودپرستي او باطني غرور پېښه کړې او ځکه نو له خپل ذهني چاپېریاله بهر ژوندۍ نړۍ، د بت- فکر پلي کولو لپاره، روغنیات یا د سوند مواد گڼي.

نار نار له فیلوا کو ماشومانو شمه

ماشوم د انسان په لاس او عقل جوړ شوي فکرونه، اندونه- باورونه، فرهنگونه او تمدنونه، د وچ کاغذ پر مخ د مشرانو غلط کارونه گڼي.

د ماشوم ژوندي احساسات او عواطف د حقیقت له سرچینې را بهېږي.

هغه او حقیقت سره خپل دي.

هغه له حقیقته پیدا شوی.

حقیقت یې پلار دی، مور یې دی، حقیقت یې له شودو ډک تی دی.

حقیقت یې آسمان دی. حقیقت یې پښو لاندې هواره ځمکه ده.

حقیقت یې سترگو کې هر موجود تصویر دی.

حقیقت یې خوب دی. حقیقت یې وینه ده.

حقیقت یې د زړه غوښتنه ده. حقیقت یې د خولې خپلسرې خندا ده.

حقیقت یې وړیا ډوډۍ، اوبه او هر شی غوښتل دي.

هغه حقیقت د هر څه پلار بولي.

ماشوم ته ژوند او د ژوند بېلېونونه څېرې، د حقیقت ډول ډول نندارې ښکاري.

ماشوم د روا هستۍ هستوګن دی. ماشوم هر څه حقیقي او روا بولي. دا د خالصې مینې نندار چې دی.

ماشوم ته مینه وړیا ده.

هغه هر شی ځای پر ځای غواړي او تر سره کوي! ځکه یې لوڅې ډډې، لوڅې میتیازې، لوڅې مچې په شهوت کې نه ځایېږي!

ماشوم لوڅ او زړور خدایي مینه ګر دی.

هغه په عشق ډک دی. ځکه نو دنیا، څېرې، وګړې، څېزونه، ښایستونه، آوازونه... هر څه خپله روا مینه بولي.

ځکه نو دغه خدایي مخلوق د بې قیده او شرطه مینې، بې پروا مینه ګر دی.

هغه ایډیالوجی، اندونه-باورونه، چې د بل د بندي کولو، تړلو، له آزادۍ محرومولو، وژلو او تباه کولو په خیال کې دي، څومره خدایي دي؟؟؟

موږ ته د خپلو خولو او خپرو بوی عطر دي او د نورو ګلابي څېرې او طبیعي عطرونه راته د شیطان په میتیازو ککړ برېښي.

موږ په ځان عادت شوي یو.

موږ د یوه رنگ زیارتونه یو؛ خپل رنگ. موږ کې خپلې زړې ذهني او عادي څېرې زیارت شوي دي.

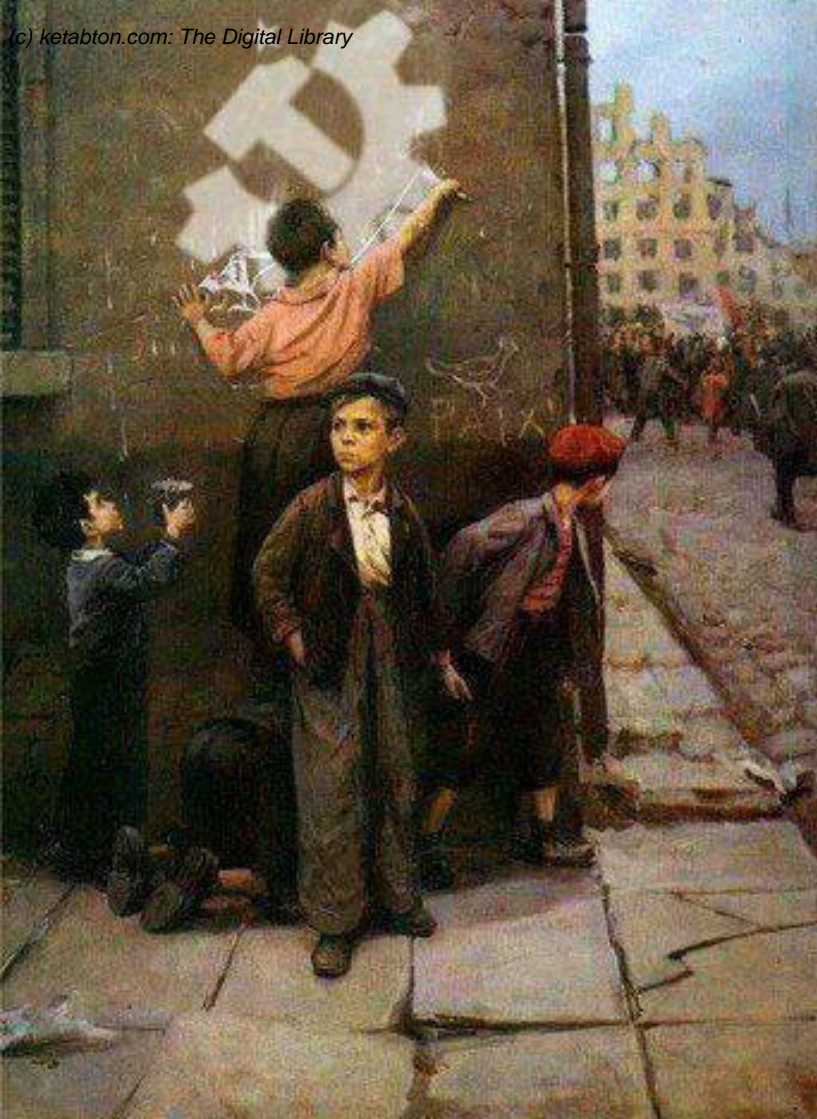
موږ په خپلو ماتو ګوډو افکارو، اخلاقو، عادتونو، رواجونو، رسمونو... د روسو له «ټولنیز قرارداد» لوړه بیعه ږدوو!

«که څوک تله د انصاف په لاس کې درکړي/خپل ټټو او د بل آس به برابر کړي.» حضرت رحمان بابا

یو څه به بې خبرې ځان ځان سره دمه شو!

ګوندې که راڅخه ورک ماشومتوب، د زړه له کومې ګوښې آواز را وکړي!!!

شپاړسم ګام

«هیڅ بینادم، مکان او یا کوم شی کامل نه دی... څومره آسانه ده، چې د بل تفاوت ته د خطا په سترګه وګورو. مور د «سم» او «ناسم» په اړه د خپلو عقایدو په بند کې اسیر یاستو.»

د بل بدلولو حاکم اخلاق، په ملي او نړیواله کچه، د زیاتو وړانیو، قتلونو، غمونو او دردونو لامل شوي دي. د بل بدلولو، د انسان شرافت داغلی دی. دې فکر شریف انسان په یوه غاصب، نیواکگر، زندی کوونکي، قاتل او وړانونکي حیوان بدل کړی دی.

د بل بدلول، د جګړو مور دی. له قدیمه راهیسې، بل بدلول پر ذهن حکومت کوي؛ ځکه نو ذهني-مادي مذهب هم بلل کېدلای شي. بل بدلولو لومړی ذهنونه او فکرونه لاندې کول - او اوس یې لا بېدریغه لاندې کوي - او وروسته؛ لکه له وینو لاندې اوبه، په حکومتي مرکزونو

اوولسم ګام

«هر څه تېرېږي... يوازې خدای دې چې بدلون نه مومي. مور ټول مخ په يوه مقصد سفر کوو. يوازې لارې مو سره توپير لري.»
تليپاتي لار

اکبر جهاد

دې دمه کې يوه پوښتنه نه وه، بلکې پوښتنې را په کې په چيغو شوې:

که د بل د بدلولو کار او بار، چې احزابو او سياسيونو په ټيکه اخیستی، نه وه- نه وي- آیا بيا به هم وينه توپې شي؟

آیا زندان کې به څوک پاتې شي؟

آیا ځوانان به مو ځوانيمرگان شي؟

آیا کرکه به داسې د زړه ښايستونه را خوري؟

دا او ډېری داسې نورې پوښتنې د ميليونونو افغانانو پوښتنې دي. دا د نړۍ د هرې ايډيالوجۍ او ذهني او رواني باورونو خپلو ملکونو د ميليونونو انسانانو لپاره پوښتنې دي! دا پوښتنې هم زما او هم د هر بل انسان پوښتنې دي. او هم له ما او هم له هر انسان څخه مطرحې پوښتنې دي!

نو د پوښتنو د ځواب مرکز زما دننه دی. رښتنی ځواب زموږ هر يوه خپل ځواب دی. نور اځی خپله دغه طلايي برخه په خبرو راولو! زه، ته، هغه! هر يو، سره له دې چې د بل بدلولو دوزخ، ژوند او هستي را سوځولي، له دې سره سره، بيا هم په يو ډول نه يو ډول سره، د بل بدلولو، ذهني او عملي دريځ کې ښکېل ياستو!

زه که غواړم د بل بدلولو له ذهني او عملي دريځه آزاد شم؛ نو بيا د ځاني، کورني، اجتماعي، کلتوري، محيطي، قشري، حتا کاري-مسلکي خونديتوب له بيمې محرومېږم!

نو دا اکبر جهاد دی.

دا د اور له سيندونو تېر بدل دي.

دا د سر او مال مرگ دی.

دا ځان، مال، عزت، هويت او شخصیت په اوبو کې خوشې کول دي.

ځکه نو د ژوند د ټولو پوښتنو ژوندي او تازه ځوابونه زموږ په خپل تقدیر کې ویده دي!

زه خو دلته په دې اوږده لیک کې دادی لگیا يم؛ غواړم ځان دقیق په هېنداره کې ووینم:

انسان د فیلو تالیفاتو غلام

موږ خپلو تالیف کړو قوانینو، اخلاقو، رواجونو... تېر وپستلي یو. دا پتې وسلې دي. دا لومړنی بې غره تپانچې دي.

دا نه پېژندونکي زهر دي.

دا د ځان په لور وېشتل شوي توغندي او هېډروجنې، نایتروجنې بمونه دي.

موږ د روا د لابلو په سپرونو او ډالونو مجهز یاستو.

موږ یوه فکر-باور اېل کړي یو.

موږ ذهني اسیران یاستو.

موږ د بل په زندگی کولو، وهلو، دربولو، شپړلو، وژلو او سوځولو سره، له خپلو ذهني نفسانیاتو سره له اصلي جگړې څخه تښتو.

بیا وایم ذهني نفسانیات دغه پنځه دي: شهوت، قهر، طمع، ترلتیا او ځانپالنه!

موږ د غم نېشیان!

موږ اړمانجن یو. موږ د پلرو پلرو زخمونه، ژړاوې، غمونه، وایلاوي، آهونه، او د زړه سوزونه ځان کې راټول کړي. یوازې لوحه مو نشته، کنه

موږ زاړه، عتیقه موزیمونه یاستو. موږ د غم په نېشه اخته یو. موږ تیت او پرک یو.

زړه مو له ذهنه تښتي!

حواس مو له بدنه منډې وهي!

عواطف مو په حرامو ښکلاو پسې خونونه کوي!

پښې او لاسونه مو د گېډې او شهرت اور تون ته، د بل له کورونو، په سوله او په جنگ، په واسطه او چشمبندی خس او ذغال را تښتوي!!!

۵۲ | سوره یونس و سوره زمر

او د روح خو هېڅ درک نه لگېږي!

«روح» یاد ته نه راځي!

په «روح» نه د ملا، نه د عامي سر خلاصېږي!

واااااااااااااا... ی! زه روح یم که دا دوه توته، له ختو جوړ انسان شکله زیارت؟

که زړه را سره دی، نو ژاړم به، ژاړم به، ژاړم به... تر خپله خدايه، تر خپله خدايه، تر خپله خدايه....

لویه خدايا! که د غږ پدا او استدلال عادت نه وای؛ حقیقت به خومره ساده وه!!!

اتلسم گام

نه پوهېږم دغه انځور د څه شي په لاسو ما ته را
ورسېد؛ خوزه يې ونړولم.
«مورې مه ژاړه، له دې وروسته نه وایم، چې وړی
یم!»

اریان یم، چې ددغه جنت مخي سترگو ته په
کتو سره څرنگه لمبه نه شوم، ایره نه شوم او له
خپل همزولي نسل- چې بل بدلول لوی ثواب
گڼي- بیخي ورک نه شوم؟ دا ماته جنت دی، سور
سوزونکی؛ خو مینه ناک جنت.

یوه قصاب لاس دغه ماشوم له ژونده پرې کړ؛ خو
له خدای تعالی څخه به یې څوک پرې کړي؟؟؟

«خدای هغه څه دی، چې ته باور ولرې. هېڅ انسان د خدای د هستی په اړه
تېروتنه نه کوي؛ خو یو انسان هم په سمه توگه نه پوهېږي، چې دده پېژندنه
له خدای څخه څه شی ده؟ د خدای په اړه هېڅ راز او رمز نشته؛ خو دا چې هغه،
هغه څه دی، چې هر روح باور لري، چې واوسي. دا د خدای معما ده، ځکه نو ټول
د خدای د لویوالي او عظمت په اړه د خپلې پېژندنې پر اساس، سره په شخړه او
لانجه کې دي.»

زه یم ()))))))))))))

علم په مور کې ختم دی. پوهه او باور په مور کې ختم دي.
اخلاق او شرافت په مور کې ختم دي.
دنیا او اخرت په مور کې ختم دي.
حقیقت په مور کې ختم دی.

زه د ټولې هستۍ او نيستۍ څېره او ننداره يم. زه په وگړو کې شهزاده يم. زه د ټولو سلطان يم. زه واکمن او زړور او يوازینی يم. دنيا داغزو کرونده ده. نور وگړي اغزي دی. په فکر او باور راته زهر دي. او زه يم زمري، پر دې دنيا تر ما اتل نشته، بل په... زه د خپلو دروغو بت يم. دروغ ما جوړ کړل او دروغو زه جوړ کړی يم.

وگړي د لاس اوږدې او لنډې گوتې

زما دويمې مورنۍ انا، چې د ميدان دره کې زموږ د هستوگنې د سيمې يعني چارېکې، د چار کلا څلورو واړو کليو مشرانو او کشرانو به «ببو» بلله؛ په بنځتوب زړوره نارينه وه. هغې هم کور کاوه او هم يې د پټي بار پورته کاوه. هغې ته به چې چا د بل د نادودې شکايت ور وړ؛ نو وېل به يې:

«ښه وگوره! آيا دا د لاس گوتې سره برابري دي؟ بنيادمان داسې دي! څېر دی ته گذشت وکړه!!»

ببو به له خپلې تمثيلي فلسفي وينا سره، د خپل لاس خلاصه پنجه او اوږدې او لنډې گوتې سرې ته خلاصې ونيولې.

د لاس په ورغوي او گوتو يې نه د نقالو مکتبپانو په شان، د الجبر فرمولونه يا د کيميا معادلې کښل شوې وې، او نه د سخات يا سرسايې د طريقې د ملايانو ميم زورما ټوله زما... خو خلاص لاس يې هر انسان په خپل ځای کښېناوه.

ببو دغه فلسفه په خپل اويا-اتيا کلن عمر موندلې وه. خو دغې ساده تجربې فلسفې سرې ته دا وربښوله، چې انسانان په قد او په وزن او په قوم يا ژبه برابر بدلای شي؛ خو په مضمون او معنا نه!

انسانان به په مکتب او مذهب يو وي؛ خو په فکر او ذوق نه!

هغوی په يوه ځای، يوه تمدن کې گډ ژوند کولای شي؛ خو په چلند او اخلاقو به جلا جلا وي!

انسانان به په يوه نسل کې، يوه مدرسه کې، د يوه کتاب درس ته کښېني، خو اگاهی به يې سره متفاوتې وي.

انسان ښايي له ډېرو شيانو ناخبره واوسي؛ خو زياته ناخبري يې له ځان څخه ده.

انسان د برابرۍ په شعار ډېر آسوده کېږي؛ خو نه پوهيږي، چې هم خپل شخصي حق او هم د نورو فردي حق تر پښو لاندې کوي.

انسان هر څه چې ده، د فردي اگاهی وضعيت يې دی. او دا د انسانانو د تفاوت اساسي برخه ده.

د بېواصلي اشاره، د اگاهۍ له مخې د انسانانو متفاوتو دريځونو ته وه.

انسان تر هر څه دمخه «فرد» دی. او دغه فردیت د هغه د گاهۍ وضعیت را منځته کړی. نو په دې اساس، د «برابری» عمومي شعار دلته خپل مضمون بایلي؛ ځکه انسانان د اگاهۍ متفاوتې سطحې دي!

د کلیوالي بېوېوې خبرې «آیا داد لاس گوتې سره برابري دي؟ او بنیادمان د لاس گوتې دي.» خروار خروار معنا زموږ پر خوبولي، سترې او پخې انساني اگاهۍ را شیندلای شي:

«بنیادمان د لاس گوتې دي. آیا د لاس گوتې برابري دي؟! داسې هر سړی فرق کوي. څوک لږ پوهېږي، څوک ډېر پوهېږي. څوک په یوه فکر او خیال وي، څوک په بل فکر او خیال وي...!»

موږ اعداد شمېرو. په یوه کې یوازې یو ځاېږي. یو فکر فقط یو فکر دی. یو باور فقط یو باور دی. د یوه لاس گوتې هم داسې دي. پنځه واړه گوتې دي. خو گوتې دي؛ نه «گوته»!

پنځه واړه گوتې له غوښنو عضلو او هډوکو جوړې دي؛ خو هره گوته جلا کار، جلا شکل او جوړښت، جلا سرنوشت، او جلا استعداد او شاید هم جلا خوداگاهي لري. ځکه نو دا «گوتې» دي!

وگورئ! یو مذهب فقط یو مذهب دی؛ ځکه چې یو ډول اخلاقي-عبادي اصول لري.

یوه مذهب کې میلیونه وگړي شامل دي؛ نو د یوه مذهب د پیروانو شمېر، د مذهب شمېر نه شي ور زیاتولای. ځکه ټول د یو ډول اوصولو تابع او فرمانبردار دي.

خو انسانان رنگ په رنگ دي. متفاوت دي. د لاس د گوتو په شان مختلف استعدادونه، واکونه، مسوولیتونه، کارونه - او تر ټولو مهم - هر یو خپل خپل برخليکي ذخایر له ځان سره لري.

انسانان خپلواکي اگاهۍ دي. هر انسان د خپلې فردي آزادۍ او مسوولیت خاوند دی.

بېو، چې ما به «آدي» بلله؛ ولاړه! اوس یې کالبوت د میدان درې، د خواجه اسحق ولي له زیارت وړ بر، د لوړې غونډۍ په خاړوینه ډډه، تر دوو بنځینه شناختو لاندې پټ دی او اروا یې د نالیدلو دنیاگانو په سفر تللې! خو د خبرې زور یې نه سره ډیالکتیک وړ مات کړای شو او نه

د معاصرو بنسټپالو افراطي او یا معتدل تفسیرونه او تاویلونه د هغې له ساده فلسفې زیات زړه ته تازه اوبه ور کولای شي!

دې فلسفې ته به په بله ورځ بیا راگرځو.

اوس به یو شېبه خپلې اگاهۍ سره دمه شو!

په خپله فردي آزادۍ کې شنه اوسئ.

نولسم ګام

«د آزادۍ لپاره کار مه کړه؛ بلکې آزادي دې بايد د هرې شېبې کار پاپله واوسي.»

وړو کي ذهن او ساده مقيقت

مريد له استاد څخه وغوښتل چې په حقيقت يې سر ور خلاص کړي!
استاد وويل: حقيقت ساده دی.

وېل يې څومره ساده؟

ځواب يې ور کړ: دومره ساده، چې تصور يې نشې کولای!

د شاگرد ذهن زما په شان ټول عمر مادي-ذهني فلسفو ور ډک او ټنډ کړی وه؛ پوه نه شو! بيا يې استاد وپوښته:
«دا څنگه ساده دی، چې زه-حتا زه-نه ور باندې پوهېږم؟»

استاد وويل: «ته يو کار وکړه: ځان د حقيقت له ذهني انځورونو تش کړه! هغه څه دي چې د حقيقت په نامه، ذهن کې ټول کړي؛ ټول لېرې وغورځوه!! له دې سره به حقيقت ستا تجربه شي. ته به حقيقت په شخصي توگه ومومي او وويني!
موږ اصيل او ساده حقيقت، تر يو من کاغذونو، يو خروار نظرونو، فکرونو، فلسفو لاندې پټ کړی.
حقيقت هماغه ساده او ماشومانه سپين عقل دی. هماغه بې جهته، بې تعصبه ذهني موازنه ده.

زموږ جگړې ښايي د يوه ذهني-مادي حقيقت لپاره وي! يا ښه ده ووايو، د حقيقت د ذهني شويو نښانو په خاطر وي. ځکه د دين او باور، د فلسفې او بشر پالنې، د تمدن او ليبراليزم تر بيرغ لاندې د وينو وپالې روانې دي. او بشر ورځ تر بلې عصري جنگيالي جوړېږي!
«بنیادمان د لاس اوږدې او لنډې گوتې دي» دا زما د «ادي» د ژوند ټوله فلسفه وه. او څومره ښه وه. خو موږ او زما ورور، پلار، نيکه او کشر نسل کله دي فلسفې ته رسېدلې يو؟ موږ لگيا يو چې د لاس (چې ملت دی) گوتې ټولې په يوه اندازه ورې يا اوږدې کړو!

وگړي د بوډۍ ټال په رنگ دي. زما د فکر - باور رنگ دنيا لپاره جگړنه مدرسه ده. دنيا زما دښمنه ده. دنيا زما لپاره غم دی. دنيا د تربره سنگر دی. دنيا بل بدرنگه کړې...

بيا زه يم...
زه دنيا مغلوبوم. دنيا ځپم. نور بنيادمان:

څوک وژنم، څوک په لاسو، څوک په پښو گوډوم.

څوک بندیانوم، څوک ځان سره يرغمل ساتم!

اه! څه وکړم! غم غم مو د بل بدلولو دوزخ دی.

آه، دا شر له کومه شو؟ خواول دا چې شر څه شی دی؟؟؟

شر، د روزل شویو او دود شویو ذهني-مادي باورونو محصول دی. ځکه نو «زه» وایي:

«زه یم زمررر... ی پر دې دنیا!...»

د بل د بدلولو دوزخ دومره توري او کلمې وسوځول، خو خبره یې اوږده ده! راځئ دلته به یو څو پوښتنو ته ور لنډ شو:

آیا رواجي او ځانپالی «انسانیت» او خودمحوره «شرافت» یې په بیعه لوړ دی که یو څاڅکی وینه؟

آیا که زموږ ټولو کورونه د الماسو او سرو یاقوتو له خښتو ورغږي، د نیازمحمد او دوست محمد او په دې لیکه څو میلیونو نورو له ژونده

محروم شویو انسانانو د ژوند بیعه به پرې کړي او په څه شي به یې پرې کړي؟ ښه ده، چې زړور شو او د بل د بدلولو دوزخ له خپل ذهن،

زړه، احساساتو او عمل څخه وباسو.

موږ باید د ځان دننه، له تیارو ډکو خوندي کړو صندو کونو باندې زلزله ور گډه کړو.

باید په لوړه مینه گره چیغه سره ټولي کړي، ځانغوښتنې، شهوتونه، تعصبونه، مادي-ذهني طمعې، په جعلی مفاخرو او مړو فکرونو پورې

هر راز تړلتیا او د ځان تاییدولو تر پردې لاندې، خپلې رب النوعه خپرې او کانې افشا او برېښې کړو.

لویه او په ژوند او ژوندو عاشقه خدایه!

د قتل فکر راڅخه واخلي!

د قتل احساسات او عواطف راڅخه واخلي!

د بل د بدلولو فکرونه، ایډیالوجی، اندونه او باورونه را څخه واخلي!

آه، ډېر وچغېدم، یو څه به دمه وکړو!

گوندي که مینه گر شو. مینه پوره ثواب ده.

گوندي تر هغې د خپل فکر-باور دننه، د نفساني سلطنت نښې تشخیص کړو!

شلم گام

«خو هغه چا لپاره چې د حقيقت د اور بدلې وس لري، زما يوه خبره هم معما نه پاتې کېږي. کلمې حقيقي دي او تليپاتي.»
 بازار تارز

زه دوزم، بل دوزم!

کلونه وړاندې چې کابل کې، بي بي سي سره همکار وم. يوه ورځ ولسي سندرغاړی عبدالله مقری دفتر ته راغلی وه. هغه عجبې د کار خبره وکړه:

«هر يوه، يو څه کړي! نو ښه ده، چې هر يو بڅښنه وغواړو!»

ښايي د سندرېول مقری د وينا کلمې او جوړښت به بل ډول وه؛ خو دغه يې مفهوم

وه. له هغې ورځې مېاشتې او کلونه تېر شول؛ خو مور دې بلوغ ته نه يو رسېدلي، چې له يو بل څخه عذر وغواړو.

بې ژونده فکر-باور زموږ زړونه او ذهنونه راوچ کړي.

مور گرځنده جادوگرو بتانو انتر منتر کړي يو.

مور وچ او جامد او بت شوي فکر، د بل جنګ او جگړې ته رااېستلي يو.

ځکه به بل په تنگېرو. بل مور په غوسه کوي. بل را ته دوزخ دی.

بل زما دوزخ دی؛ زه د بل دوزخ يم: حساب مساوي شو!

بل زما هېنداره دی.

زه هېنداره کې «خان» وینم؛

خو هېنداره را ته دوزخي بټۍ بنکاري.

خو هېنداره یوازې مخې ته ولاړ سپری یا شی منعکسوي!

منعکس شوی او بریند شوی زه یم؛ بل مازې هېنداره دی!

بل کې دوزخ وینم؛ ځکه دوزخ زه یم.

زه راته آشنا متن لوستلای شم.

یوازې رازده شویو معلوماتو باندې پوهېدلای شم.

زه یوازې له خپلو ذهني معلوماتو څخه غږېدلای شم.

زما چلند خپل ذهني معلومات را جوړوي.

نو مخکې تر دې چې زه بل «بد» ووینم، دغه «بد» مې لرل.

کله چې بل وینم، خپل بد را په زړه شي؛ بیا بل بد وینم. خپله بدو باندې ټنډ یم؛ خو چرې د بل په گپه ورنمېم؛ ځکه بل زما هېنداره دی.

زه په بل کې (خپله هېنداره کې) د خپلو بدرنگه، تورو او لرغونو اورونو لیدلو (سکندر، ناپلیون، هنټر، چنگیز، ستالین، زئوس، میلانسوویچ

او خپل سره او شنه، او تور سپهسالاران) جوړ کړی او د شیطان کار ته گډولی یم.

زه په ذات کې، د خپلو بدرنگیو فاتح یم، خو اوس ادرس را نه غلط شوی:

مخ په چپه روان یم. او په دې قضاوتو، محکومولو، بندیانولو او وژلو سره، شېبه په شېبه د خپل ابدي «خان» له دروازې لېرې کېرم، لېرې کېرم،

لېرې کېرم... خو چې د عشق یو ژوندی سلطان په مخه راشي، د خپل خټ ته پرې ایښي خان په لور را ته ډیوه شي او د نجات سندره شي!

که خان ته سر ور دننه کړم؛ نو بیا یې ټوله بدرنگي، کچه توب، او بدې خان کې، خپل تل او ضمیر کې راشنه ووینم! او پوه شم، چې اور دننه

دی، جگړه دننه ده، د جگړې میدان او خای دننه دی. او زه عمرونه عمرونه په غلط ادرس کې، له عطا هدفونو سره جنگېرم.

نوی (ژوند، نوی پیل)

زما په موندنه او فکر دا اساسي جگړه ده. دا د ټول عمر جگړه ده او په دې جگړې سره یو وگړی پر خان لاسبری کېږي. یو وگړی خپل

اصل وجود مومي، او یو وگړی په خپل اصیل جوهر ژوند پیلوي.

دا نوي ژوند دی. دا تازه پېل دی. دا د خدای تعالی په لور د ورستېدلور رښتیني هوډمن او خانخبري مزل دی. نو ځکه داسې گڼم چې که یو بل د زړه له کومې ومنو. یو بل ته ورور شو، خور شو، پلار شو او مور شو... او دې کار سره یوه بل ته سوله شو. بیا بل زما بنایست گرځي، زه د بل بنایست گرځم. بیا حساب برابر شو. بیا ټول خلقت برابر شو. بیا ټول ژوند په معنوي حرکت برابر شو. بیا هر مزل، هره لاره، هر لاروی فقط خدای تعالی ته رسېږي. بیا هره لاره، د هر چا استثنايي لاره، خدایي کور پورې نښتې لار ده. بیا هره لاره خدای تعالی ته رسېږي. بیا هر یو د خپل آسماني کور لاروی دی. بیا نو بد نشته!

بیا نو شیطان بې وطنه کېږي.
بیا نو هره وینا شعر کېږي.
بیا نو هر حرکت په ژوندی نڅا بدلېږي.
بیا نو هر تصویر د پرښتو خدایي ښکلا بلل کېږي.
بیا نو هر نفس، هره ساه اخستل د خدای تعالی نوم گرځي.
بیا نو هستي د سوچه، تازه، او حاضر حقیقت مقدسه ځمکه گرځي.
بیا مور ټول سپین، بنایسته، لکه عاشق ماشومان داسې ژوند ته راوځو.
بیا مور چېرې نه ځو؛ ځکه ذهن جوړ کړی دوزخ را ته دروغ شوی.
بیا مور چېرې نه ځو، څوک نه بدلوو، څوک نه «ښه» کوو؛ ځکه هر څوک په خپل ذات کې «ښه» دی.
بیا له احتیاج څخه وځو، له هېچا ویره نه لرو؛ ځکه چې وېره ذهني مخلوق وه.
وېره ځکه وه، چې زه په غلط ادرس کې، له غلطو هدفونو سره جنگېدم.
وېره ځکه وه، چې زما دښمن واقعي نه وه، ذهني وه.
وېره ځکه وه، چې زه برده وم او هوسناک ذهن بادار زما په زړه پښه ایښې وه.
په همدې به سره دمه شو!
گوندي په بل کې د ځان بخښلو هنر بېرته رازده شي!

يوويشتم ګام

«مينه، د مينې په غوښتلو په لاس نه راځي؛ بلکې مينه د هغه چا پر لور ورځي، چې نور ته مينه ورکوي.»

ژونده! زه عذر غواړم!

اوس وېره نشته؛ ځکه بيا څوک په خپل فکر-باور نه را جذبوم، ځکه خدای تعالی لرم او کامل «قدرت، پوهه او عشق»، له هغه سره په «اوسېدلو» کې موندل کېږي.

چې له خدای سره واوسم، څه کار به را پاتې شي؟

چې عاشق نه شم، هغه نشته!

چې پرته له توپيره، په ژوند مېنې نشم، هغه نشته!

چې له ټول ذهن، حواسو، او ټول زړه او وجود سره عاشق نشم، له هغه بل ځای يم.

عشق له کلمې لوړ دی. تر بري ژور دی. له ماتې بهر دی. عشق د خدايي ژبې ټول نوم دی. عشق ټول کلام دی.

د ژوندي کلام د استاد په وينا: «دې ژوندانه کې ډېره مهمه ده، چې يو څوک له ځانه ډېر را باندې ګران واوسي. څه يو انسان وي، يا يو

کورنی حيوان.»

زړه له منته (اوږې بڼه)

رښتیا چې زړه ژوندی وي، زړه واکمن وي، زړه پاچا وي، هر څه سپېڅلي کېږي.

دا بیا زېږون دی. دا نوی ژوند او نوی ژوندون دی. دا له سره ژوندي کېدل دي.

یوه ماشوم ته پام شی! هغه پرېږدئ، چې د خدای تعالی په دې سپېڅلې ژوندی دنیا کې،

سپېڅلی او ناسپېڅلی سره بېل کړي، هغه ته حق ورکړئ، چې د وگړو او خدای تعالی

ترمینځ نېږدېوالی او لېږې والی جریب کړي، هغه پرېږدئ، چې ځمکه او آسمان سره جلا

کړي!

ماشوم دا یو هم نه کوي؛ ځکه ماشوم سپېڅلی دی، دنیا یې سپېڅلې ده.

ماشوم داسې خاندی؛ لکه د خلقت په زړه کې چې وي.

ماشوم ته په مرغانو ډکه فضا آسمان دی.

هغه، ځاله کې ناست مرغه هم د آسمان په برج کې ویني.

۱- مقري د ساده زړه خبره کوله نو زه د خپلې هرې هغې خبرې، هر هغه حرکت، هر هغه چلند، هرې هغې وینا، لیکنې، دریځ او هر هغه عمل په خاطر، چې د خدای تعالی د

یوه آزاد مخلوق د فردي آزادی، شخصي قلمرو، او گټو پر خلاف-ولو که په ناگاهانه ډول- تر سره کړې وي، د زړه له کومې عذر غواړم!

زما په عذر او بخښنې غوښتلو سره یو، یو، یو... ژوند ژغورل کېږي.

ماشوم د حقیقت گاونډی دی. او زه هم په بیا زېږون سره حقیقت کې هستوگنه پېلوم.
ماشوم خپل جنت دی.
سترگې یې یوازې جنتي ښکلاوې، رنگونه، ښایستونه ویني.
غوږونه یې یوازې جنتي ترانې اوري.
زړه یې مخامخ د الهي عشق او رحمت له بحر ه اوبه څښي.
خوله یې یوازې سپین، سوچه او ژوندي احساسات وايي، وايي، وايي...
تر هغو چې مشران یې زړونه، حواس او جنتي مستی، د عقل او اخلاقو په مسلخ کې ترې راوباسي او کبرجنو کتابدارانو ته یې وسپاري،
چې مامور ملا، یا ملا مامور ترې جوړ کړي.

مرگ د ډارنو کلتور

ژوند زړور زړه غواړي او یوازې عاشق زړه زړور دی. او د عشق قحطي عظیم ډار او هغه بیا په انتحار پښه ږدي.
ځان وژل، ژوند نه کول، او له ژوند څخه مخ اړول، بې وسي ده.
تېښته ده او زموږ د نه پېژندلي درانه ډار لپاره پرونی دی.
ژوند د آزمېښت ډگر دی. ژوند مبارزه ده. ژوند زړور تیا ده. ژوند اتلولي ده.
د مرگ په جوړولو سره غازي کېدل څه ځواني ده؟! زه او ته باید د ژوند غازیان شو.
د ژوند غزا میپن زړه غواړي.
ژوند د سختیو تجربه کول دي.
ژوند په لوړه ختل دي.
ژوند د غرونو له مینځه د لعل او مرجان راو پستل دي.
ژوند کار دی، زیار دی، زده کړه ده، آزموینه ده.
ژوند درد سر دی. ژوند د نامعلومو معلومول دي.
ژوند نوې لار، نوی حرکت، نوی سفر دی.

ژوند آسمان زده کول، آسمان ته ختل او آسماني کېدل او اوسېدل دي.

ژوند د حقيقت شوق ته تر رسېدلو پورې، پرله پسې لوبدل او را پورته کېدل دي، لوبدل او پورته کېدل دي...

دومره به لوبېږي، چې لوبدل دې تمام شي.

دومره به پورته کېږي، چې هېڅ شي پورته پاتې نشي.

دومره به ځي، چې «هغه» ته هېڅ لاره پاتې نشي.

دومره به د ځان شمع بلوي، چې يو څاڅکي ماده، ذهن، احساس او عاطفه در پاتې نشي.

په داسې «هېڅ» کې به څوک پاتې شي؟ ووايه پرته له خدايه به بل څوک پاتې شي؟

هېڅ کې هېڅ نه شته پرته له يوه هغه څخه!

او دا ټول د خدمت لپاره، د الهي عشق لپاره او د الهي سپرغی (روح) لخوا، د خپلو ذاتي الهي صفتونو د خپلولو په خاطر تر سره کېږي!

او عشق بې تعريفه دی، يوازې په «آرامتيا، هوسايي، خوشحالي، اگاهي، بې طرفی او بې غرضی...» سره تمثېلېدلای شي.

نه! عشق بې کلمې دی.

عشق بې کلمې کلمه دی.

عشق الهي سرود دی.

ټوله هستي، ټول ستوري، ټول کیهانونه، ټول آدميان، خزنده گان، الوتونکي، غرونه، سيندونه، د باران څاڅکي، د هر شي غرونه، دغې

شپېلی پو کړي.

نو:

لويه خدايه! زرونه مو ستا شول، لږ د مينې، اگاهي او آزادۍ باران!

يو څه ساه به واخلو!

برکت يوسئ

دوه ویشتم گام

نقل دی، چې ملنگ ووېل:
 هغه چېرې ولتوم؟
 ویې وېل: چېرې دې ولتاوه، چې ودې نه موندې؟
 تذکره الاولیا، ابوسعید ابولخیر

انسان د نفسی ذهن په تیارو کې اسیر گل

نشته داسې گل چې له یو متنوع او په خپل فردیت را غوړېدلي انسان سره یې مقایسه کړم.

او د هر یوه بل فکر، باور، نظر او ژوند په شتوالي سره، دغه ټول آزاد انسانان، د خدای تعالی دارادې په خدمتگارانو بدلېږي.

انسانان او ژوندي موجودات جلا جلا زړونه او غږونه دي او په دومره غږوره سمفونیکه دنیا کې، ژوند عجیب موسیقار جشن جوړېږي.

د بل په دښمنلو سره د ټان دښمنل

د ژوند رود له الهي سرچینو را بهېږي.

دغه رود سپېڅلی دی. هغه پنځولی او هغه مطلق «ښه» دی؛

نو زه ولې دغه ښه رنگ نه خپلوم؟ ولې ښه په خپل فکر، باور او دریغ سره نه ځلوم؟

دغه عکس انټرنټ په لاس را کړ. دلته مور او تاسو یو ځوان وینو، چې د افغانستان د دولتي پولیسو یونیفارم یې پر ځان دی. سر تېري، پولیس او استخباراتي کار کوونکي، وسله وال مامورین دي. خو تر دې عکس لاندې یې کښلي وه، چې یاد پولیس پنجوايي کې تر اوسه ۶۰۰ ماینونه خنثی کړي دي. پنجوايي ماینونو زه ځوانۍ کې ځپلی وم. ځکه دی را ته د ژوند یو میښن بڼکاره شو. دی ښیي، چې له ژوند سره مینه هر څوک کولای شي. برکت دي وي د ژوند پر میښانو.

ولي د «کامل»، کاملې «گاهی، آزادی او قدرت» لپاره لاره، مجرا، دریځه، او همکار نه گرځم؟
آیا له ابدی حقیقت څخه پرته بل بڼه هم شته؟ آیا ددې ارزښت نلرم، چې د حقیقت شپېلی او سندره شم؟
د کلمې د ژوندی استاد په خبره:

«هر فکر، کلمه او یا عمل، یا زموږ کالبوت پاکوي، یا یې ککړوي.»

نو لویه خدایه! ته مو زړونه د حقیقت د مینې لیوني کړې.

ته مو زړونه او ذهنونه د ژوند لیدلو او پاللو، مرستی او همکارۍ لپاره، د قدیمې قدیمې ذهني میراثونو له خوسا خپرو او تیارو را خلاص کړې!

ته مو په ټول وجود له ژوند سره مینې کولو ته وزگار او چمتو کړې!

د ژوند او ژوندی حقیقت ښکلا او ځلا او مطلق بڼه والی نشم ویلی. دا کار د ذهني ادبیاتو او ساینسي معلوماتو په وس نه دی!

حقیقت د زړه ژبه غواړي او د زړه ادبیات لا د کلام میراث خواره رب النوعه گان، د ادبي صنایعو او فنونو شاهانه بازار ته نه ور پرېږدي.

دې بازار ته به د یوناني اسطوري له دروازي ور تېرېږي.

دې بازار ته ننوتل د مخورو دروازه بانانو په اجازې سره کېږي.

دلته به یو لږ گینې پښې ځان پورې تړې یا به خپلې چنار چنار پښې اړه کړې غورځوې.

دلته د مړو سرودونو او کتابونو د دودونو عطر دي، چې د تخلیق د ډولۍ شهزاده گان او شهزادگۍ به ور باندې مسموم شوي، د واکمن فکر

او دریغ بازار ته ننوځي.

زړه بې اجازې مینې دی. حقیقت هم په ټولو نظمونو، سرودونو، کتیبو، لواړیو، سنگ نوشتو، کاغذي متونو، او د ویندووز په جاو گریو مشر دی.

حقیقت بې اجازې شتون درلود او بې اجازې ژوند کوي او راتلونکې هم ددغه بې اجازې حقیقت یوه ننداره ده.

حقیقت تر ټولو مشر پوه او مشر ذهن او مشر وجود دی.

حقیقت د انساني ذهن له اجازې پرته ژوندی ؤ، ژوندی دی او ژوند به تل له الهي سرچینو له حقیقته ډک او مالامال راځي او بیرته ورځي.

حقیقت بې پلاره دی، بې موره دی.

نه فکر لري او نه د یوه فکر مخالف دی. مور په ذهني دېدبه، د حقیقت په ښکار پسې راوتې یو.

خو حقیقت ته ځان سپارل، ټوله سوله ده، ټوله فتحه ده. او حقیقت د هر څه کمال دی.

نو د خبرو پر ځای به یو دمه حقیقت ته غور شو.

درويشتم گام

«د بل وگړي د آزادۍ له پېلېدلو سره، زموږ آزادي ودرېږي؛ دې ته د مسووليت واپت واي.»

بت شوی مقیقت

حقیقت کې یوازې آزادي، اگاهی او قدرت اوسېدلای شي. حقیقت زموږ په فردي آزادۍ، اگاهی او مینې سره تمثیلېدلای شي. موږ د حقیقت مادي-ذهني کنډولي یاستو. حقیقت زموږ د اگاهی د کنډولي په اندازه را سره شته. غوږ بدلې اگاهی غوږ بدلې حقیقت، او متحجره، باورمنده، بشري تالیفاتو او عادتونو جوړه کړې اگاهی، هماسې زړه قدیمي او مرگ صفته اگاهی! هر وگړی د فردي اگاهی مظهر دی. موږ خپلې فردي اگاهی را په ډاگه کړي یاستو.

جگړه دې ومري. جگړن فکر ونه-باور ونه دې اوبه یوسي. دا وگورئ. ټوپک یې چېرې دی؟ پولادي خولی. یې چېرې ده؟ ټانک او الوتکه یې چېرې دي؟ له ده شاید خپل ټولی او کنډک هم ورک وي؛ خو ده یو ژوند په غېږ کې نیولی. کاش هغه ورځ راشي، چې وسلې په وسله تون کې پټې شي. او موږ ټول د ژوند مینه گر خدمتکاران واوسو.

اگاهي فردي انتخاب دی. ځکه نو حقيقت هم فردي دی. وگړی حقيقت د خپلې اگاهې له قد څخه وينی، هغه بيانوي او په نورو تطبیقوي! ځکه نو حقيقت د انساني اگاهې په خاوره، لرگيو، ژېړو، مسو او وسپنو سره بت شوی او اوس پر ځمکه باندې حکم چلوي. مور ښايي د يوه بت شوي حقيقت بتخانه واوسو! مور ښايي بنديخاني، زنجیرونه او زولنې، اعدام او گويتين رسی او ساطورونه د «بت حقيقت» راضي ساتلو لپاره جوړ کړي وي! ښايي ډېری وينې توبېدنې د بت شوي، يا وچ او زاړه شوي، مړه خو «تاريخي» حقيقت په خاطر رامینځ ته شوي وي!

آزادي د فرد سرنوشت

خو: له دې ټولو ذهني-نفسي کوډو سره سره، آزادي د فرد سرنوشت دی. آزادي دومره ډېره، ناپايه او له تصور دباندې ده، چې يو سر يې له «ما، تا، هغه» سره دی او بل سر يې د حقيقت په نو پورې تړلی. او وگړي ټول د حقيقت اولادونه دي! آزادي د حقيقت له مدينې را پنځېږي. آزادي خدايي ابدي کلمه ده. «آزادي» په ټوله هستۍ کې، د خدايي کلمې په توگه لوړې ژورې وهي، تر هغو چې يو فرد د «صغير حقيقت» يا «صغير کيهان» په فردي اگاهې کې را وينی شي. دا نوی فرد دی. دا نه څوک بدلوي، نه څوک جوړوي، نه څوک مقدس يا ناولي کوي. دا فرد يوازې ژوند، آزادي، اگاهي او مينه ويشي. په داسې «نوي فرد» کېدلو سره يو انسان، يو ژوند ژغورل کېږي. يوه فرد کې آزادي پنځېږي. او نوی فرد د آزادی په نا نوشته سپين کانال بدلېږي. د فرد سرنوشت د خپلې فردي آزادی پوره تجربه کول دي.

انسان هومره آزاد، پي کولای شي!

انسان آزاد دی، چې مادي شي يا معنوي شي.

انسان آزاد دی، چې ځمکه خپل پایتخت جوړ کړي يا په خپله فردي او نه تجربه شوې لاره، د آسماني پایتخت په لور الوت وکړي.

انسان آزاد دی، چې د گډې، حواسو او ذهن د اشتهاوو لپاره ټول ژوند مصرف کړي يا ځان د ټول ژوند خدمتگار وگرځوي.

انسان آزاد دی، چې بي قيد او شرطه مينه گر شي، يا د شهرت په گټلو کې خپل زړه له لاسه ورکړي.

انسان آزاد دی، چې د انسان سوځولو بټي جوړې کړي يا د زړه له دريايه نوي تاج محل راوباسي.

انسان آزاد دی، چې دنيا په ځان او «ځان» د ذهني نفسانياتو په شيطان وخوري!

او هغه انسان هم آزاد دی، چې ځان له مادي-ذهني خوبه راپاخوي، او ځان کې ټول جهان را وپښوي او د خلقت د فلسفې په اراده، د ژوند

او ژوندو او د ژوند د نغمه گرې سرچينې خدمتگار گرځي.

دادی آزاد انسان! دادی د آزادی ځواکمن خدمتگار، دادی د ژوند د ټولو رڼاگانو او نغمو همزولی.

دغه نوی انسان پسې به يو څه لټه وکړو؛ گوندې زموږ دننه تياره برخه کې خوب وړی وي!

خلورويشتم گام

دا سپری اینی نومېږي. د هندو اینی مذهب، نژاد او نسل له مورڅخه توپیر لري؛ چلند یې هم توپیر لري. دلته زموږ «ژبې» څه اورو نه وه، چې پر یو بل بل نه کړل؟! خو اینی په ژبه باندې رسم باسي. هغه ژبه ښکلي کار ته وقف کړې. هغه تر دې مهال زر انځوره نقاشي کړي. اینی ثابتوي، چې مورڅولای شو، دغه ترڅه ژبه همدا اوس خوږه کړو.

«ته خپله د ځان مشکل یې. باید پوه شې او مخکې تر دې چې د خدای راز درک کړې؛ پېل کې باید د خپل کوچني «زه» راز کشف کړې. دا قانون د «ځان» دی او خدای قانون دی. ځکه نو تا ته وایم، تر هغو دې چې خپل دننه پټ «زه» فتحه نه کړې، او د هغه معما دې نه ده حل کړې، د خدای په لټه مه وځه.»

«اصل انسان»

انسان په خپل فکر، دریځ او چلند سره نوی پیدا کېږي. دا بیا زېږون دی. دا نوی او تازه انسان دی. دا شان لوړ او «اصل انسان» د بل نسکورولو د مکتب

او باور له زولنو آزاد دی.

هغه هر بل ژوند او هر ژوندي ته د خدایي نښې په سترگه گوري.

هغه ټول آزاد انسانان، د خلقت د آسماني شعر کلمې، استعارې، تشبیه کاني، انځورونه او اهنگونه گڼي.

آه! څه وکړو! دا معاصر، باشعوره، روزل شوی،

په خیره ښوی، په جامو ښایسته، په نوم سرلوری،

په قوم، ژبه، نژاد، باور او تاریخ او هر څه اصیل انسان ولې د بل له سر او مال څخه لاس نه اخلي!؟

ښایي ځکه چې مور د اپلاتوني سمڅي هغه لرغوني سړي یاستو، چې د حقیقت ت سوري مو په خپلو انساني اکاهي کې حفظ کړي!

بیا مو هغه ته پټ په پټه، د رب النوعگانو او خدایگوتو جامې، څېرې، شاخ او برېت ورکړي او تر دې اوسه اوسه د هغو په خاطر، خپل او د

بل سر او مال په قمار وهو.

د سمڅي د فلسفې له مخې، هر وگړی یوه شخصي اکاهي او یو شخصي حقیقت دی. له توازنه وتي حواس او ذهن، دغه شخصي حقیقت -

هماغه د سمڅي په دیوال د حقیقت پروت ت انځور - په پرستش بدلوي او ددغه ذهني خدایگوتي په خاطر نه ځان آرام پر بردي او نه بل

څوک خپل خپل فکر، دریځ او باور ته پر بردي!

د شفصي مقيقتونو سور ډگر

دا په جنگ سره میدانونه،

دا په ډاگ پراته بي تنې سرونه، او بي سره جسدونه،

دا جنگ ته رنگ کړي، خموش ولاړ زغروال ټانکونه،

دا د مېگ او اف ۱۵، ۱۶، ۱۷،... او اکس او میراژ ډوله جټ الوتکې، ټول د فردي او بت گرځولي حقیقت، په مکتوبه اراده جوړ شوي، چمتو

شوي او پراخو نورو وینې تویولو او د نورو بدلولو امر ته ولاړ دي.

حقیقت یو دی. حقیقت تازه دی، نوی دی، ژوندى دی او حقیقت همېشه او همیشنى دی.

پنځه ویستم ګام

«د رستګاری ادعا مه کوه؛ تر هغو چې آوازې ستا پاملرنه ور جلبوي؛ تر هغې ورځې چې د بل ملامتیا، له خپلې هغې زیات ستا د اندېښنې وړ ګرځي، تر هغې د خپل «زه» پر مشکل لاسبری شوی نه یې.»

مقیقت د ښک مدرسه!

حقیقت ژوندی دی او په هر لور روان دی؛ ځکه چې هېڅ لور ته پرته له حقیقت څخه هېڅ شی نشته. خو حقیقت چې وچ شو، بیا نو مړی دی؛ لکه بې روحه انسان چې مړی دی. ژوند د حقیقت ټاټوبی دی. هستي د حقیقت ننداره ده. نیستي د حقیقت نه پېژندلې هستي ده. حقیقت یوازې په ټول حقیقت کې ځایري، لکه کائنات، لکه ځمکه، لکه آسمان، لکه ستوري، لکه د خدای تعالی ټوله خدایي چې د ژوندي حقیقت ځلېدلي حقایق دي. لکه خدای تعالی چې په هېڅ شي نه بیانېري، حقیقت داسې تر هر ډول ذهني بیان او عقلي تفسیر او استدلالی جادو ګریو لوړ او بهر ودرېري. انساني اگاهی حقیقت برخه برخه غلا کړی او دومره مهال انساني تېر د حقیقت په وچو، بې ساه او بې ژونده نښو، د تقدیس لوحې لګولي او د خپل ډول کښیشان خپل کار وبار کوي.

ښک دانساني اگاهی تولید

جنگ د نفس اولاد دی. یاغي، له کنترول و تلو ذهني نفسانیا تو (قهر، شهوت، مادي ذهني ترلتیا، طمعی او ځانپالنې) حقیقت په شنه اور بدل کړی! په دا ډول فضا

اعتزاز مې
پر انټرنټ ومونده.
له عکس سره يې کښل
شوي ؤ، چې د پښتنو
پر يوه غرنۍ مېنه يې
د ښوونځي پاسباني
کوله. اعتزاز ځان هغې
غېږ ته ور واچاوه،
چې واسکت سره د
گلخېرو ماشومانو
ټولگي ته ور ننوت.

کې، حقيقت د جنگ مدرسه ده!
انساني منظمو او متمدنو ټولنو، حقيقت مکتبي کړی او ددغه مکتب طلبه، د ژوند پر ضد جنگ ته په ډول او په باجه روان دي.
ژوند خدای تعالی پیدا کړی، خو معاصر باورمند او روزل شوی انسان، ژوند په کانوولي.
خدای تعالی ژوند په بيليونونو او تريليونونو او...خيرو او نژادو او رنگونو کې پنځولی، خو انساني اگاهۍ بل رنگ، بل فکر، بل باور، بل
دريځ...نه مني.

انسان ته «بل» دوزخ دی!

د «روا» او «ناروا» پولې انساني اگاهۍ جوړې کړي.

انساني ذهن په دې مېښ دی، چې هر شی - حتا حقيقت - د شي په بڼه وويني!

ذهن له زړه سره ضد کړی، چې خامخا به حقیقت په شکل، جسم، زمان او مکان کې خپل اوج څرگندوي. انسان دومره مهال لگیا دی، چې «حقیقت» د شي په بڼه تر لاسه او د خپلې خپلخانې، قبیلې لپاره یې ثواب گټونکی میراث پاتې شي. دغه د قهر، شهوت، تړلتیا (وابستگی)، طمعې او ځانپالنې په وحشي اژدهاوو ډک انسان، حقیقت-د حقیقت سیوری-خپل ملکیت گړخولی. دغه انسان، په ذهني-نفسی اسارت کې، بل فکر-باور او دریغ ناروا گړخولی. دغه باورمند موجود، ځمکه په «خپل» او «پردي» وپشلی ده. او پردي ته زین کړي آسان ساتي، چې د لوی قهر په یوه جگړه کې یې له ځمکې ورک کړي.

دافلاقو کتاب!

انسان سره له دې، چې غاښونه یې د سبو او میو خوړلو ته جوړ دي، خو غوښه خور را لویږي. هغه پر ژوندي ستوني تیره تیغ را کښول، د اخلاقو په معتبره کتاب کې ځای کړي. حیوانات د خپل فطرت او طبیعي اړتیا له مخې، د یو بل غوښې خوري؛ خو انسان، چې عقل یې، په کاغذونو کې ثبت شوی؛ د کلونو، قرنونو او زرگونو کلونو زړو تجربو، پوهو، احکامو او اخلاقو پر سولای او ډک کړی دی. همدغه ډول انسان د بل آزادي، ژوند او مال هدف نیسي او خپل یرغلونه، نیواکگري او غولونه، په جشنونو کې نمانځي. انسان ولې سولې باندې د جنگ اور را کوز کړی؟ دا څه شی دي، چې له سپینو شودو را لوی شوی انسان، په قتل باندې پښه ږدي او قتل خپل لرغونی سرنوشت پېژني؟

ځانپالی ذهن قاتل دوزخ!

د بل په ژوند، مال او حیثیت باندې تېری، په انساني اگاهي کې زوکره کوي. ځانپالی ذهن قاتل دوزخ دی. د انسان ټول کرکجن کارونه ذهن نقشه کړي، ذهن په ځان کې پاخه کړي او بالاخره ذهن د انسان په اراده او عمل باندې بدل کړي. ذهن کوډگره بلا ده. د ذهن لومړی قرباني هغه وجود دی، چې مکتبی او مدون ذهن یې په زړه، اگاهي، حواسو، عواطفو او ناخوداگاه کې د قتل هگي اچولي.

های های، له انساني ځانپرستې اگاهي څه مړ، خوسا، عتیقه او قدیمي بوی خېژي!
دغه به شو، کنه دا لوړې چيغې به په ځان کې لمبه شي!

ماشوم په حقيقت
ډک دی، ځکه
د حقيقت لټه نه
کوي. د حقيقت
لټه غټان، سريان
او مشران کوي.
ماشوم يو پل هم
په حقيقت پسې
نه اخلي.

شپږو ويشتم گام

«له تا سره بيا د معما په ژبه خبرې کوم. خو د هغه چا لپاره، چې د حقيقت د اور بدلوس لري،
زما يوه خبره هم معما نه ده. کلمې حقيقي دي او نه فنا کېدونکې ...
ځکه نو واييم: هر کلام چې د خدای په نامه ادا شي، د خدايي علت پيغام برسېره کوي. ځکه نو
غور کښېږده او پوه شه.»

انساني اگاهي او د قتل او غلا سواد

ماشوم له دې انساني غمه بيغمه دی. وگړي د خوسا فکر ککړ تياو داسې په خونړۍ رنگ اړولي.
څه به يې کړي، چې فکر وي، خو د چا د وژلو، بندولو، لوټلو او نفرينولو!
ولې د ماشوم خندا زموږ له مدونو، اصولي، او مهر و موم شويو فکرونو، مانېفستونو او مکتبونو لوړه ښکلا وپشي؟

ماشوم خدایي دی. هغه د قتل او غلا سواد نه لري. ماشوم ساده دی، کټ مټ د حقیقت په شان، نه چا ته بادار دی او نه غلام ته لاس د مچولو لپاره ور کوي. ماشوم نه سر ټیټوي، او نه سر ټیټي سپري ته گوري. ماشوم فقط سترگو ته گوري. ماشوم د سترگو له لارې خپل ساده خدای ته رسېږي. ماشوم نه چا ته صاحب وایي او نه د صاحب کارونه کوي. د ماشوم ژبه یوه بې پروا خندنی سندر ده. هغه د هېچا نوم نه پېژني. خود هر چا په سترگو کې یو څه شی پېژني، چې له آسماني کوره یې په یادېږي. ماشوم آسماني راه بلد دی. هغه په خدای خبر دی. هغه له خدایه ډاډه دی. هغه له هېچا وپره نه لري، حتا له خپل خښتن سره داسې بې پروا او آسانه اوسېږي، چې ته به وایې د لمر په غېږ کې پروت دی، د جنت ونو ورباندې سیوری جوړ کړی، پرښتې ورت ته په گډا دي او د ځمکنیو پاچاهانو، خرمسته آسان یې له مخې نشي تېرېدلای. ماشوم د پرښتو په درجه دی، د لمر په اندازه دی، د جنت برابر یې زړه دی، او کورگی یې د خپل خدای په لوی کور کې امن دی. ماشوم نه درجه دار جنرال دی، نه د هندوانو د ټیټې طبقې رټلي انسان شکله حیوان! ماشوم ته یوازې خپل خدای لوی ښکاري او بل هېڅ شی لوی نه ویني! خدای یې دومره لوی دی، څومره یې چې زړه غواړي. ماشوم د خپل زړه موټرک دی. ماشوم د خپل زړه په «زړه» ځغلي. زړه یې سلطان دی او دی یې ټول سلطنتي هیواد په خپل زړه، ذهن، حواسو، روح او ټول ځان کې، د خدایي ښار او کلي په لور وړي. ځکه نو خپله یوه شېبه خوبښي د احمد او د محمود په پاچاهۍ نه ورکوي.

زموږ غټانو ډک ذهن او پوپه مقيقت

ماشوم په حقیقت ډک دی، ځکه د حقیقت لټه نه کوي. د حقیقت لټه غټان، سپړان او مشران کوي.

ماشوم یو پل هم په حقیقت پسې نه اخلي. ماشوم په خپل حقیقت کې مېشت دی، ځکه د پلرونو او نیکونو نیک کارونه، حتا لمونځونه، روژې او نور عبادتونه په خوله ور زده کېږي. دا پوهه ماشومان اخلي او داسې یې انساني اگاهی قد باسي. خپله رښتیا به در سره شریکه کړم:

هغسې چې لازمه ده، لا د بل بدلولو، مور خپله جوړ کړي دوزخ پوره انځور نه جوړ بږي! حقیقت زموږ پر ټولو معلوماتو، فکرونو، اندونو، باورونو، قضاوتونو او وېشنو مشر دی. حقیقت زړه غواړي او زړه چې د فکر مېاشو او مچانو په خپلو هگیو ډک کړی وي، حقیقت ته مخ نه لري.

وېره او شرم د ذهني معبد فښتې او لږگي

زموږ ذهنونه، حواس، غرایز، حتا زړه مونږ حالت لري.

زموږ مشرانو په ډار کې را غټ شوي زړونه، حقیقت ته د ورتگ نه دي.

ډارن زړونه له حقیقت څخه شرمېږي او وېرېږي.

حقیقت زړور دی.

دغه سودایي ذهن د حقیقت زړه نشي کولای؛ ځکه وېرېږي. ځکه نو زموږ مشرانو سودایي ذهن ویره وایي، ویره روزي، ویره ترویجوي، ویره زیاتوي، او ویره لمانځي.

ذهن د انساني اگاهی یو کمپیوټر ډوله ماشین دی. دلته د ویرې معبد جوړ دی.

ذهن د بل د آزادۍ، ژوند او مال غل دی، ځکه نو ویره د ذهن سرنوشت دی، ځکه چې ذهن هماغه قاتله شیشکه ده، چې مور یې له خواږه

ماشومتوبه راپاخولي او په ویره ویره کې د مخ او څټ، سر او صورت په وېښتانو بیر مېر کړي یاستو.

شیشکه نشته! شیشکه زموږ پټه او ژوره څېره ده، چې په شپه او تیاره کې ځان رابښي.

موږ له تیارو، له یوازیتوبه، له نابنده ځایونو تښتو. موږ یوازې خپل ذهن ته آشنا ځایونو، خپرو او څیزونو سره خوري او وروري کولای شو.

موږ د لوڅ حقیقت نه یاستو.

موږ له سمندرونو ژور، له لمر او کهکشانونو لوړ، له امیب وړو کي، له غره، لویه، تندر، دوزخ او جنت څخه د لوی حقیقت نه یاستو.

مور د حقیقت نښو پسې چراغ را اخیستی.

مور د حقیقت پټ مخ ستاږو.

مور یوه تور افریقایي، یا هندو، یا بل جادوگر په شپه کې د «فیل» نندارې ته ور وپستلي یاستو. مور د تېلو او غوړو د دورو وهلي لرغوني شمعدان په نیمه رڼا-نیمه تیاره کې، د فیل د غوړ یا خرطوم یا د میتازو کرلو د الې عکس، د فزیکي حواسو له لارې لیدلی، او بېرته د

جادوگر په یوه قیو سره خپل ملک کې راوینښ شوي یو.

ز مور وېره له حقیقت څخه ده.

مور ته حقیقت تر ټولو زوروره وېره ده.

مور د حقیقت لیدل او اوسېدل او پوهېدل مخصوص سړي ته پرې ایښي.

مور د پټ مخي حقیقت خلک یاستو. مور یوازې د پردې مریدان یاستو.

مور په دیوال او دروازه عادت یاستو.

مور حقیقت د خپل وخت نه فتحه کیدونکي دیوال څټ ته بندي کړی، دروازه مو ورتلې او د قصیدو استاد جادوگر ته غلا کړی د چرګ

هګی، نذرانه ور وړو، چې دروازه په خپل کنترول او حکم کې وساتي.

مور د فلج، ولاړ، بې ساه حقیقت خاورې له شودو سره گډوډو او خپلې ویرې ور باندې نېشه کوو.

ز مور په اگاهۍ کې، د حقیقت مخته ولاړه دروازه ورغ په ورغ لویبېري، ډبلېري، او په مرموزو کولپونو تړل کېږي.

ز مور دوام، د دروازې، کولپ، وېرې دوام دی.

ځکه یو بل په لاسو، په پښو، په خولو سره شکوو.

آه، څومره ضرورت دی، ځان سره یوې دمې ته!

اووه ویشتم ګام

«زه د هېڅ لارې درس نه ور کوم؛ ځکه نو تاسو نشی کولای ادعا و کړی،
چې زما لاره تر ټولو غوره لاره ده.»

هر هغه زړه چې د ذهن اعلامیې اوري؛ نو ذهن یې حقیقت دی او ذهن ور باندې مفتش راهب مقرر شوی.
داسې زړه، یوازې د تورو کارغانو او کجیرانو غر او ځنگل، وچه دره او سوزنده ډاګ دی.
په داسې شوره زار باندې د ذهن روزل شوي عسکر، لکه اتیلا، لکه تیموچین، لکه سکندر، کله هم لکه ناپلیون او بل ځل د هېتلر په کالبوت
کې را لوبدلي،
د غم په اوبنګورا ټوکېدلی نوبهار یې لوټلی،
هوسی یې وړي، بازان یې ړانده کړي
او پر ځای یې د غم او لوړې، کر کې، او د عاجزی تر شعار لاندې لیونی ځانغوبښتنه—ځانپالنه، د شنډې (بنده ګی) د کمیس او پرتاګه، پکول
او لنگوټي په پرده کې، نمایش ته راوېستلې.
دا شان زړه دومره فقیر دی، چې ټول عمر په سوال تېروي.

د بنایسته افغانستان په سپېڅلې لمن داسې ډېر «سترگ وړي» (یا ستروړي) شته، چې د شتو او پیسو حساب یې یوازې د پیسو په ماشین او کمپیوټر کې کېږي، خو دوی د ولس پر ژوند او سرنوشت له واکمنې باوري فضا څخه د هغوی د لایزات لوټلو له کاره شپېه نه وزگارېږي. هغوی پیسې راټولوي، او له وطن څخه یې باسي او د نړیوال آزاد بازار په ماشینونو کې یې وینځي او ځانته د مشروعې پانګې بې حساب زېرمې جوړوي.

دهستلی افلاق

له ټولنیز وجدان، قانون، قضا او قانون پلي کوونکو تېښه آسانه ده؛ خو له «خان» څخه تېښته غیر فطري ده. هر څوک ځانته ور له غاړې دی. حساب نغد دی. دنیا او د دنیا کار و بار پر انعکاس ولاړ دی. هر چا ته خپل افکار، خپل عمل او خپل دریغ بېرته راګرځي. هر کښت خپل محصول لري. د هستی اخلاق دادې، چې هر وګړي ته خپل افکار، او کارونه ور ګرځوي. له دې نصیحت به تیر شم. پر پرده، چې هر وګړي په خپله تجربه د هستی د اخلاقو خوند وڅکي. لویه خدایه! زموږ کرکې، ځانغوښتنې، خودپرستی او د بل د بدلولو نیتونه په خپله بې قید او شرطه مینه کې ډوب کړې او ټولې ځانپرستی مو د تل لپاره نیست کړې!

د عقل بدلول مرام دي

لویه خدایه! موږ مینه ګر کړې!
موږ د مینې قحطی و هلي په مینه ماږه کړې.
ته مو د خپل عشق او رحمت په اقیانوس کې ډوب کړې.
له موږ څخه د روزل شویو او دود پاتې شویو فکرونو او اندونو اعتیاد واخلي.
ته مو جام له خپلې بې قیده او شرطه مینې داسې را ډک کړې، چې په هره خبره، هر ګام، هر حرکت او فعالیت کې مینه را څخه وړانګې وکړي.
شراب حرام دي. چرس، هیروین، کوکاین، مورفین او تریاک حرام دي. هر هغه څه چې زموږ عقل بدلوي؛ حرام دي.
او هر هغه څه چې د بل عقل ور بدلوي حرام دي. نو ته مو زړونه داسې را وینس کړې، چې د بل بدلول پر ځان حرام کړو او پوره حلال

ژوند و کړو.
لويه خدايه! ته مو لوی کړې؛ خو لوی مینه گړ!
ته مور ته ژوند را زده کړې، ته مو د ژوند د ژبې ملا او معلم کړې. ته مو
د ژوند باسواده کړې.
ته مو ژوند د کیسې په ډول، له «تیرولو» را آزاد کړې.
ته مور سپین سپین زړونه او ذهنونه او عاشقې ارواې کړې!
ته مو په خپل اذلي «خان» راوینې او د «بل» د بدلولو له حرامو خلاص
او تل آزاد کړې.
اوس به سکوت وکړو، گوندې زړه کې مو څوک ناست وي، څوک
غږېږي: غور اینسوول د باسوادی لاره ده!

جاوید زیرک د سالنگ په اوبو سر کښېښوده. دومره زړه بل چا سره نشته. زابلې د سالنگ سین
خان سره کوز کړ؛ خو دغه بیباکه مینه گړ خان ور پسې وغورځاوه. آفرین شه پر داسې زړور انسان.
لويه خدايه! ته مو د جاوید زیرک په شان د زړه جام له خپلې بې قیده او شرطه مینې داسې را ډک کړې،
چې په هره خبره، هر گام، هر حرکت او فعالیت کې مینه را څخه وړانگې وکړي.

ځمکه سپېڅلې ده. دا د الهي عشق او خدمت
مدرسه ده. اروا دلته پر ځان خبرې او پر خدای
تعالی خبرې.

اته ویشتم گام

«يو شمېر داسې وگړي شته، چې تل يې هڅه کړې، يوه مشخصه الگو پر خلکو ور تحمیل کړي، هغوی ماشين غواړي نه انسان.»

هر يو په فیل گام کې دی

هر څوک په هغه گام کې دی، چې دغه شېبه يې د خدای تعالی لپاره اخیستلای شي.

هر يو د خپلې اگاهې حاضر گام دی. لکه زه، ته، هغه چې دی.

ځکه زیات څه نشم ویلای، ځکه په دغو کلمو کې رغرم را رغرم، چې بېسواډي را څخه تویې شي، بېسواډي مې وسوزي او زه د سوچه غږ.

يوه ځانڅېرې وړانگه او د هستی یو وینن اتم شم.

هر يو د خپلې اگاهې - خوداگاهې - په اندازه گام پورته کوي او یوازې دومره کار کولای شي.

هر يو په خپله پوری کې دی او سرنوشت يې دادی، چې خپل څښتن پیدا کړي، ویې ویني، وایې وري او ورباندې خوداگاه شي.

زه نه يم ورک شوی، خو انساني اگاهي، يوازې ذهني نفسانياتو ته ښکلي او منلي شيان او سر يان پېژني او مني او همدا يې بتان دي.

قطره مست

زه- د اگاهي فردي وضعیت- د حقيقت هيره زمانه يم.

مور د اگاهي يوه څاڅکي، دومره نېشه او خمار کړي ياستو، چې ټوله دنيا، ټول وگړي راته جاهل او نادان برېښي. مور ته خپل ذهني-نفسي حقيقت دښمن، جگړه او برخلیکپاڼه جوړه کړې.

زه د بت شوي حقيقت په خاطر توري وهم.

ما د خټو، لرگو، مسو، برزو، طلاو، الماسو او

ذهني خدايگوتو- بتانو په خاطر وژني کړي. قتل د بتپالنې زور ښيي.

اخ! قتل دي ومري! که قتل ونه کړو، څومره ژر به څښتن تعالی سره خپل شو!

د کلام او غېر مسافر ځي او راځي او مور له زړو زړو بتانو خلاصوي.

اوس خاورين، ډبرين او مسين بتان نه نمانځو؛ خو ذهن ته منلی د حقيقت سيوري، اوس په باور-اخلاقو بدل شوی.

د ماشومانو لخوا له خاورو شگو د سرو، څيرو او کورگيو جوړولو او بېرته ښکولو ته په کتو سره، له خاورو او شگو جوړ بتان را ته دروغجن وختل؛ خو اوس بت دننه ولاړ دی.

بت هماغه د حقيقت وچه وينه ده. هماغه لومړنی شپون قهرمان، چې د ټولې رمې غلاوې، شرمونه، او ظلمونه يې د خپلې وينې په بيعة اخستي.

د حقيقت هماغه اپلاتوني سيوري بت شوی.

دغه سيوري ذهن خپل کړی.

د حقيقت سيوري باور شوی، اخلاق د هغه د وژل شوي غمړه وينه ده.

د کابل سين ته «څمخه مست» وايي؛ خو دغه سين زما لپاره خپله هېنداره ده. زه د اگاهي په يوه قديمي څاڅکي مست شوی يم او دنيا په خپلو چيغو وژنم:

«ما حقيقت راوړی، زه د حقيقت سوداگر يم. زه حقيقت را استولی يم...»

لر له ما آزاد شئ!

بل گام په مخکې دی!

زه پر ژوند مینم.
 زه هغه یم، چې اوسم.»

نهه ویشتم ګام

«زه رڼا یم. هغه نور چې ستا دننه پرک وهي. هغه نور چې ټوله دنیا یې رڼا کړې. ټول خپزونه، ټول وجودونه، ټول کائنات له ما را ټوکېږي.»
«زه هغه غږ یم؛ هغه ستا دننه کلام. هغه غږ په ټوله دنیا کې تیت دی او ټول کېهانونه ژوندي ساتي.»

«نو» مو ووت د کاغذي حقیقت په دفاع کې
زه ددغه «تاریخي حقیقت» مخالفان یا په ژبه، یا په لاس، یا په ولچک او زولانه، یا په پانسی او د برقي وژنې په اتومات شوکي باندې اصلاح کوم!
که په اخلاقي کتاب او د اخلاقي معلم په فشار نه شوه؛ بیا یې وژنم او په ټوله ځمکه باندې، د اخلاقو د طومار مرخپړي او ثوابي خرما کرم.
«زه» کاغذي حقیقت په خوراک او څښاک بدلوم.

کاغذي حقيقت د ټول نسل سرنوشت گړ څوم.
مور د افلاطون د فلسفي سمخې سپړان باستو. مور د لمر تې سوري ليدلی او د يوه تياره او تې سوري په نامه، لښکرې جوړو، وينې بهو،
او د ځمکې له مخ څخه د ژوند رنگين فصل ريبو!!!
«څومره تفاوت دی په انسان کې د معنا په لحاظ...»
خدای تعالی ژوند پيدا کوي، ژوند آزاد خوشې کوي، ژوند پالي، لويوي، ژوند د ځان په لور ور بولي!
خوزه ژوند وژنم.
زه ژوند د اخلاقو محکمې ته را کارم.
زه ژوند په ناروا او روا باندې وپشم.
زه ژوند د ذهن مری گړ څوم.
زه د ژوند په غوږو کې اخلاقي گوشوارې اچوم.
ژوند ته کالي جوړوم. ژوند ته ترافيکي لوحې او لارښوونې ودروم.
زه ژوند ته اخلاقي نظامنامې جوړوم. زه ژوند ته قوانين جوړوم.
ژوند مکتب ته اچوم. ژوند ته خدایي رحم او قهر ور زده کوم.
زه ژوند باسواده څښتن ته ور روانه وم.
زه د ژوند مخې ته له توري او توپ سره ودرېرم، چې زما د ذهني حقيقت- د اپلاتوني سوري د يوه سيوري- غلامې، بنده گي او سربازي
ومني.
زه لوی او ناتمامه حقيقت، د حقيقت په زړو او نويو سيوريو کې را کلابندوم. زه کاغذي حقيقت په معبد او په زيارت او آسماني خونو کې
محفظوم.
داسې «زه» خپل زړه او روح د ذهني خوښيو لپاره ليلام ته را وپستلي.
زه د «قدرت او شهرت» په معنوي سرطان اخته يم.
دا معنوي سرطان دی، چې نه د غاښو د ډاکتر په امبور راوځي، نه د روانشناس او هېپنوتراپ په جادو گريو او نه هم د زړو کبرونو د خاورو
وس وړ باندې رسېږي.

دہرشم گام

«عشق ہر شے دی۔ بی لہ ہغہ ہیخ نشته، زہ عشق یم او عشق زما «خپل» دی، زہ پر ژوند میبڼ یم، زہ ہغہ یم، چي اوسم.»

د کاغذی مقيقت نمائفنه

مور حقيقت په خپله ژبه بدل کړی - بڼه ده ووايو: پخپله ژبه اړولی.
مور حقيقت ټوټه کړې لکه دغه پنځه توري «ح ق ی ق ت»!
مور حقيقت کاغذی کړی.

حافظه په کاغذی حقيقت میبڼه ده. له هغه سره بی نکاح کړې، له هغه بچي او لوني راوړي.
دغه له بدويو معصومي لوني او اشراف زامن، له بنکاره او پتو ناروغیو د معافیت په تصدیقپانو باندې قومونه، بنارونه، کلي، هیوادونه، ملتونه او نژادونه را نیسي؛ ځکه نو په ژوند او مړینه بی خزانو او زیارتونو ته د سرو او سپینو قافلې را روانې وي. (مور. یو د قارون نوم اور بدلې! بنایي قارون ژوندی وي، قارون ز مور خپل وي، او قارون دننه را په کې پټ وي؟)
او دغه حقيقت تر هغو پاکستاني زراعتي چرگانو ډېر غیر طبیعي دی، چي مور په هغو باندې، په ارزانه طریقه سره، د ودونو او مېلمستیاو بار اوچتو!

حقيقت په لومړي او اصلي او ژوندي وضعیت کې دی.
ځکه حقيقت بی ژونده نه کېږي.
حقيقت فقط همدا شېبه حاضر حقيقت دی.

زما سوې کو کاري!

لویه خدایه!

قلم می د ژوند سندرغاړی کړې.

دغه پر وجودي هسته (اروا) را چاپېر د ذهن، حواسو، عواطفو، غرایزو او روان کالبونه؛ ټول د ژوند په خدمت کې کړې!

دا اجمل او دا يې د ژوند پاک لمنې ملګرې: ټوله دنيا چې يو ځای شي،
دغې خور ته خوښي را ستنولای شي؟؟؟ د پېښې موقعيت د کنړ د پيچ دره.
ښه ده له دې انځور سره په دمې نيولو، يو ځل بيا د ژوند او ژوندو او د ژوندي
حقيقت په احترام ودرېږو او د ټولو انقلاب، ايډيالوجي او بل بدلولو دوزخ
ځپلو څخه بخښنه وغواړو او دغو ټولو قربانيو ته د درنښت سرورنه ټيټ کړو.

له ما يو څيرې گريوان عاشق خدمتگار جوړ کړې.
لويه خدايه!

ته مې ذهن، حواس، شعور، روان... ټول وجود د حقيقت په
سپين اور کې سپينه ډيوه کړې.

ته مې ورته سندرماره شپېلې کړې،

ته مې دومره له ځان-من-څخه تش کړې، چې يوازې
حقيقت پاتې شي.

ته مې دومره چوپ او ساکت کړې، چې يوازې حقيقت
واور بدل شي.

ته مې دومره بې قدر ته او بې شهر ته کړې، چې يوازې د مشهور
حقيقت قدرت وليدل شي.

لويه خدايه!

ته مې په ټول ژوند او ټولو ژوندو ور مېښ کړې.

ته مې په يوه يوه ژوند کې،

ته مې په ټول ژوندانه کې،

د حقيقت په شاهدۍ راوېښ او رازرور کړې.

لويه خدايه!

زړه مې د ټول ژوند له تنوع او له عطر و ډک کړې.
لویه خدايه!

ته د هر ژوند او هر ژوندي د خپرې په گاڼه کې خپله ننداره راباندې وکړې.
ته د ژوندې کلمې ناچاپه تصوير راباندې ووينې! ته مې د ژوندې کلمې هېنداره او دريځه کړې.
لویه خدايه!

ته مې د ټولو ژوندو،

د ټولو تفاوتونو

د منلو، پوهېدلو او درناوي کولو په اندازه زړه رالوی او بيباکه کړې.
لویه خدايه!

ته مې د ټولې پوهې په لور پرانستې ولرې.
ټوله پوهه له تا سره ده،

او ټول دا بېليونونه ارواوي، وجودونه، انسانان، بنيادمان دي،

چې په تورو، سپينو، ژېړو او سرو رنگونو-نژادونو،

دوه درې زړه ژبو،

لسگونو مکتبونو-مذهبونو کې ستا په لور منزل وهي.

او هر يو ستا په لور منزل وهي؛ ځکه ټول زړونه ستا د مينې له رنگه نقاشي شوي.

لېرېلې گريوانه ته سرور کښته کړو!

آه، وخت څومره تېر شو؛ خوزه د «د بل بدلولو دوزخ» له کاره نه يم خلاص شوی!

راځئ د غږ په سپينه لمبه کې، د بل د بدلولو دوزخ ذهن، اوبه کړو!

نو لویه خدايه!

د ژوند او ژوندو خدمت مې مسلک کړې، مسلک کړې، مسلک کړې...

بل گام ته به يوه دمه ونيسو!

یودیرشم کام

«هرڅه باید ستا له نښنې
وهلو په امان وي. خو تل د
خپل زړه دننه هغه عشق
ولره، چې خدای تعالی یې د
خپل هر مخلوق لپاره لري،
هغه وخت هغوی ته هېڅ
زیان نشي رسېدلای. د خپلو
همنوعانو او نورو مخلوقاتو
حرمت وساته؛ د زړه له تله،»

څه به پېښ شوي وای، که هغه لومړني لاس، چې
د بل بدلولو لپاره یې په لومړي ځل ماشه را ښکله،
دډه کړې وای. خپل سیاسي مسلک او باور یې پرې
ایښی وای، او ددغو سپیڅلو لاسونو په څېر تناکې
تناکې زاړه شوي وای، اوس به زموږ کورونه او
کلي پر ژوندو ډک وه، نه پر هدیرو.

پنځوسمه لسيزه وه، چې له یوې خوا د اکتوبر د مادي مساوات سور شمال
او له بلې خوا د دویمې نړیوالې جگړې په پایله کې، په غربت او تحقیر خپلې
اسیا او آفریقا کې، د ملتپالنې را پار بدلې هیجانات، او له بلې خوا له مصر څخه
راپورته شوي د مکتبي دینپالنې فکرونه او سیاسي ایډیالوجی په افغانستان
را چاپېر شول او د جگړن قوم د ځوان نسل ذهن او حواس یې چا د «کور،
ډوډی، کالی»، چا د «تاریخي عظمت او شرافت» او چا هم د «دنیا او مافیها
رستگاري» په شعارونو سره فتحه کړل.

هغه مهال د ماشومتوب له سپین جنته د «لوی» دوزخ ته په کډه کولو وم. هغه مهال زما سپین او بې طرفه ذهن، حواس، او سپین سترگی زړه، د پلار په امر او د سوتې په زور، د اخلاقو په چهارچوکاټ کې، د ماشومتوب له ساده بې پروایۍ او بېباکۍ څخه، د تعلیم انضباطي چوکاټ ته په انتقال کې وو.

هغه مهال د زمانو کوډو را ایسار کړي او خوبولي ولس کور کور، لس دولس بچیان راوړل. بچیان څه د شپږو په ویتامینو، څه د پیر او ملا په تعویذونو را لوبدل او د چا چې ژوند قسمت نه وه، سپین سپین ماشومان د کبر خاورینو کور گڼو کې کرل کېدل، چې په خپلو تقدیري جنتونو، برزخونو او دوزخونو کې بیا بیا راشنه شي.

لکه تر وینو لاندې اوبه، همداسې په خپه کې، د مادي، اجتماعي او کلتوري فقر په کړلیچو او گړنگونو کې سترې او پکو ځوانان، د ایډیالو جیکو بیرغونو آرمانگرو صفونو ته ورلوېدل. ښه استادی ته رسېدلي ایډیالوجیک جنگیالي نطاقان، ددغو بیرغونو تر سیور یو لاندې، د ژبې په جادو سره، د فیلسوفانو او «ناجانانو» په کاغذ ضبط شوي الهامات او آرمانی ایتوپیاگانې تفسیرولې، او د ایډیالوجی د واکسین په سره تبه اخته شنه زلمیان، د ماهر و نطاقانو، د ویناوو له هیاهو سره اوبستل را اوبستل.

بله ورځ چې له ښوونځي کور ته را ورسېدم، پلار راغلی وه! په لومړي ځل وه، چې پلار د هفتې د رسمیاتو په یوه ورځ کې، کلي ته راغلی وه! ډوډی مې لاله ستوني تېره شوې نه وه، چې آباووېل: «انوره! ډوډی دې ژر خلاصه کړه، کابل ته ولاړ شه، د یوسف احوال راوړه!» خدای خبر لاسونه مې په لمنه، که د شکور په څنډه او که بل شي پاک کړل. ابو جامې را ته ایښي وې. دادی اوس زه د استاد ویس الدین سرویس موټر ته ور پورته شوی يم. اوس مې سترگې سیخې نیولي دي، چې څه وخت به د سیلو د ژرې او لوړې ودانۍ په لوړ برج لگېږي. او بیا به دغه داودخاني شعار لولم:

«ژوندی دې وي افغانستان
تل دې وي جمهوریت»

شو روپچ په بازار پور کړه، فیل زوی په کابل لوی کړه!

زما پلار سرتوب محمد اکبر خېل غوښتل، چې مشر زوی یې اول نمره شي. اول نمره له مکتبه خلاص او په جگو سترگو د کانکور له آزمویني تېر شي. زوی یې د طب یا انجنیري یا زراعت فاکولته کې داخل شي! واه واه که د امریکې یا جرمني یا فرانسې په بورس ولاړ شي او بله ورځ ډاکتر یا انجنیر وطن ته راستون شي او نیکه «خراندار عیسی خان» او غور نیکه، ملک «نظامو» د شملې نوم بیا را تازه او د اکبرخان شمله ورجگه کړي. لږ به دمه شو، یو غرپ د اوبو یا چای به وکړو؛ گوندې که تازه تازه گامونه واخلو!

دوه دیرشم گام

«ای بشره! ته خپل سرنوشت ته وگوره! ته د باد په وړاندې یوه شمعه یې...»

زما بیا له ښوونځي څخه توبه وه! «ابو» به خپل ترورزي ته په لاس ور کړم، چې د مکتب چیراسیانو ته مې تسلیم کړي!
 زما د مور ترورزی عزیزالله ماما، چې د ټولو خولو توپولو او تهاکو لاسونو اجر به یې یو شینکی «شرمبې» او نیمه د باقولو او غنمو گډوله ډوډۍ وه، لښته راپسې پور ته کړه:

«اورمېر دې مات شه! مکتب څنگه نه وایي؟! د ما او د «رفیق» ماما حال دې نه گوري! که مکتب مو وپلاي وای، اوس به «اکبر جان» غوندې چېرته مامور سر مامور وای. اوس به مو هر ځای او په هر چا امر چلېدلای...ته بل ځل له مکتبه راوتېسته چې زه دې پوستکی له وښو در ډکوم که نه؟»

مکتبونه د «مکتبونو» په لمبو کې

معارف د ایډیالوجی په واکسین اخته شوی وه. دا واکسین ډېر خوږ وه؛ ځکه نو چا د لینین فارسي شوې بیوگرافي په گنډه کې پټوله، چا د دین د احیا لپاره له مصره را صادري شوې نوې سیاسي سپارې په گوښه او په تیارو کې، لوستلې او ضبطولې او په پټه په مکتبپانو باندې وېشلې او چا د امېر کروړ په نامه شعر باندې بر بټ تاوول.
 له دې وضعیت سره د هغو بزگرانو بېچیان، چې شاهي قانون ښوونځي کې زده کړه ورباندې فرض کړې وه، د شاهي او خانداني نظام پر ضد په مظاهرو او لاریونونو شول. نور پټ او ښکاره گوندونه هم لاریونونو او مظاهرو ته راووتل. پټې تپانچې او چرې هم د ځوانانو، په تېره بیا پوهنتون او پولیتخنیک محصلانو مینځ کې رواج شوې.

د بل بدلولو د
 دوزخ د لومړي
 دور په پېل کې،
 زه نېرډې ددغو
 ماشومانو په عمر
 وم. زما د همزولي
 نسل ونه، د انقلاب
 په دوزخي اور کې
 لغړه شوه. زموږ
 یوازنی کار مینه گر
 کېدل دي.

چا د بزگرو او کرگرو د کتاتورۍ په سیوري کې خلکو ته د ځمکې، کور، ډوډۍ او جامو د مساوات زیری ور کاوه، او چا ځمکنی برجونه ورنول او نقش او نگار بیرغونه یې سوځول، چې که د وعده شویو روا شرابو او گلمخو تصوري «ایتوپیا» بنده دروازه خلاصه شي. هی هی! د ډوډۍ شعارونه هم ولاړل!، د ژغورنې او خلاصون لوظونه هم ولاړل!! دا دومره د بل د بدلولو له اوره ډک ډک گلخېره گلخېره ځوانان هم ولاړل!!!

اه، کابل ته د راتللو کیسه پاتې شوه!

زه کابل ته ورسېدم. له کوتې سنجي په منډه د ژبې سيلو مخې ته په نښه کړې نمره یې کوڅه ته ور تاو شوم. که گورم، چې زما د تره، جگړن محمد یوسف پیلوټ کرایي گور مخې ته عسکري رنگي والکا ولاړه ده! گور ته چې ننوتم، پیلوټ ټولو معاون صاحب بوله.

آخر روسي جټ الوتکو او زغروالو ټانکونو کار کړی وه. نور نه د داود خان وهم د چا په زړه کې پاتې وه، نه یې د جمهوریت شعار چلېده، نه یې د سرداری دېدبه چې په خپل ملي غورځنگ سره د لوی افغانستان تعهد پوره کړي!

دا سره، شنه او سپین فوني بیرغونه

اعلان د مساوات شوی وه. د بزگرانو په دسترخوان کې د غنمینې ډوډۍ پیدا کېدل لپاره، انقلابي فرمانونه لکه سرې گولۍ، داسې په کلیوالو خانانو، ملکانو، فیوډالانو را اورېدل. د واده لپاره یوازې د دوو ځوانانو موافقه په کاره وه؛ نور کار دولتي قاضیانو بې رشوته ترسره کاوه.

نور نر څوک وه، چې له چا د سود گټه وغواړي! زما پلار له کلي بره، په قول کې ځمکه گرو کړې وه. له ځوانو انقلابي افسرانو او معلمانو د جوړې «انقلابي شورا» له فرمان سره سم، پلار د گروي گټه او پیسې هېرې کړې. خو د گرو شوې ځمکې خاوند پیسې راوړې او د پلار په جیب کې یې پخپله آزاده ور کښېښودې:

«مدیر صاحب زه خپله غاړه نشم بندولای، دا پر ما حرامې دي، پیسې دې واخله!»

دري د پرشم گام

«د تلپاتې نیکمرغې سرچینه، په ټولو کې د ځان لیدل دي.»

پلار بامیانو ته ښاروال ولاړ. خو مېاشت دوی به یې تېرې نه وې، چې د ښاروالۍ ددبه یې پر پښوه او ځانته یې کابل کې، د تپتې رتې یو ملکي بست موافقه واخسته. هغه خپل لمونځونه کول، توبې یې وښکلې او د پاچاهۍ راتگ ته یې لارې څارلې!

خو ما ځانته بله دنیا جوړوله. زه ځوانۍ ته شوق نیولی وم. په پټه به مې په مخ د پلار د پرې خړپلو زړې پلې را کښولې، چې برېت ژر راوځي او زه هم خلکو ته د بیانيې ور کولو- هغوی پوهولو، شم... اوس به زه او زمان نور همزولي؛ لکه بسم الله، سیداجان، د شیرین زوی انور او نور چې اوس یې نومونه یاد ته نه راځي؛ په مکتب پهره گرځېدو؛ خو خبره بل شی شوه! بزگران غرو ته شول. خانان او ملکان او خانداني ملایان یو خوا، بل خوا له نظره لېرې شول. ورځ د انقلابي شورا د فرمانونو د اجرا کېدلو وه او شپه به کله یوه گونبه کې، کله بله گوشه کې، له مکتبه اورونه او دودونه پورته شول.

دې وخت کې د «ارتجاع، امپریالیزم، فیوډالیزم او اشرارو...» اصطلاحات د رسمیاتو په ژبه کې شامل شول. د گوند او خلکو رهبر ووېل: «غویې مو حلال کړې، یوازې وروستی ساه یې پاتې ده.»

دې سره مبارزو معلمانو کلاشینکفونه او پیشې ماشینګنې غاړو ته واچول، چې د خان او د بزګر تر مینځ د ځمکې او اوبو مساوي ویش پاتې کار ژر تکمیل کړي.

مېدان درې خپلو سرو او سپینو بچو باندې خاموشې چیغې وهلي، چې هر څه ښه دي. هر څه خدایي دي. هر څوک پوه شه او کار یې پوه شه! د افغانستان د هرې بلې درې او مېرې په شان، د میدان درې چیغې دومره چوپې وې، چې حتا د یوه بچي خوب یې حرام نه شي. اخر جګړه خو له خولې پېلېږي، ځکه ژوند او طبیعت په چوپه خوله سوله را باندې تنفس کوله، خو دا چوپتیا د ګرم راغلو ځوانانو له انقلابي فکرونو-باورونو سره په مقابله کې وه.

حالات اوښتي وه. نور چا په سره کمیس او سره نښان سره خان، ملک، او ملا او خانزاده یا ملکزاده، یا ملازاده گانو ته زور نه شو ښوولای. میدان ذکرالله شهید لیسې یې په روسي ټي پنجاو دو ټانک ساتله. زموږ لغمانوال سر معلم چې دلته یې «ګنډیږی» نوموم، له یوولس ډزي سه صد سه بور د سره مکتب ته ته او راته.

بله ورځ ټانک له لیسې ووت. په شپه یې خلک راغلل، چېر اسیان یې وټپل او له سپینو مرمرو جوړه لیسې یې، د تیلو په زور سره لمبه کړه او موږ له لیسې خلاص شو. نور د کابل شوم.

داسې ورو ورو ښارونه ځوانو معلمانو په خپل زور ټینګ کړل او کلي د هغو جنګیالو بزګرانو شول، چې د پدري ملایانو په فتوا سره یې، د خوراک، پوښاک او هستوګنې د رسمي وېش له فرمانونو څخه خوا ګرځولې وه.

یوه هفته کابل ته را کډه کېدل

پلار په موږ پسې کلي ته راغی. وېل یې هزاره را پور ته شوي او مخ په میدان روان دي. ارباب فتح یې قومندان دی او موږ باید سر او عزت خوندي کړو؛ اوس له کلي وځو.

له دې سره موږ د خزاندار عیسی خان له پخې بر جوړې کلا- صرف د یوې هفتې لپاره- کابل ته را کډه شو؛ خو خبر نه چې کابل به د موږ شپاړس اوولس کلنو هلکانو د سر وښتان را سپین کړي؟! دلته به یو څه د بل بدلولو له اورونو دمه شو!

کوچی! مه گوره! مه گوره!! غټان لیونیان شوي.
غټان یو بل الالوي (حلالوي). غټان سپری خوري.

څلور د پېر شم گام

«پرون ولاړه، په سبا باور نشي کېدای، شېبه ومومه، چې تېر پېرې.»
خواجه عبدالله انصاری.

هفته که قرن؟

لس، دولس کاله د یو بل بدلولو اورونه بل وه؛ خو دومره مو جسمونه،
حواس، عواطف، ذهنونه، روانونه او اروایې را وسوځېدی، چې اوس
هر یو له قرن قرن غم او رنځ سره ولاړ یو؛ خو د بل بدلولو عادت مو لا

هم ذهن، حواسو، دريځ او زړه ته کولپونه رااچولي. دغه اور دومره وخوټولو، دومره يې واپشولو، دومره يې سره او شنه او تور کړو، دومره يې مات گوډ او کاره واړه کړو؛ چې اوس هر يو د معيوبو او سوځېدلو احساساتو، عواطفو، افکارو لوی ديوان په قهر او غوسې سره چيغې وهو او له فردي مسووليتونو غاړه غړو. له مور هر يوه، کتاب جوړ دی، دفتر جوړ دی، داستان او رومان جوړ دی. دلته تراجيدی له سره کر کړی. دلته د جنگ ناروا خدايانو بيا بيا د خپل ډول بنده گي دود کړې او انسان يې د انسان د آزادۍ، ژوند او گټو پرضد جنگولی.

دامره دلایل

دلته انسان وسیله گر ځېدلی. دلته انسان توره، ټوپک، بم، ټانک او طياره گر ځېدلی. دلته انسان سور او ددې اور منبع فقط دود شوي فکرونه، اندونه، اخلاق او رواجونه وه او دي. فکر، باور، اند او اخلاق د دليل په غلاف کې پټ دي او د دليل ترياک هر ساده وگړی نيشه کوي او تسليموي. هغه مهال داسې وه: هرې غاړې خپل دلایل د عوامو د قناعت لپاره، د ذهنيت سازۍ د ماشينونو له لارې، د خلکو په سترگو او غوړونو ورمندول. خو دلایل مړه دي، بې ژونده دي. دې مينځ کې چا د کارگري وروړولی په نامه او چا د ديني او فرهنگي وروړولی په نامه، او چا هم د څه شي او څه شي په نامه، دلته توري او ټوپک ووېشل. او ټوپک د شرافت نښه شو. وژل د ثواب گټلو نغد نوټونه شول.

زموږ د بې مسووليتۍ ناروغي

زموږ د غوښو او زړونو سوداگرو ټوپک او توپونه، راکټونه او الوتکې، بمونه او ځانختمولو واسکتونه را برابر او را په غاړه کړل؛ خو ډز له خپل سړي شوی. نښه خپل سړي نيولې.

چاره خپل سړي کش کړې. او ذهنونه-بنايي زړونه هم- لاهم د غچ له نه افشا شويو لیستونو ډک پک د تازه غچ لپاره موقع گوري. د وژلو لپاره یو یو نوم مور غوره کړی. ضرورت، دلیل او روابنت یې مور جوړ کړی او مور تصدیق کړی. یو تازه، بې جوړې انسان مور له پښو غور خولی. مور خښ کړی، مور د شهید بیرغ ور باندې رپولې. مور یې غم نیولی، مور یې یتیم ته د پلار غچ ور زده کړی. داسې د دوه درې میلیونه مړو نومونه مور کښلي او پټ لیستونه مو لا ذهن او زړه کې په پوره حرص سره ساتلي! او ددغه دوزخي جنگ کیسه لا روانه ده!

د ما مشر ماما، د شاهي دورې ژاندارمه پولیس، ضابط محمد علي به د ځوانو ټانکستانو او پیلوټانو د انقلاب په وختونو کې وېل: کار کار دی خار جیانو دی: «پسونه!» یې شنه او سره او ژېړ رنگ کړي، او یو بل سره په جنگ خوشې کړي! دې خبرې سره یوه لنډه ساه واخلو!

پنځه دېرشم گام

«هرڅوک په خپل ځای کې او له خپلې پوهې سره په مطابقت کې دي.»

پوهه، واک، آزادي

دا هغه الهي صفات دي، چې ځانڅېرې اروا يې ځلولای شي. هغه بڼه پوهېږي، دقيق پوهېږي، او په هرڅه؛ تر ټولو کامل پوهېږي!
نو سرنوشت مو ښکلی دی. ځکه بل کار نشته؛ «حقيقت» کامل دی. بڼه کار، رښتیني خدمت د حقيقت ځلول دي، په وينا کې، په فکر کې، په دريځ او په عمل کې.
د کامل حقيقت په هستي کې هېڅ کار ته-ولو که د بل اصلاح کول هم وي- ځای او اړتيا نشته.
ځکه چې کامل «کامل» دی.
وچ به سين ته څرنگه اوبه ورکړي!؟

هېنداره د حقيقت ښک ته راوتلې

له تيلو، يا غازو، يا د اوبو، باد او لمړيني بر پښنا غوښن سولرونه به څرنگه لمر ته رڼا ورکړي!؟

دې انځور ته په دقت
گورو: د بل بدلول-اصلاح
کول- دوزخ نه دي؛ نو څه
دي؟؟؟
دلته بيا هم زه له هر هغه ورور
انسان او انساني خور څخه
په ټول ځان عذر غواړم، که
دلته راغلي اندونه، نظرونه د
خپل فکر، باور او دريځ خلاف
انگيري.
باور وکړئ، مور ټول دوزخ
سوي يو. مور ټول د غبر او رڼا
په ستر سمندر کې د لامبلو او
معنوي غسل تازه کولو وږي
او تږي يو.

سیند او لمر، غر او جهان، او آسمانونه او هستي او نیستی پوره دي. داد ستر کیهان لاسونه او پښې، ستر گې او غوږونه، مغزونه او اعصاب دي. له مادې-زمانې فکتورونو جوړ انسانان، چې ذهني اگاهي يې د څلورو عناصرو له ویتامینو او پروتینو را شنه شوي، د «کامل حقیقت» وړو کې شوي خبرې او سیوري پر مور کې بت شوي ودروي!
دغه وړوکی په خپل فکر، دلیل، حکم او فیصلو سره فقط د حقیقت جنگ ته راوتلی.
دغه وړوکی کیهان تر هغو، چې د خپل کوچنیوالي حقیقت تجربه نه کړي، د لوی پر مخ يې لارې بندې دي.

کامل نه فضا ده، چې ډکه شي، نه زمانه ده، چې څوک يې انتظار شي، او نه شکل او ماده ده، چې ترلاسه او اشغال شي. کامل فقط شته. هغه کامل دی، او بل هېڅ کار نه لري، پرته له مینې کولو. هغه فقط مینه کوي. او مور لومړي درجه سوي به څوک له هغه کامل حقیقت څخه لېرې وغورځوي! ټول تبعید، ټوله فاصله او ټول تیتوالی یا لوړوالی، فقط انساني اگاهی جوړ کړی. مور د حقیقت باران مست کړي یو. مور څمڅه مست سیندونه یو. مور د حقیقت یو تت تصور ځانپاله کړي یو. مور ځانپالنه د حقیقتپالنې په نوم زور ورو مانیفستونو او کتیبو کې، نسلونه نسلونه محفوظه ساتلي.

یو پتی (شقه یې و فوره ته یې لامیره بولي!

د ایديالوجی بلا، انسان د خدایي سولې، آرامتیا او بسیاينی له مورنۍ غېرې تبتولی او د شر جغرافیې کې ایسار کړی. د بل بدلولو فکر، باور او دریځ هغه لومړنی سپین او خدایي انسان قاتل کړی. انسان یې انسان ته اور کړی. او لگیا دی، چې د ژوند په رشقه نور هم ورمېر وکړي او لم واچوي! خدایي انسان، له ژوند او هر ژوندي سره یو ځای د الهي شکر نغمه غروي؛ خو ذهني شوی او ذهني اشتهاگانو په مخه کړی انسان، د «قدرت او شهرت» په لوره اخته شوی. د انسان جگړه په خبره پېلېږي، خبره ذهن کې تولیدېږي، او ذهن په مادي حواسو حقیقت پېژني او د خپلې پېژندنې تجربه د فکر، باور، اخلاقو او رسم او رواجونو په اساسي تومنه بدلوي. ځکه نو انسان د ځان قرباني دی. انسان خپلو مادي-ذهني استعدادونو خراب کړی. انسان د ځان په زیارت مینجاور شوی. آه، څار مو له حوصلې او شریفو زړونو شم؛ لږ را څخه دمه شی!

«ټول د خدای تعالی په لور په سفر کې دي.»

شپږ دېرشم گام

مور باید واقعي او ناواقعي سره جلا کړو.
یوازې خدای تعالی واقعي دی.
واقعي ته له ورتللو څخه پرته بل هدف نشته.
نو هره لاره پر هغه وروانه ده.
خو د قدرت او شهرت لور، آزادي خوري.
دغه لور، جنګي ذهن، جنګي افکار-باورونه او دريځونه زده کوي!
بیا یې په طریقه او روش بدلوي!
بیا یې په آرامه او په شخړه ترویجوي
او د مرګ تر شپې پورې آزاد ژوند تر قضاوت لاندې نیسي.

د قدرت او شهرت لوړه، زړه او پخوانۍ لوړه ده. دغه لوړه هغه وخت خطرناکه ده، چې فکر - باور، اخلاق او رواج یې بهانه وگرځي. اندېښنه شته، چې په دومره اورونو بار کلمې یو دم را چپه نشي! بس څه چې خدای تعالی غوښتي وي. څه چې خدای تعالی غوښتي وي، وړاندې به خپل انسان تل ته سرور ښکاره کړو:

مکتبونه د ایډیالو بڼو په (نګینو لمبو کې

معرف د ایډیالو جی په واکسین اخته شوی وه. (درې څلور لسیزې څخه ته پاتې خاطرې یو ځل بیا راوینوم) دا واکسین ډېر خوږ وه؛ ځکه نو چا د لینین فارسي شوی کتاب په گنډه کې پټاوه، چا د دین د احیا لپاره له مصره را صادري شوې نوې سیاسي سپارې په گوښه کې، او په پټه د ثواب په خاطر په مکتبپانو باندې وپشلي.

او شاهي یا جمهوري ارگنشینان، د خپلو خانداني مړو په زور چلېدل! د هغوی په خانداني گډ تقدیر کې حکم کول او پر دغه ملت شپني کول لیکل شوي وه! خود اوخت د هغو بزگرانو بچیان، چې شاهي قانون ښوونځي کې زده کړه وړ باندې جبري کړي وه، د شاهي او خانداني نظام پر ضد په مظاهرو او لاریونونو شول.

امریکایان ژاري! خو موږ لا دومره زړور نه یو، چې زموږ پر ژوند، روزگار، سرنوشت او راتلونکي باندې ددغي یوې لوپشني تویې شوې ویني په خاطر، یوه مینه گره اوښکه تویې کړو.

نور هم په لاریونونو او مظاهرو شول. چا خلکو ته ځمکه د مساوات هندسه جوړوله، او چا ځمکنی بر جونه وړانول او نقش او نگار بیرغونه یې سوځول، چې که د وعده شوې «ایتوپیا» ور که دروازه، په ذهني ذکر او د اوږدو شپو قصیده پخولو په اجر کې را ښکاره او را خلاصه شي. هی هی! د ډوډی شعارونه هم ولاړل!، د خلاصون لوظونه هم په مرگ ویده شول!! دا ټول د بل د بدلولو له اوره ډک ډک گلخپره گلخپره ځوانان هم د انقلاب او انقلاب ضد په کبرونو کې خاورې ايرې شول!!!

په وینو ککړ سره، شنه او سپین بیرغونه

مړي دومره ډېر شول، چې چا ته گور او کفن نه رسېده. وینې دومره تویې شوې، چې نه یې سره او نه یې شنه او نه یې سپین بیرغونه په پاکولو او وچولو پسې رسېدل. اوس یې نړیوال راغونښتي. د «روبسپیر» او جورج واشنگتن د تصنیف شویو سیاسي ارزوگانو، په اکاډمیک غرور سنبال اته څلوېښت هیوادونه په ښکاره او گاونډیان په پټه، له مور څخه «نفر کشي» کوي!

د رنسانسي او ولسواک عقل مشعلداران، په زغره والو جامو کې، دلته د خپلو گرځنده لپتابونو له حافظې څخه چادري پوښه ښځو او زده کړیالو نجونو، کونډو رنډو ته د سوداگری، او قانوني او شورايي ادارو ته ودرېدلو لپاره وړتیا موندلو درسونه را باسي. او رښتیا وايي، چې مدني ټولنه، له افغانستان څخه د نړیوالو ځواکونو له وتلو وروسته، د تاوتریخوالي د زیاتېدلو له امله انډیښمنه ده!

آخر ولې معلولیت؟ ولې منفعل سرنوشت خپلوو؟ ولې مور ټول یو مجبور نفوس یاستو؟؟؟

واجب الامتزام او غیر مسوول نفوس

د جنگ جادوگر، زموږ دنگ دنگ بدنونه، د ایډیالوجیو په یکشنبه بازار کې دستچین کوي او ذهن او زړه مو د جنگ د شرابو په اعتیاد اخته کوي او ځکه بې اختیاره خپل سړي را څخه وژل کېږي.

ځکه وران افغانستان د روس او امریکې، ایران او پاکستان کارنامه گڼل کېږي.

ځکه د نامدارو او بې نومه شهیدانو له یاد او خاطرې نه شرمېږو.

ځکه شکایت، او فضاوت او د نورو یو مخ ورک کول را ته مسلک گرځېدلي.

زموږ پر اورمېر خپله توره را خښه ده.

موږ پر ځان ماشه را ښکلي.

موږ د خپل ذهن له جام څخه د «شکران جامونه» څښلي.

له دغو اوږدو خبرو سره به یوه بله دمه هم واخلو!

اووه د پېرشم گام

«یوازې خدای تعالی واقعی دی، پرته له هغه هېڅ شی واقعی نه دي.»

موږ په جنگ پیدا یو. موږ بې جنگي را لوی کړي یاستو.
موږ مجبور سربازان او مجبور وژونکي یاستو!
زما د ماشومتوب چيغې د ټوپک له چيغو ټیټې وې!
او تر اوسه پورې زما غږ، زما خبره، زما د زړه وینا،
د ټوپک له غږه ټیټه او وروسته پاتې شوی؛
ځکه د ټوپک چيغه لومړی جایزه اخلي او د معصوم غږ په زرینو اشارو او نښانو کې پټه نوې وینا،
د فکر او فتوا د گمرک د قاضیانو او مفتیانو، تر قلم لاندې چلیپا خوري!
او ددې خطر شته، چې قواله دار مفتیان، د سرنوشت په پاڼه، ټوپک ورته رسم کړي!!!
ښه څه چې خدای تعالی غوښتي وي!
پرته له خدایه هېڅ «قدرت، پوهه او آزادي» نشته.
موږ وژل په ماشومانه لوبو کې زده کوو.
موږ ته بې جنگ د غیرت په ناو کې کې پټ کړی.
دلته نظم د وژلو پرونی او دستار شوی.
دلته ننگ او غیرت د ژوند وینه خوري.
دلته هم په ادب او هم په عرف کې بل کچه، ناچله، او بیگانه معرفي شوی.

دا انځور مې هم له انټرنټ څخه
را کښته کړ. اوس وخت زمري د
ژوبنونو يو هستوگن دی. او موږ
وايو، ټول زمريان ياستو! بنايي له
دې کبله نړۍ خپل ټانکونه او طيارې
را باندې گرد را چاپېر کړي وي.
پرته له محدود شمېر افغانانو-دو
پاسپورته وو- نر څوک دی، چې له
دې اورلنې جغرافيه نړۍ ته پښه ور
کښېږدي! آيا نه غواړو له انسانيت
سره، له ژوند سره، له مدنيت سره
آشنا شو؟؟؟

ما افغان ماشومانو ته

دلته «بل» دوزخ دی، دوزخ دی، دوزخ دی!!!

دلته جنگ د کورنیو ورځنی درس دی.

دلته توره او ټوپک، لاسي بم او واسکت د کورونو دیوالونه، تاخچې او نور ځایونه بنایسته کړي.

دلته جنگ په فرهنگ او بنسټی.

دلته ماشوم د مور له تیبو سره د لاسونو حرکات زده کوي؛ خو داختر په ورځ، چې کوڅې ته راووت، د پاکستانی پتاقیو او پلاستیکی ټوپکونو په ذوق او شوق اخته کېږي.

بله ورځ، د یوه ځانگړي فکري-باوري دريځ په خپلولو سره، په خوله او په کوتک، په توره او په ساطور، په ټوپک او په واسکت او په څه شي او څه شي سره، د بل بدلولو په لښکر کې. ټول عمره عسکر کېږي.

زمور کورونو کې یوازې د «شهیدانو» عکسونه مجاز گڼل کېږي.

شیهدان مو په وسله او چانټه، لاسي بم یا اریبی جی راکټ انداز شانداره ښکارېږي.

د شهید څېرې، برېټ او برې، ادا او دسترگو تور و برېښ، زمور حواس، ذهن او حافظه په جگړه تغذیه کوي. مور کې جنگي کلام، جنگي فرمان، جنگي نغاري بغس کوي.

جنگ د «زنوس» او «هلاکو» کار دی.

جنگ د نفس بچی دی او مور خپل څنگ سره ودرولی او په خپله ککره «خان» کړی.

جنگ د قدرت لوړې اختراع کړی.

د جنگ میدان کې د سړي شهرت پیدا کېږي.

او په څېره معاصر او نازک؛ خو په زړه وچ، زور او تېره گرځېدلی انسان جنگ - د بل بدلولو جنگ - یوازې او یوازې د «قدرت او شهرت» د نفساني اشتها لپاره اختیار کړی.

آخر څه وکړو، جنگ را ته د ژوند مالگه جوړه شوې!

نوم یې توریالی را باندې ایښی.

تاریخ مو جنگیالی ډرامه ده.

د مکتب د کتاب شعري برخه هم ماته قسم را کوي:

«که په میوند کې شهید نه شوې...»

مزل اوږد شو، لږه دمه به واخلو!

**پرنده گانی که
در قفس
به دنیا آمده اند
فکر می کنند
پرواز بیماری است
نیچه**

«بنیادی یوازې په ابدی کور کې موندل کېږي. او تر هغې ورځې، چې حقیقي «زه» پرته له خدایه د بل څه لټه کوي، د خدای د اقلیم په لور به سفر ونښې کړای؛ بلکې ددې خاورینې دنیا په زنجیرونو کې به زنداني وي.»
«ته څه غواړې؟ په آزادی کې ژوند او له خدای سره، که په زمکني زندان کې د وخت تېرول؟»

اته دېرشم گام

د قدرت او شهرت لوړه

اعتراف کوم، چې مور ټول دوزخ سوزولي یاستو.

حقیقت لري، چې مور ټول د غر او رڼا په ستر سمندر کې د لامبلو او معنوي غسل تازه کولو وړي او تېري یاستو.

خو دغه انسانخوره «جنگ دوزخونه» مو پخپله په خپلو کورونو راننوبستل!

راځئ له ځانه وپوښتو:

«له ننني انسان څخه آزادي کومو دیوانو غلا کړې؟»

«جگړه ولې را پېښه ده؟»

«مور خدای تعالی پیدا کړي ولې ویرجن، ژړندو کي، نامراده او په قاتل او مقتول بدلېږو؟»

«که «زه» د ژوند او آزادی غل ونه اوسي؛ څوک به قتل وکړي، څوک به په بند او زولنو کې ولویږي؟؟؟»

که لږ گریوانه ته سر ور کښته کړو، نو بنیایي خپل قاتل را ته ژوندی مقتول جوړ شي.

بنیایي یو مقتول را ته وژل شوی قاتل ښکاره شي او په دې توگه یو مخ معتبره انساني خیره راته تر ټولو لرغونی؛ خو پټ او ناپېژندلی شرم

جوړ شي.
 د هر قتل په خاطر، د انسان هويت داغ خوري.
 په هر قتل سره، «شرافت» را خڅه پردی کېږي.
 په هر قتل سره، «حقيقت» لېرې کېږي؛
 ځکه قتل او حقيقت سره لېرې دي.
 حقيقت کامل دی. کامل يوازې ځلولو ته اړتيا لري. کامل مينې ور کولو ته اړتيا لري. کامل ځان وپشلو، او هرڅه په ځان کې ډوبولو ته اړتيا لري.
 هغه مهال چې وايو «پلانی ارمانجان ولاړ!» آيا ارمانجن يې داوه، چې خپل قاتل ووژني؟

موږ او تاسو حکمینه گورو!
 حکمینه خور د نارینه وو جامې اغوندي، پگړۍ تړي او نارینه وو سره سم گام اوچتوي. بنايي هغه غواړي وښي، چې نارینه کولای وځاندي، ژوند وکړي او ژوند په مینه کولو سره بنايسته کړي.

يا به داسې وي او يا به زموږ فکر-باور سودايي شوی وي او خپل مبارک شهيد به د يوه قتل قرضدار را معلومېږي!
 «خدای تعالی ژوند پنځولی او انسان جگړه را وېستلې!
 د خدای تعالی په منلو سره ولې سودايي کېږو، ولې ځانته د نورو په هکله د قضاوت حق ورکوو؟
 ولې الهي ارادې ته موقع نه ورکوو، چې خپل سپين حکم جاري کړي.
 کوم عقل دی، چې الهي پوهه چلنج کړي؟
 کوم قدرت دی، چې الهي قدرت و ننگوي؟

د کوم شي مینه ده، چې د الهي مینې ځای دې ونیسي؟

د معنویت الفبا داده: پوهه له خدای تعالی سره ده، قدرت له هغه سره دی، مینه د هغه ده!

نور هر څه دروغ، جعلی، بازاری او د انسان ذهني-نفساني محصولات دي.

دې سره زموږ قضاوت په شرم بدلېږي.

زموږ جگړه نفسي فرمایشاتو راو بستلې.

ځکه نو «جگړه انساني جرم دی»

ځکه چې «حقیقت» د خدای دی او هغه کامل دی.

او کامل ګې هېڅ نه ځایږي. کامل فقط مینه کولای شي. او موږ لومړي درجه سوي به څوک لېږي وغورځوي!

ښه ده بیا ووایو:

ای خدای تعالی!

زموږ اراده نه ستا اراده دې په هر څه کې جاري شي!

څلور پنځه لسېزې کېږي، چې دلته انسانانو پر یو بل چرې را اېستلي او د خپلې محدودې انساني اگاهی-مرغی عقل-په دودجنه رڼا کې،

د نورو انسانانو د ژوند، ازادۍ او ګټو په اړه قضاوت او عمل کوي.

آه ه ه ه! تر دې ځایه د حروفو په بوتانو، جامو او څېرو کې راغلم! نور به لاس ونیسم. لږ به صبر شم، چې بد هضمي پېښه نشي.

آخر دې څنگ ته چلیپا،

بل څنگ ته چلیپا،

مخته چلیپا،

خپ ته چلیپا،

لاندي او سر د پاسه چلیپا...

هره خوا چلیپا!!!

همدې منځ کې به یوه بله دمه واخلو!

نهه دېرشم گام

«خدای ته د رسېدلو لار، خدای ته
تسلیمېدل دي.»

د معلولیت کلپر

مور یو معلول تېر!

مور یو مظلوم نسل!

مور نه د جنگ وو، نه مو انقلاب پېژانده؛

نه مو نیول زده وه، نه بندیانول!

مور نه د چاندمازی کسب او کار زده وه او نه مو چا ته ټنډه تروه کېدله!

مور آرام وو. آزاد وو. په خپل کار او بار لگیا وو.

چې دغه کتابونه، شوروي او مصر کې تحصیل یافته وو را وړل!

(کتابونه، مکتبونه، ایډیالوجی) را پورې سره اورونه شول.

اورونه په خوله راغلل.

مور اورلن بناماران او اورلنی شیشکی شولو!

مور نه غوښتل، دا ټول را باندې وشول! مور یې ناچاره او مجبور ولیدلو، او راباندې ویې

آیا هغه وخت نه دی راغلی، چې
د بل بدلولو کتابونه اور واخلي او
زړونه پاچاهی ته راووخې؟
بې د زړه له پاچاهی، بې د زړه له
مشری مینه نشو کواي. مینه زړور
زړه غواړي. لکه ماشومان چې زړور
دي.

کړل!

کار زموږ وه، کر زموږ وه، سړې تودې زموږ وې، خو درمندونه خانانو او ملکانو بارول. زموږ ډوډۍ غلا کېدله! ملکانو او خانانو «فيوډالانو» زموږ د پلرو د کلونو زحمت غلا کاوه، حکومت يې خټ ته وه! پوليسو يې په امر بزگران وهل دربول! زموږ د عرض او داد مخه بنده وه! هماغه وه، چې له مجبوري مو د عادلانه وېش فلسفې او اقتصاد ته مخه کړه او دغې فلسفې آن د اردو ځوان افسران د وسله وال انقلاب کار ته را مات کړل!

په رڼه ورځ راووتو او د بي عدالتۍ په کور مو د جټ الوتکو او پولادي ټانکونو اورونه را کوز کړل. طفيلي سرداران مو له ارگه وشړل! د کرگرو او کارگرو زبېبناک مو ختم کړ. کليوال معلمان مو وزيران کړل، او بزگران مو په کوپراتيفونو او سواد زده کړې په کورسونو کې شامل کړل! نجونې مو زړو او کونډو خانانو، سردارانو ته له ودېدلو را خلاصې کړې. او سره خوله مکتبپانان، د چټکو زده کړو له لارې، ضابطان، خور دضابطان کړل. او په خپلو سپينو او تورو غرونو کې د امريکې، فرانسې او انگلستان جنگ ته ور ووتو! خو امپرياليزم چاره پاکستان ته په لاس ورکړه. او هغه بيا د اقتصادي او ټولنيزې نابرابرۍ پر ضد زموږ جاري کړو فرمانونو څخه بيزاره ملايان، د نوي عدالت لپاره د برېتورو شازلمو د نظام پر ضد را ولمسول!

ملايانو مکتبپانو ته اور واچاوه. معلمان له کليو کېه بار شول. څوک څارندوی کې، څوک اردو کې، څوک اطلاعات دولتي کې شامل شول او له هغې ورځې ښارونه او کلي سره په جنگ شول.

يو خوا ځوان، سپين، بریتور معلمان، بل خوا خدايي قهر وېرولي ساده، شډل، په الف او با ناخبره بزگر د يو بل مقابل کې صف ودرېدل!

معلمانو کونښنې کاوه، خپل پلرونه د خان او ملک له تسلطه را خلاص کړي. او د شوراگانو هېواد په بېغرضانه مرستو سره، مصادره شوي ځمکې ميکانيزه او هغوی د «کور، ډوډۍ، کاليو» خاوندان کړي. د ټولو لوني او زامن دولتي مکتبونه خلاص او خارج ته په تحصيل ولاړ شي. او افغانستان د زيار کښو باسوادانو، د برابر وېش په يوه نمونه ټولنه بدل شي.

خو بزگرانو او کليوالو، بي د ملا له فيصلې هېڅ شي ته لاس هم نه وروړ! هغوی نه ډوډۍ ومنله او نه مخلوخي، نه درېشۍ او نه يې هم دې ته غاړه ايښودلې کليوالي کورونه يې په روسي ډوله مکروريانو بدل شي.

هماعه وه، چې زامن او پلرونه زور ته سره ووتل.

يو ورځ دا غر، بله ورځ ها دره،

يوه ورځ دا کلي، بله ورځ هغه علاقدارۍ،

يوه ورځ دا ولسوالۍ، بله ورځ ها بل ولايت...

همداسې په منډه منډه ټول افغانستان د زوی او د پلار، ورور او ورور ترمنځ، د بې سره او بې بره جنګ لوی میدان شو. یوه خوا سره انقلابيون (شورويان) او بله خوا امريکايي امپرياليزم د «توري ارتجاع» په وسيله، د پاکستان اسلامي جمهوريت تر چتر لاندې، د خپل خپل خدای په زور سره ونښتل. د مادي او اجتماعي عدالت نړيوال پاسوال (شوروي اتحاد) هم په يوه داسې دليل، چې يوازې ځانته يې د قناعت وړ وه، په افغانستان راننوت. هغه لومړی د افغانستان ښارونه، بيا کلي، بيا غرونه لټ پر لټ کړل، خو په يوه امريکايي سپيشل فورس وانه ونښتل. پوره يوه لسيزه کې يې، د يو درجن عکاسانو، جورنالستانو، او ډيپلماتانو نومونه اعلان کړل، چې افغانستان ته د جاسوسۍ په تور راغلي او دوی نيولي ول.

شورويان ورک شول، خو د شورويانو پر ضد د جنګ نغاړه پوره څوارلس کاله په شورماشور وه! بيا د جنګ بل فصل راووت. ددغه جنګ میدان ښارونه وه او کابل ښار، د ملک په سطحه، د جنګي ښارونو په سر کې ؤ. اوس نو د جنګ قوماندان په الله اکبر ورکول کېده. هره گولی په الله اکبر سپره، د دښمن په ټټر او ککړۍ نښتله. اوس د جنګ ژبه يوه وه،

ادبيات يې يو ؤ،

فکر او عقیده يې يوه وه،

سپاهيان، بېرغونه او قوماندانان يې هم يو رنگ او يو خپل ول،

خو په همدې جنگونو سره، د جنګ د مقتولينو او ماتو گوډو، وړو زورو شمېره درې څلور ميليونو څخه واوښته.

او دغه زور ټول په ځان کې اوبه کړل.

هرې خوا غوښتل مقابله خوا بدله يا (اصلاح!) کړي.

دلته څه جنگونه انقلابونه چې شوي، ټول يوه ريښه لري: د بل بدلول - اصلاح کول!

د تېرو درې څلورو لسيزو نسلونو، د يو بل په بدلولو سره، وينه توپول دلته فرهنگ کړل.

خو اوس داسې برېښي، چې کتابونه د زړښت ناروغۍ وهلي دي.

مکتبونه سرکوزي شوي دي.

بیرغونه له ډېره شرمه را لوېدلې دي.

دغو مړو کتابونو او د بل بدلولو ژوندخوړولو او ژوند خوړونکو فلسفو، او ځانناخبرو عقيدو دلته ټول انسانيت مات کړ. مور اوس هم

بنيادمان ياستو؛ خو انسانيت مو په شک کې دی!

اوس په اته څلوېښتو دموکراتيکو ملکونو کې بره ناسته امريکا راغلي چې مور ته د دموکراسي او ليبراليزم واکسين را ولگوي!

او غرونه بيا اورشيندنې كوي. د فاسفور سو، امونيم نايترينو او واسكتونو په دغو اورونو كې، زياتره زموږ لوخ مخونه، لوخ سرونه، لوخې پنبې او ډډې سوزي.
دا هم مجبور دي؛ ها هم مجبور دي!!!

ښكته يې كوي، (باندې وشول!)
آخر موږ خو نه غوښتل؛ ټول را باندې وشول، او را باندې كېږي!
ما هېڅ نه دي كړي!
زه له گناه معصوم يم! دا ټول خارجيانو و كړل!! خارجيان دې تاوان وړ كړي!!!
خارجيان دې دا وطن آباد كړي.
خارجيان دې دلته سړك، او برق، او زراعت او صنعت جوړ كړي.
آخر خارجيان ډېر ملامت دي.
آخر ولې داسې سراسري معلوليت؟
ولې دومره پراخ انساني منفعليت؟
آخر ولې موږ ټول مجبور نفوس ياستو؟؟؟
څه شول ها سينه چاك بل بدلونكي (اصلاحگر)؟ څه شول ها كركجن دوزخي بل اصلاح كوونكي (بدلونكي)؟
په جېلستان، په وزيرستان، په نورستان، په تور كستان او پښتونستان كې، د ملا په جامه كې مرگيال جنگيالي مجبور دي.
سرباز مو مجبور دي، ملا مو مجبور دي.
قاتل مو مجبور دي، مقتول مو مجبور دي.
زوم مو مجبور دي، ناوې مو مجبوره ده.
او مجبور بيا معلول دي!
ارگوال مو مجبور دي، کوټه وال مو مجبور دي! واړه او زاړه را په كې مجبور دي.
ټول را پكې مجبور دي.
يو را پكې نامجبور نشته!
هر كار مو مجبوري ده.

وینښه او خوب مو د مجبوری دي.
 ژوند او رواجونه مو د مجبوری دي.
 ودونه او خیراتونه مو د مجبوری دي.
 سیالی او شریکي مو د لویې لویې مجبوری نښې دي.
 ژوند مو د مجبوری عبادت او اطاعت دی.
 حتا بدې خبرې، بد نېتونه، بد رفتارونه، بد چلندونه، بد بد جنګونه،
 وهل، نیول، بندیانول، په پانسی خېژول، مو له مجبوری دي.
 په داسې یوه خدایي هېواد کې چې هم پاچا مجبور وي، هم غل، هم پولیس، هم قاضي، هم مفتي، هم ملا، هم په ډالرو سپور روښانفکر،
 هم بد پېڅور، هم بدې ور کوونګې،
 هم مدني فعال او هم بهرنیو فوځونو سره په ډالرو مقرر ترجمان (چې په خطري شپبو کې یې یاسین په خوله وي) مجبور وي!
 نو د مجبوریت په یوه داسې زندان کې څوک آزاد پاتې شو؟
 بیا دلته د کار او د میدان او د ژوند سرې څوک پاتې دی؟
 نو میدان د چا شو؟
 واک د چا شو؟
 واکمن څوک دی؟
 او موږ مجبور، معلول او د نورو د کارونو او فعالو علتی دریځونو پسمانده او تفاله نه شو؛ نو څوک شو؟؟؟
 د مجبوریت دغه دوزخ کې، آزادي، استقلال، تاریخي افتخارات، جنګاوری... څه شی دي؟؟؟
 آخر علت څوک دی؟
 آیا که خدای په روس او امریکې را قیامت کړي،
 زموږ عاجزانه (زنانه) مجبوریت به ختم شي؟
 نور به معلول نه وو؟
 سوال به نه کوو؟
 موږ به د خپل ژوند او سرنوشت او نن او سبا خاوندان شو؟
 زموږ ورځ به ښه شي؟

دا څوک دی؟ چېرې دی؟ له کومه شو؟
څه یې وکړل؟ څه پرې وشول؟
باور وکړئ، چې زه هم نه پوهېږم! خو ورته
ځیر شئ. دا عکس ذهن کې لس کاله څپت ته
یوسی. داسې لس لس کاله نور هم څپت ته ولاړ
شئ. اوس یې د مور تي ته پروت وگورئ...
هاااا، ذهن-د بل بدلولو ذهن له انسان څه بده
بلا جوړولای شي!

که دی ماشومانو ته په لاس ورشي؛ نو ټوپک
به ترې واخلي. ټوپک به مات کړي، په تیرو
اوسپنو به یې نغری جوړ کړي، او پر لږگو به یې
اور بل او کچالان پاڅه کړي او دې سره به بوډا
ماشوم ته د مور د شیدو بوی ور په یاد شي!

(ته څوک یې؟
تر اوسه چېرې وې؟
او د ژوند دومره تجربې د څه لپاره وې؟
چې ورته ځیر شوم هر سړی تنها و،
هسې د لېرې نه هجوم ښکاري.)

څلوېښتم گام

ښکته دانسان د ښکار ښکل

اه، نشوم موسيقار، چې په دومره نعرو کې سپينه مينه
گره لمبه شم!

لمبه شم او له ماشومتوبه را څخه ورک پلرني - خدایي
کلي په لور خپله وجودي برخه والوزم!
آرام شم،

بي غره او بېغمه شم!

او نور په ځمکې کې - چې دانساني ذهن تر ښکيلاک او زېښناک لاندې، دانسان
د ښکار په ځنگل بدله شوې - يوه انساني خبره، يو انساني کار او يو انساني فعل
تر سره نکړم؟!

ډيله ممکنه:

آيا کولای شم، د يوه مقتول د کبر شناختې، عکس، يا لکړه باندې را څپ بدلې، د

دا جنګيالي د څه لپاره، دا وسلې د څه لپاره؟
باور وکړئ، کار ختم دی، نشته داسې څوک چې ماشه
پرې راکش شي.

شکر کوم چې په هېڅ انسان مې ماشه نه ده را کش
کړي، خو په مينه ناک آواز وایم چې دا کلمې د هېڅ
شريف انسان سپکولو لپاره نه کاروم. ټوله هڅه مې دا
وه، چې ددې هېواد له هر رښتيني او خدا دوسته بچي
سره، په هغې تراچيدۍ وژاړم، چې پخپله مو ځانته
سرنوشت کړې.

واده د اولې شپې د زري کميس رېښکيو کې، د يوې گلمخې خور او مور د وچو شويو چينغو له زبوم وهلې حافظې څخه ځان سلامت «تېر» کړم؟
 آيا کولای شم، د وطن هره کونډه خور يا مور يا لور، په دې خبره «دنیا زما او ستا نه ده!» له خپلې مخې لېرې کړم؟
 آيا کولای شم، د مثالي عدالت په تله کې د يتيم او ښکو په مقابل کې، د بنجاره نانځکه، يا هوايي پوکانه کښېږدم؟
 آيا کولای شم، د شهيد په نامه، له دولت څخه درې سوه روپۍ تقاعد واخلم؟
 آيا کولای شم، د شهيد د ورته په نامه حج ته ولاړ شم؟
 آيا کولای شم، د خپل سور کفنه، سوځېدلي، او شنه اوبنتي شهيد د کبر په خاوره، د خپل ماشوم «نظر وچ» کړم؟
 او آيا کولای شم، د خپل زوی، ورور، پلار د قتل په تور، خپله قاتل شم؟
 که ځواب مې هو وي؛ نو بنيادم به وم؛ خو انسان به نه وم!

تاسو هم لاسونه را سره پورته کړئ!

زه له هر هغه انسان ورور او انساني خور څخه په ټول ځان عذر غواړم، که دلته راغلي اندونه، نظرونه او بحثونه د خپل فکر، باور او دريځ خلاف انگيري!
 زه دښمن نلرم، او هېڅوک پخپله دښمنی نه پېژنم؛ ولو که څوک وغواړي، له پاسه په سر پښه را کښېږدي!
 بس په همدې ځای در څخه جلا کېږم:
 خدای تعالی دی مور د خپل عشق او رحمت په اقيانوس کې داسې ډوب کړي؛
 چې پرته له بي قيد او شرطه مينې او لورينې هېڅ احساس را پاتې نشي،
 پرته له مينې کومه خبر په خوله رانشي،
 پرته له مينې کوم کار مو له لاسه ونشي،
 پرته له مينې په کومه خوا زموږ پښه ولاړه نشي،
 پرته له مينې هېڅ فکر، تصور او خيال زموږ زړه او ذهن کې پيدا نشي: گوندې که داسې د بل بدلولو عادت مو د تل لپاره ختم شي!
 ټول ژوند الهي باران دی. نو د څه شي شکايت وکړم، په څه شي قضاوت وکړم؟
 نوای لويه خدايه!
 ای د عشق او رحمت بې شانه سمندر! زما اراده نه؛ بلکې په هر کار کې دې ستا اراده جاري شي.

یوځلو پښتم گام

من گنگ خوابدیده و عالم تمام کر
من عاجزم ز گفتن و خلق از شنیدنش
شمس

دا گام به په گپه لیکو. خوزه تسلیم یم! دلته ستاسو گام دی؛ نو بسم الله کری: (.....)

د پای دمه

دا ددغه مزل د پای دمه ده. زه خاموشېرم؛ بېخي خپله خوله تړم. تاسو هم خپل شريف خاموش حالت خوندي ولری، دلته د غږ او رڼا ستورمزی، په غیر شخصي ارادې سره غږ شیندي: هغه په تېتي راهب مشهور دی؛ خو په ظاهره ربازار تارز نومېږي، او د «رود پر غاړه پردي» شاعرانه کتاب کې خپل شاگرد ته د «حقيقي تسليم» تر سرليک لاندې، د غږ ژوندي ژوندي غشي اوروي:

حقيقتي تسليم

«تسليم، خدای ته د رسېدلو لار ده.»

«خدای ته د رسېدلو لار، خدای ته تسليمېدل دي؛ په روح سره، پوره او بشپړ! داسې چې ستاسو ترمنځ هېڅ واقع ونشۍ!»

«تسليم يوازینی لار ده! تل ځان د هغه پر مخ پرانستي لره، د هغه او د هغه د عشق په لور، او هرڅه چې کوي، باور پرې وکړه!»

«هغه وخت دې چې د حقيقي تسليمېدلو هنر زده کړ، روح په رښتيني معنا سره، له خاورين معبد څخه وېستل کېږي، او مخ پورته، هغه ځای ته چې دمخه ور څخه راغلی وه، لوړېږي.»

«يو ځل چې دروني ژوند درک کړې، بيروني ژوند بيا غير واقعي او ناخيز، ډېر ناخيز در معلومېږي.»

«ته د پروردگار سعادت ته لاره مومي... هغه وخت بيا په هر څه کې او ټولو وجودونو کې، الهي هستي مشاهده کوي او همدا شان په ټولو پېښو کې د هغه مقصود پېژنې...»

«خو د هغه عشق هغسې گوره، چې په ټولو وجودونو، ټولو قدرتونو، ټولو شخصيتونو، او آسمان کې ټولو خورو ورو شکلونو کې را څرگند شوی.»

«او هغه د ژوند څټ ته (له سترگو) پټ دی.»

«د تليپاتي نيکمرغی سرچينه، د ځان ليدل دي په ټولو کې.»

«په داسې حال کې، چې د بشر ټول درد او رنج، د ځان دننه د همدغی الهي هستی کشفول دي.»

«ښادي يوازې په ابدي کور کې موندل کېږي. او تر هغو چې ستا اصلي وجودي برخه، پرته له خدايه د بل څه په لټه کې وي، د خداي د اقليم په لور به سفر ونه کړي؛ بلکې ددغې خاوريني دنيا په زنجيرونو کې به زنداني وي.»

نو «ته څه غواړې؟ له خداي سره په آزادۍ کې ژوند کول، يا د ځمکې په جېل کې وخت تېرول؟»

نوره نو دمه ده، دمه ده، دمه ده...!

برکت مو نصيب شه!

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**